

יהושע יהב (מלכה)
הילד מארץ הדקלים

בערה – עיראק

הוצאת המשפחה

2017

אני מקדיש את ספרי אודות ילדוטי בעיראק וחיי בארץ-

למשפחתי הקרובה, אשתי ילדיי ונכדיי,

ליתר בני המשפחה,

לחבריי וידידיי באשר הם.

הקדשה מיוחדת למשפחת כרמון-בתיא ומיכה, אשר עמלו וערכו את ספרי

תודה להם מקרב לב.

בהגיעי לגבורות מצאתי לנכון לספר מעט ממה שעבר עליי בעיראק ובארץ.

**אני תקווה שספרי יספר ויבהיר לקוראים כיצד הפך ילד גלוטי מעיראק לצבר
ישראלי גאה.**

יהושע בן השמונים כנהג הסעות לחיילים

הקדמת העורכים

אנו מכירים את יהושע מזה מספר שנים.

התרשמנו כל העת מאישיותו, אולם רק כאשר ראינו את כתב היד הבנו ממש איזה אדם נפלא הוא.

התרגשנו מאד למקרא האירועים הלא קלים שעברו עליו בילדותו, על התיאורים הכל כך מיוחדים של החיים בעיראק, על היקלטותו הנהדרת בארץ אך גם על תחושות הקיפוח שאפפו אותו בשנותיו הראשונות בארץ.

יהושע הוא בפירוש אדם המייצג בכל מאת האחוזים את ארץ-ישראל היפה את אהבת המשפחה, החברה והארץ.

ראוי שספרו יילמד על ידי תלמידינו כדי שיבינו, מצד אחד, את העובדות אך גם יתרגשו מאהבת העם והארץ שיש בהן גם תמימות וגם הרבה יושר וטוב לב - ויפנימו זאת.

הרבה תודות ליהושע ולכל המשפחה בריאות ואושר רב.

ממש' כרמון האוהבת

**והנה צ״ן נוסף שקושר אותנו - מלמד
הנכדה המשותפת - צלמה**

נזכיר כאן את יהודה (יהודקה) רבינוביץ ז"ל דודנו האהוב
(אחיה של אימי) מכפר - גלעדי.

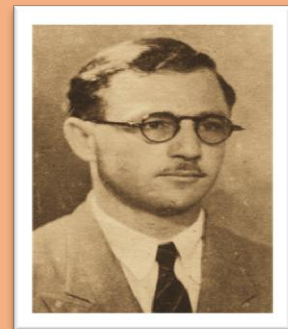
נקרא בבגדד ויקטור.

ובתמונה - קיבוצניק בתחפושת

(כך נראה בעיראק)

אחד משליחי "השורה" שנשלח מהארץ לעיראק כדי לסייע לעלייה

בשנים 1947-1949

משנת 1925 ובעיקר מ-1932 החלה הממשלה להסתייג מהפעילות הציונית. מ-1936 נרדפו פעילים ציוניים. בעקבות פרעות 1941 נוסדה תנועת "החלוץ לארגון עלייה ולהפצת הציונות. ב-1942 הוקם "ארגון נוער הברזל להצלה", עסק באימוני נשק והקים ארגון הגנה עצמית בשם "השורה". שליחים מארץ-ישראל ניהלו קורסים והקימו מערך הגנה יהודית בעיר. הארגונים הציוניים אירגנו את ההעפלה דרך פרס והיו פעילים עד לעלייה ההמונית ב-1950.

תוכן העניינים

ואילו הם ראשי הפרקים של סיפורי:

פרק א'

- 1 מקורות משפחת מלכה בעיר בצרה.
- 2 חיי ילדות בבגדד מ-1944
- 3 טרם עליה.
- 4 משפט עדס.

פרק ב'

- 5 עליה לישראל-1951
- 6 חיים במעברות .
- 7 חברת הנוער בקיבוץ "משמר- הנגב".
- 8 שרות צבאי.
- 9 מלחמת קדש .
- 10 צעדת 4 הימים.
- 11 שחרור מצה"ל.

פרק ג'

- 12 החיים בעיר נתניה
- 13 עבודה במוסך "אגד "
- 14 עבודת עפר בציוד מיכני כבד

מפת עיראק

15 מכונאי במוסך פרטי למשאיות .

16 נהג משאית .

הכניסה לאופקים

17 "מלחמת ששת הימים"

18. האישה בחיי

19 הקמת משפחה בעיירה אופקים

20 מלחמת יום-הכיפורים

21 חזרה לשגרה נהג משאית עצמאי

22 עבודה עם משרד הביטחון טיולית אוטובוס.

23 עבודה עם חייל האוויר

24 טיולים בעולם

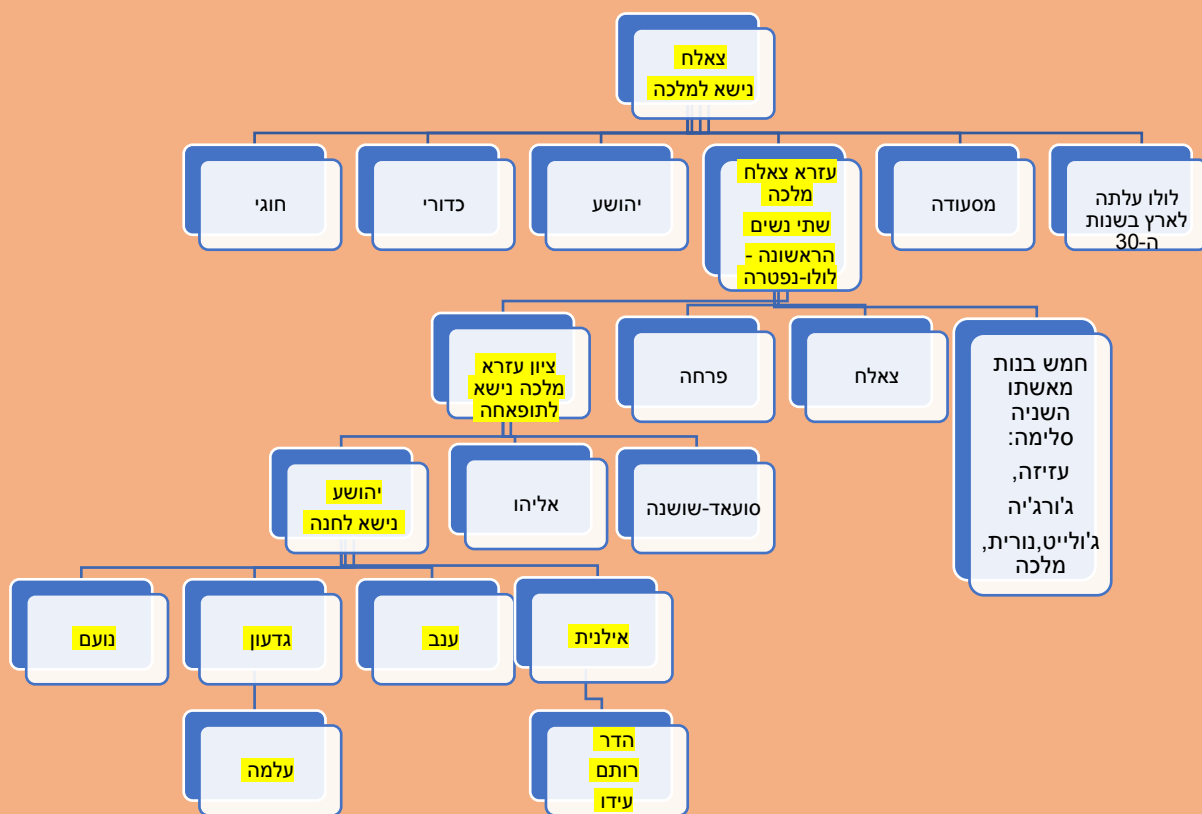
25 הקדשות והערכות.

26 אומנות הפיסול והציור .

פרק א'
חיי בעיראק עד עלייתנו ארצה

סבי -אביו של אבי,
עזרא מלכה

עץ המשפחה של יהושע מצד אביו (מודגש בצהוב.)

צאלח הוליד את עזרא,

עזרא את ציון .

ציון את יהושע ייב

הקדמה

אני יהושע יהב בן ציון עזרא מלכה. נולדתי בעיראק בשנת 1937 בעיר בצרה. לאבי ציון מלכה ולאמי תופאחה.

תופאחה נולדה לחביבה ועבדאללה שהיו לו קשרי מסחר עם האנגלים ועל כן היה מצבו הכלכלי בתקופות מסוימות יציב.

חביבה הייתה אשתו השנייה של עבדאללה שהיו לו כמה ילדים מאשתו הראשונה.

תופאחה הייתה בתה היחידה.

חביבה עבדה בעיר חילה ובמקומות אחרים כטבחית בשלנית ואם -בית.

תופאחה הבת נישאה לציון מלכה בנו של עזרא מלכה שהיה קצב אמיד יליד שנת 1890.

עזרא נישא בראשונה ללולו שהייתה אמו של ציון.

לולו ילדה לו עוד שני ילדים.

לאחר פטירתה של לולו כאשר ציון היה כבן 12 (שנת 1922) לקח עזרא לאשה צעירה בשם סלימה שילדה לו חמש בנות. (מהן נותרו עדיין בחיים, שלוש)

התנאי היה שסלימה שהייתה יתומה מאימא תמשיך לטפל בארבעת אחיה הקטנים שהתייתמו גם הם מאמם - בבית בעלה החדש .

כך התגוררו במשך שנים בבית הסבא עזרא ילדיו, אחיה של אשתו השנייה ונכדיו.

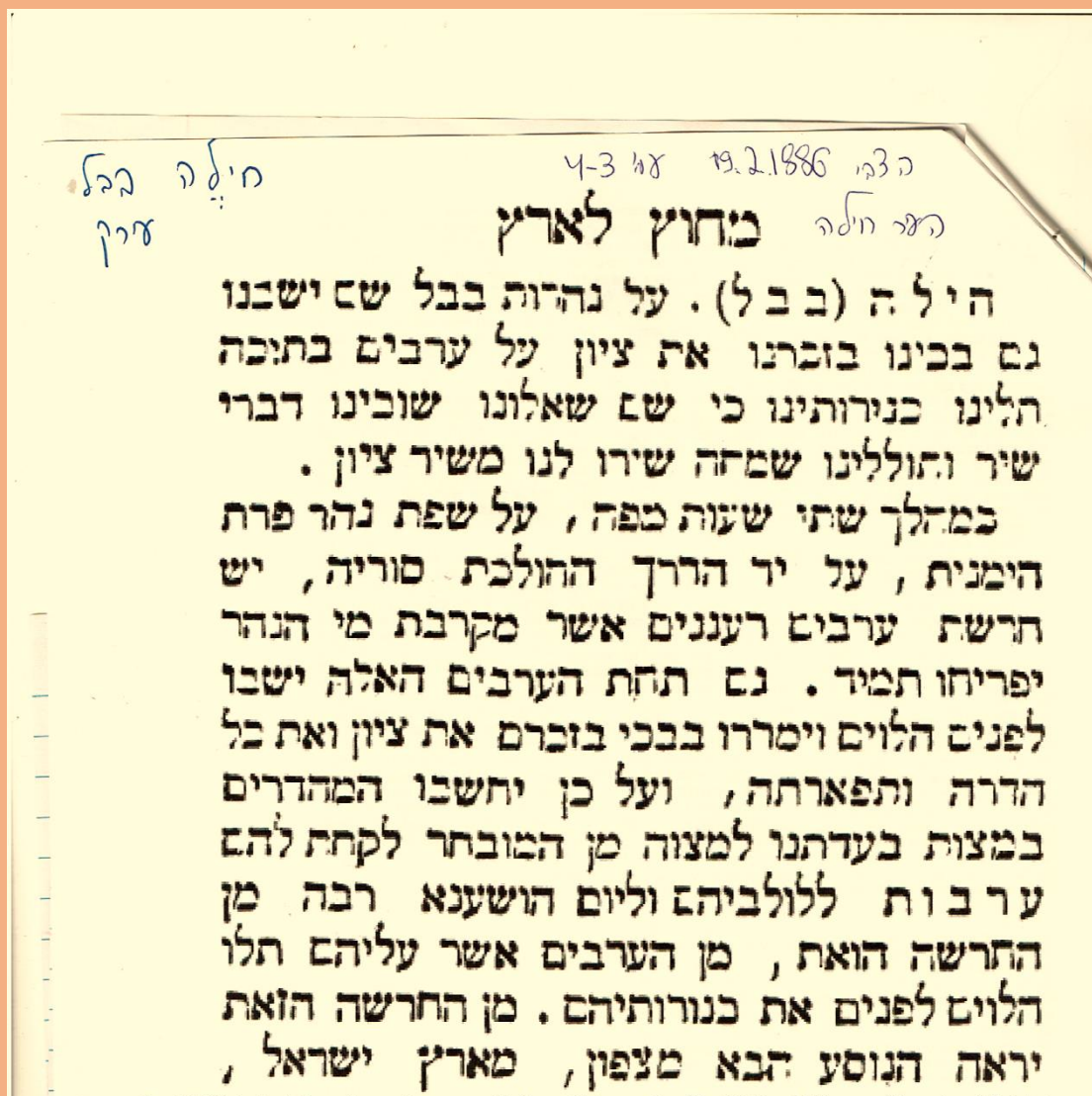
כל ילדותי עד גיל 14 חייתי בעיראק. עד עליית יהודי בבל לישראל .

המהפך בחיי משפחתנו חל כאשר. אבא החליט לעבור לבגדד. בשנת

1944- שם הורע מצבנו הכלכלי ועברתי ללמוד בבית המדרש לילדי עניים שבו למדו התלמידים לימודי קודש בלבד.

המשפחה נדדה בין בצרה לבגדד וכשהיינו בבצרה התגוררנו כולנו אצל סבא עזרא משפחתנו נעה ונדה בין בצרה לבגדד עד עלייתנו.

כשגרנו בבצרה ומצבנו היה טוב יותר למדתי בגן הילדים ובבית ספר אליאנס ששם הלימודים היו יותר רחבים.

כתבה בעיתון "הצב" משנת 1886 על העיר חילה שם התגוררה הסבתא חביבה

סיפור ילדותי. התחיל בגן של אליאנס ובבית ספר אליאנס בבצרה שם זכיתי לחינוך טוב בשפות האנגלית והערבית.

בבגד לא הרשה לנו מצבנו הכלכלי להמשיך ולממן לימודים שכאלה ועל כן רשמו אותי לבית -המדרש לילדי עניים שם נלמדו לימודי קודש בלבד.

הגענו ארצה בקיץ 1951 עם כל גלות עיראק. בודדים היו היהודים שנשארו שם.

הגענו לשער העלייה, משם למעברת זכרון -יעקב ומשם למחנה מעבר בנתניה.

מצב המשפחה היה קשה.

אימא הייתה מאושפזת רב הזמן בבתי חולים. אבא עבד וכמעט לא היה בבית.

חביבה, סבתא מצד אימא הייתה זו שסייעה להחזיק את הבית .

אני ואחותי סועאד (שושנה) מצאנו דרכנו לחברות נוער בקיבוצים -אני לקיבוץ משמר -הנגב ואחותי -לקיבוץ מעגן מיכאל.

תקופת החיים בקיבוץ, הלימודים וחיי החברה הייתה התקופה היפה בחיי.

התגייסתי עם חבריי ל"גבעתי" ושרתנו שרות משמעותי ביותר שכלל לחימה במבצע "קדש".

לאחר שחרורי מהצבא השקעתי את כל חסכוני ורכשנו דירת שיכון בת חדר וחצי ברחוב חנה סנש בשכונה רמת אפרים בעיר נתניה.

ב -1967 - נלחמתי במלחמת ששת הימים.

התגוררנו בנתניה עד שנת 1968 ואז שישה חודשים לאחר נישואיי עברנו להתגורר באופקים שם שימשה אשתי חנה כגננת עוד משנת 1965.

אשתי המשיכה לעבוד כגננת מצטיינת ואני עבדתי כמכונאי כטרקטוריסט וכנהג יום ולילה כדי לסייע בפרנסת המשפחה וכדי לאפשר לילדיי ללמוד ולהתקדם ולזכות במה שלי לא התאפשר להגיע אליו.

במלחמת יום הכיפורים המשכתי לתרום את חלקי בלחימה ברמת -הגולן.לא הפסקתי לתרום ולעבוד.

ילדינו גדלו למפארת זיכו אותנו בנכדים מקסימים וכולם כולם מביאים לנו אושר רב.

ספרי מורכב ברובו מזכרונות קצרים שאינם מסודרים בהכרח בסדר הסטורי

מדוייק

יהושע עם

הנכד עידו

בצרה – שערו של המזרח התיכוני-צפוני לעולם שכונות העיר. – הקבוץ היהודי. – הנמל לסחר הארץ בעתות-מלחמה

15,000 יהודי בצרה

מספר תושביה עולה ל-100 אלף נפש, בהם כ-15 אלף יהודים הגרים בכמה רחוקי בתי גידולים. יהודי בצרה עוסקים ברובם במסחר ומלאכה. בשעות הבוקר והערב אפשר לראותם בדרכם בגלגל וברכב לאיזור אשר. הקבוץ היהודי יצר לעצמו חוץ של חיים. שתנאי המקום יצרו. בשנים האחרונות הגרו רבים מהם לארץ ויש שעברו לערי הודו. נמלה הקדמוני של בצרה הפך לנמל מודרני בשנת 1920, מאז עברה עיראק מהשלטון הצבאי לשלטון האזרחי.

וורד האנדתי

המיסד והבינה של נמל מודרני זה והמנהלו גם בימים אלה הוא הקולונל וורד (סיר ג'ון וורד). המבנה בעיראק הנסיך הבלתי מוכתר. אישיות אנדית זו הפכה את המקום ראוי לתפקידו. נמל בצרה נמצא במרחק 85 ק"מ לפני המפרץ הפרסי. במרחק 45 ק"מ ממנו נמצא הנמל עבדן. שדרתו נשלח הנפט האיראני לידו הנמל הפרסי קורדמה שח. כיום משמשת בצרה לנמלה האזרחי של א"י. בציפיה ומחסניה מפרקים ומטעינים סחורות בשביל ארצנו. מבצרה לארץ אפשר להגיע גם במסילת הברזל שתנועתה טרם הוסדרה כיום. הקשר הוא במכוניות לאורך מדבר עבר הירדן. סוריה בואכה בגדאד. גם כיום שלום חשונה דרך זה שנסלקה בתקופת המלחמה. ועתיד מסחרי גדול נשקף לה.

תנאי המלחמה הפכו את בצרה לשער של המזרח התיכוני-צפוני. עיר מדברית קטנה מענינת זו הפכה מאז כניסת אייטלה למלחמה. לצומת-דרכים מרכזיות. בעלת חשיבות ממדרגה ראשונה. ערכה הלך וגדל והובלט במיוחד בזמן האחרון לאחר כיבוש איראן. והבטחת הדרך לאספקת חמרי מלחמה לרוסיה. הפכו נמל בצרה ונמל עבדן שבחוף הפרסי לנמלים בעלי-ערך צבאי.

העיר על שכונותיה

בצרה השוכנת בשטח-אל-ערב, במרכז קום שהפרת והחידקל יוצרים דלתה ומתפלגים לפלגים. פוזרה על שטח גדול ומתחלקת לשלושה איזורים. איזור הנמל נקרא מרג'יל. בתוכו נמצא גם נמל האזור, שהוא אחד הבסיסים בדרך האזור מאנגליה לאוסטרליה. תחנת הרכבת אשר קו יחיד מחברת עם בגדאד. הנמצאת במרחק 14 שעות נסיעה מבצרה. הבניין האזרחי היחידי בשטח זה. הוא בית המד לון המפואר, שהקמתו הושלמה זה לא סבר והוא מצייד בכל הנוחיות הניתנים לעוברי-אורח בנוהי-מדבר. כביש מצויין. המשתרע לאורך 14 ק"מ בין שדרות דקלים. מקשר את מרג'יל עם האיזור השני של בצרה הנקרא אשר. ה"סיטי" של הממלכה

איזור זה הוא ה"סיטי" של עיר האף. זה המתפרנסת כולה כרובה מסחר הטרנס-זיט והתחבורה. כאן נמצאים משרדי החברות השונות. חנויות. בתי-מלון וכיוצא בזה. היום שוקק איזור זה מרוב אדם. עם ערוב היום נשארים בו שומרי הלילה בלבד. 4 ק"מ מאשר. נמצאת בצרה העיר.

על העיר בצרה בשנת 1941 עיתון "הבקר" 17.10.1941

סבא עזרא בעיר בצרה

לסבי היו עוד שלושה אחים ושתי אחיות: חוגי, כדורי, יהושע, מסעודה ולולו.

לולו עלתה לירושלים בשנות השלושים ומאז לא ידענו על קיומה עד שנפגשו אתה בשנות החמישים.

לאימו של סבי קראו מלכה.

שם לאישה מנהיגה.

בית התפוצות, ארכיון התצלומים,

קבר עזרא הסופר ליד בצרה, עירק. גלויה

במרוצת הזמן השם מלכה הפך לשם משפחה של הבנים והצאצאים. אך הדור החמישי החל לשנות השם לשמות ישראלים יהב פז וכו'..

סבי עזרא הוא היחיד מאחיו שעלה לארץ.

אשתו של סבי עזרא נפטרה כאשר אבי היה בן עשר ואחיו תינוקות.

סבי החליט בשלב מסוים להקים משפחה חדשה, הכירו לו בחורה צעירה והוסכם כי תינשא לו בתנאי שתטפל בביתו באחיה הקטנים שגם הם התייתמו מאימם.

סבי היה קצב הייתה לו חנות של בשר כבש שהיהודים היו אוכלים בדרך כלל כל יום אחר הצהריים.

כל יום היה שוחט כשלושים עד ארבעים כבשים.

הייתי מתלווה לסבי לבית המטבחים מגיל שמונה עניין השחיטה נראה לי טבעי.

סבי ושותפו היו מכינים כל הערב את הבשר כדי למכור אותו למחרת בבוקר.

מאחר ולא היו אמצעי קירור לא ניתן היה לשמור את הבשר ליום נוסף.

סבא פרנס את כל השבט שהיה בביתו.

את ילדיו משתי נשותיו ואת אחיה של אשתו השנייה .

כולם המשיכו להתגורר אצלו גם לאחר שנישאו.

בשנות הארבעים הצבא העיראקי בחסות המשטר הבריטי התחילו לגייס את הצעירים.

את אבא שלי שחררו מאחר וניראה יותר מבוגר וזאת בתנאי שאחיו הצעיר צאלח יתגייס.

והוא התגייס ושרת שנתיים בצבא.

סבי לא הצליח לגייס אז חמישים דינר כדי לפדות אותו.

האח הצעיר שמר לאבי טינה בגלל השרות הצבאי שנכפה עליו.

אבי – ציון מלכה

יהדות עיראק

עיראק הינה גלגול מודרני של מדינה אשר עוצבה מבבל ואשור וחלקה הדרומי של טורקיה לאחר מלחמת העולם הראשונה. זהו גם מקום מחייתה של אחת הקהילות היהודיות העתיקות ביותר. לקהילה זאת ההיסטוריה הרציפה הארוכה ביותר, מ-721 לפנה"ס ועד שנת 1949 לספירה - תקופת זמן של 2,700 שנים.

עד המאה השלישית, בבל, אשר נמצאה תחת המשטר הסאסאני, היתה למרכז למדנות יהודית. את ההוכחה לכך ניתן לראות בתרומה הגדולה ביותר של הקהילה ללמדנות היהודית בהתגלמות התלמוד הבבלי. היהודים שגשגו במקום שנקרא היום עירק, במשך 1,200 שנים תחת האימפריה הפרסית עד הכיבוש המוסלמי בשנת 634 לספירה.

מעמד היהודים

תחת השלטון המוסלמי, מצבה של הקהילה היהודית עוגן בחוקי הד'מה (חסות). יהודים מסוימים החזיקו בעמדות גבוהות בממשל או לחילופין שגשגו במסחר. באותה העת, הוטלו על יהודי המדינה, מסים מיוחדים והגבלות על פעילות מקצועית.

לאחר נפילתה של האימפריה העות'מאנית, ניתנה עיראק לבריטניה כמנדט. תחת המשטר הבריטי, אשר החל בשנת 1917, השתלבו היהודים בצורה נאותה במגזר הכלכלי, אך התקדמות זו נעצרה כאשר עיראק השיגה את

עצמאותה בשנת 1932. עד 1941 כ-150,000 יהודי עיראק תפסו תפקידים פעילים בתחומים רבים של החיים בעיראק כולל בנקאות, מסחר, בירוקרטיה ממשלתית ומשק חקלאי.

בשל השתלבותם של יהודי עיראק בחברה, טלטלו אירועי "הפרהוד" שאירעו ב-1941 ביוני את הקהילה היהודית. ההפיכה הפרו-נאצית של רשיד עלי, בהשראת המופתי חאג' אמין אלחסיני, הציתה מהומות ופרעות בבגדאד. במהלך הפרעות, רצחו קבוצות של עיראקים חמושים יותר מ-180 יהודים ופצעו כמעט 2,000. אירועים אלה התרחשו כאשר העיר הייתה נטולת מנהיגות פוליטית לאחר שרשיד עלי אלכילאני ברח לפני הגעתם של כוחות בריטיים וירדניים. לפני מאורעות אלה התרחשו לפחות עוד שני אירועי רדיפה נוספים, בשנת 1776 בבצרה ובשנת 1898 בבגדאד.

הרדיפות לאחר כ"ט בנובמבר

לאחר ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, הוכרזה הפעילות הציונית כפשע חמור בעיראק וכתוצאה מכך התרחשו מהומות אנטי יהודיות בשנת 1949.

בשנת 1950, העבירה ממשלת עיראק חוק בעל תוקף חד-שנתי, אשר אפשר ליהודים לצאת מן המדינה בתנאי שיוותרו על אזרחותם העיראקית. כל יהודי מגיל 10 קיבל את הרשות לקחת עמו סכום כסף מוגבל ומספר פריטים. את הרכוש שהותירו אחריהם יכלו למכור במחיר זעום. כתוצאה מכך הוציאה לפועל מדינת ישראל מבצע בשם "עזרא ונחמיה" שמטרתו הייתה להביא לארץ מספר רב ככל הניתן מיהודי עיראק.

שבועיים לאחר שהחוק המאפשר עזיבת יהודים תחת וויתור על אזרחותם העיראקית נכנס לתוקפו, דרש שר הפנים העיראקי חקירה לבירור הסיבה לכך שיהודים לא החלו בהרשמה למען עזיבת המדינה. מספר שעות לאחר שתנועה ציונית מקומית החלה לרשום את כל היהודים, אירע פיצוץ בבית הקפה ברחוב אבו-נאוואס בבגדאד בו נפגעו ארבעה יהודים. ב-21 באוגוסט 1950, איים שר הפנים העיראקי על חברת התעופה, האחראית על העברת היהודים, כי יבטל את רישיונם במידה ולא יעמדו במכסת 500 מועברים ביום.

חודשיים לפני תום תוקפו של החוק, כאשר מספר היהודים אשר נרשמו להגירה הגיע ל-85,000 לערך, הוטלה פצצה על בית הכנסת מסודה שם-טוב, שהרגה יהודים רבים ופצעה אחרים. תוקפו של החוק פג במרץ 1951, אך הוארך מאוחר יותר. ב-10 במרץ 1951, יום אחד לאחר תום מועד הרישום לשלילת הנתינות התקבל חוק הקפאת הרכוש של היהודים חסרי הנתינות. באותו לילה עברה המשטרה, מלווה בניציגים מארגון הסוחרים, על כל חנויות היהודים ונעלו אותן. למחרת הוקפאו חשבונותיהם, נמנע מהם למכור את ביתם וגם מכירת מיטלטליהם נאסרה ועל כן התקיימה בסתר, במחירים זעומים. לאחר הקפאתם ונטילתם של נכסי היהודים העוזבים (לרבות אלה שכבר עזבו) על ידי ממשלת

עיראק הוטלו הגבלות כלכליות על היהודים אשר נותרו במדינה ובשנת 1951 העבירה ממשלת עיראק חקיקה לפיה זיקה לציונות נחשבה לעבירה על החוק.

ההגירה לישראל

מ-1949 ועד 1951, 104,000 יהודים נמלטו מעיראק במבצעי "עזרא ונחמיה" ועוד 20,000 הוברחו דרך איראן. כך, קהילה שהגיעה לשיא של כ-150,000 איש בשנת 1947, הידלדלה לאחר 1951 לכ-6,000 אנשים בלבד.

"מבצע עזרא ונחמיה", שנקרא גם "מבצע בבל" או "מבצע עלי בבא" הוא הטסת יהודי עיראק לישראל שאורגן על ידי ממשלת ישראל, הסוכנות היהודית וארגון הג'וינט. לאחר שממשלת עיראק אפשרה יציאת יהודים מגבולותיה, הוטסו יהודי עיראק בטיסות אמריקאיות בתחילה מעיראק לקפריסין ולאחר זמן החלה רכבת אווירית בקו בגדאד-לוד. המבצע עצמו התנהל בסיוע כוחות מקומיים: השליחים בו היו יוצאי עיראק וחניכי התנועה היהודית שצמחה בה. מבצע עזרא ונחמיה נמשך עד ינואר 1952, לאורך עשרים חודשים. 110,618 יהודים מעיראק הגיעו לישראל בדרך האוויר ב-900 טיסות. אלפי פליטים יהודים ברחו מעיראק לאיראן וממנה לישראל. בסך הכל הגיעו לישראל 119,970 עולים מעיראק, מתוך קהילה שמנתה 138,000 נפש.

בשנת 1952, נעלה עיראק את שעריה בפני הגירת יהודים. בשנת 1963, עם עלייתה של סיעת הבעת', הוטלו מגבלות נוספות על היהודים הנוותרים בעיראק. נאסרה מכירת רכוש וכל היהודים אולצו לשאת עמם כרטיסי זיהוי צהובים. רדיפת היהודים המשיכה והחריפה לאחר מלחמת ששת הימים בשנת 1967, כאשר רבים מ-3,000 היהודים הנוותרים נאסרו ופוטרו ממקומות עבודותיהם. אמצעי דיכוי אנטי יהודיים נוספים נכנסו לפועל: רכוש יהודי הוחרם; הוקפאו חשבונות בנק; פיטורין מתפקידים ציבוריים; סגירת בתי עסק; ביטול אישורי סחר; ניתוק קווי הטלפון ומעצרי בית לתקופות ארוכות.

הרדיפה הגיעה לשיאה בסוף שנת 1968. רבבות נכלאו בבתי סוהר לאחר הגילוי, לכאורה, של "טבעת ריגול" מקומית שהורכבה מאנשי עסקים יהודים. 14 איש - מתוכם 11 יהודים - קיבלו גזר דין מוות במשפטים מבוזבזים וב-27 בינואר 1969, הוצאו להורג 9 יהודים בתלייה בכיכרות הציבוריות בבגדאד; אחרים מתו בעינויים.

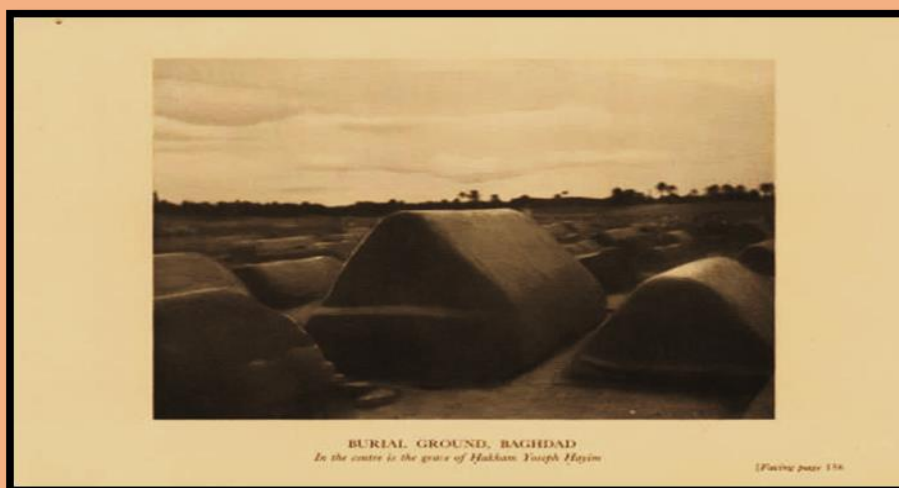
בתגובה ללחץ בינלאומי אישרה ממשלת בגדאד, באופן חשאי, את הגירתם של היהודים הנוותרים בתחילת שנות ה-70, ללא ביטול המגבלות האחרות. בשנת 1973, רוב יהודי עיראק הנוותרים היו מבוגרים מדי מכדי לעזוב והממשלה הפעילה עליהם לחצים לוותר ללא פיצוי על רכוש יהודי קהילתי בשווי של יותר מ-200 מיליון דולר. כ-60 יהודים בקירוב, חיים היום בבגדאד.

בישראל קיימת היום קהילה גדולה ומשגשגת של יוצאי עיראק. הוקם בעיר אור יהודה הוקם "מרכז מורשת יהדות בבל" האמון על שימור מורשת יהדות עיראק.

הרב (שלישי מימין), מחזיק בגביע
כסף מסורתי לקידוש, בצרה, עירק 1945
(בית התפוצות, ארכיון התצלומים)
(באדיבות סאלח צדקה, ישראל)

סאלח ולואיז צדקה ביום חתונתם, בצרה, עירק 1945

בית הקברות העתיק בגדד

רחוב חיפה בבגדד על החידקל.

בגדד 1932

הפרהוד בעיראק.

הפרהוד/ויקיפדיה

הפרהוד (בערבית: **الفرهود**, תרגום מילולי: "ביזה", "שוד") הוא שמן של פרעות שנערכו באוכלוסייה היהודית בבגדאד, עיר הבירה של עיראק, בחג השבועות ו' בסיון-ז' בסיון תש"א, 1-2 ביוני 1941. בפרעות נרצחו לפחות 179 יהודים, 2,118 נפצעו, 242 ילדים היו ליתומים, ורכוש רב נבזז. מספר בני האדם שרכושם נבזז הגיע לכ-50,000¹. הנרצחים נקברו בקבר אחים בבגדאד. משמעות המילה "פרהוד" היא הפחדה ברוטלית כלפי נשליטים. במהלך ההתערבות המאוחרת של הצבא לעצירת הפרעות נהרגו כמה עשרות עד כמה מאות מוסלמים ולא-יהודים אחרים.

האירועים שימשו כגורם מאיץ לצמיחתה של המחתרת הציונית בעיראק ולתהליך שבסופו של דבר הביא לעליית יהודי עיראק לארץ ישראל במבצע עזרא ונחמיה, 10 שנים לאחר מכן.

קבר האחים של הנרצחים, בגדאד

חוויות מימי הפרהוד

בשלהי שנות הארבעים ימי הפרעות והפרהוד ב-1941 בהיותי בן ארבע סבתי ז"ל נשאה אותי על כתפיה ולקחה אותי לביתה לשמור עלי.

סבתי חביבה הייתה לבושה בתלבושת ערבית מסורתית כך שלא יכלו לזהות אותה כיהודייה.

בדרך לביתה ראינו את החנויות של היהודים וביניהן גם החנות שאבא עבד בה: פרוצות ושדודות, נלקחו מהן כל הסחורות שהיו בהן.

בחנות של אבי לקחו את כל חומרי גלם ליצור נעלים, העורות ואבזרים למיניהם

הפרעות והרציחות היו בעיקר בבגדד -אנחנו בימים אלה גרנו בעיר בצרה שנושקת למפרץ הפרסי וגובלת באירן.

בצרה היא עיר נמל יש בה מגוון עדות כגון קהילה הודית גדולה ושאנשיה

קטורת הודית

החזיקו שוק הודי גדול ובשוק ריחות הקטורת של ההינדים. בצרה הייתה פחות

אלימה - אך בבגדד היהודים נלחמו על נפשם -מצבם היה יותר קשה מיהודי בצרה. היחסים בין יהודים לערבים בבצרה היו יותר טובים היו יחסי שכנות טובה. ערביי השכונה שגרו עם היהודים שמרו עליהם. כך יהודי בצרה ניצלו מרצח.

באותם הימים עוד הייתה השפעה האנגלית בעיראק אשר המליכו בשעתו את פיצל הראשון על עיראק אך מאחורי הקלעים האנגלים שלטו בעיראק.

סוחרים יהודים בעיראק

האנגלים היו צריכים עובדים בכל המקצועות המשרתים את הצבא הבריטי כגון חייטים, סנדלרים וכיוצא באלה.

אבי מצא באותו הזמן מקור פרנסה והתגייס לעבוד עם הבריטים.

לאחר כל מה שעבר בימי הפרעות -מצא מקום עבודה ראוי ופרנסה יפה.

באחד הימים אבא לקח אותי למקום עבודתו אצל עמיתיו הבריטים וההודים כי הייתה בבצרה גם אוכלוסייה הודית שעבדה עם האנגלים ועשה לי יום כיף.

האנגלים פינקו אותי בכל מיני ממתקים ושוקולדים.

בשנים אלה התחלתי ללמוד בגן ובכיתה א'.

החינוך בגן ובכיתה א היה בבית ספר אליאנס בכיתה א התחלנו ללמוד את השפה האנגלית והערבית .

ימי הפינוקים עברו כשאבא החליט לעבור לעיר בגדד לעיר הבירה של עיראק העיר שלא האירה לנו פנים .

משפט היהודי שפיק עדס.

בשנת 1948 ערב הקמת המדינה אני ילד בן 11 שנה חי אצל סבי עזרא ז"ל.

עד כמה שהבנתי מאווירת החרדה שהייתה בבית אצל המבוגרים שעומד לקרות משהו קשה ליהודים באותו היום .

השלטון העירקי החמיר את הרדיפות נגד היהודים. מאות יהודים נעצרו בחשד פעילות ציונית. ונשלחו לכלא.

המשטר העירקי רדף את עשירי היהודים וביניהם, המיליונר שפיק עדס שהיה מקורב לבית המלוכה העיראקי .

הוא נחשד במתן סיוע למדינת ישראל. נעצר, ונשפט באשמת הברחת ציוד מלחמתי לישראל.

בחדש ספטמבר 1948 הוא הוצא להורג בתלייה בעיר בצרה .

על הקהילה היהודית בבצרה וכל רחבי עיראק נפל אבל גדול -עד העלייה - היהודים חיו בחרדה גדולה.

זה מחזיר אותנו לימים אפלים בהיסטוריה של עם ישראל כמו משפט אלפרד דרייפוס עת האשימו הצרפתים, את הקצין דרייפוס, באשמת ריגול לצבא הגרמני בשנת 1894.

דרייפוס נשפט ונשלח למעצר עולם כמו כן הואשמו כל היהודים כרגיל באשמת בגידה והתושבים תבעו "מוות ליהודים" כמו בימינו אנו.

תודה לאל שהקמנו מדינה לתפארת וליהודים לא תהיה יותר רדיפה. לא עוד .

מעשי קונדס ותעלולי האופנוענים

אני וכמה מחברי התאספנו בשכונה שהתגוררנו בה ושנקראה קאהות אלזע'ירה . כל ערב ובפרט בערבי הקיץ היינו יוצאים לשוטט ברחוב .

לרחוב שנקרא ראזי ,היו שני מסלולים .

בכל קצה של הרחוב הייתה כיכר.

בשבתות היו כמה אופנוענים ערבים עושים תעלולים.

דוהרים עם האופנוע הלוך ושוב מכיכר לכיכר.

היו עומדים על האופנוע או מסיעים כמה אנשים.

רוב הצופים היו יהודים כי זה היה יום הטיולים של היהודים.

כל יום כזה היה מסתיים בכמה הרוגים והיהודים היו מתלחשים ושואלים "כמה הלכו היום?".

בערב לאחר גמר ההצגה ולאחר איסוף הגוויות מן הכביש היו לובשי הפיג'מות והכותנות הולכים לשבת בבית הקפה ליהנות מהבריזה הנעימה.

יושבים על ספסל מעץ עם כריות ומשענת ועם בקבוק ערק לצידם.

כשהערק התחיל לעלות להם לראש התחילו לשיר שירי דיכאון עיראקיים שנקראים עיטיבה.

אז אנחנו הילדים היינו מתגנבים מאחורי הספסל של אבותינו ומחכים לרגע שבקבוק הערק יחזור למקומו .

אחד מאתנו היה שולח יד בעדינות שולף את הבקבוק ואז היינו כולנו מסתלקים ומחכים לראות מה יקרה.

ואז מתחילה ההצגה: אחד היה מושיט יד מחפש ימינה ושמאלה ומאחר ולא מצא את הבקבוק התחיל לשאול את חברו היכן הבקבוק.

אמר לו החבר "לא יודע" .

החברה רוצים לשתות והבקבוק נעלם ומתחילות האשמות "אתה לקחת את בקבוק הערק? והשני עונה: "ואללה, לא לקחתי".

החברה שכורים ומתחילה מריבה.

ואנחנו יושבים וצוחקים על המעשה הזה.

מכירת קובה בבית בושת

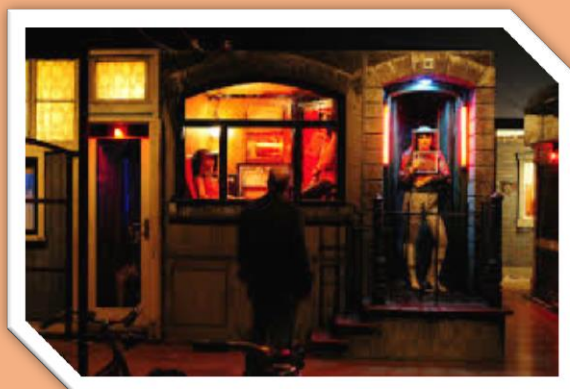
קראו למקום קלאצ'יה, כך קראו לשכונה שהייתה מאוכלסת כולה בנשים שעסקו במקצוע העתיק בעולם.

נאלצתי להמשיך ולסייע בפרנסת המשפחה ואימא החליטה להכין לי קובה אורז במילוי דג טחון עם מיטב התבלינים שרק האימהות העיראקיות ידעו להכין.

כל יום הכינה כחמישים קובות כאלה מתבשלות בסיר גדול על פתיליית אש נמוכה בעגלת העץ.

הגעתי לשוק החדש וגיליתי שהוא מלא בתי בושת.

כל גבר שנכנס למתחם הזונות היה נבדק על ידי השוטרים שעמדו בפתח המתחם כדי לוודא שאינו חמוש. ועלול לפגוע באחת הבחורות על רקע חילול כבוד המשפחה.

מאחר והייתי עדיין ילד נכנסתי ללא בעיות.

כאשר הזונות טעמו את הקובה של אימא הן לא הפסיקו לשבח אותה ובקשו ממני לבוא כל יום אליהן. ולהביא את הקובה הטעימה הזו.

לו ידעתי את המתכון בוודאי הייתי יכול לזכות היום בתחרות "מאסטר שף":

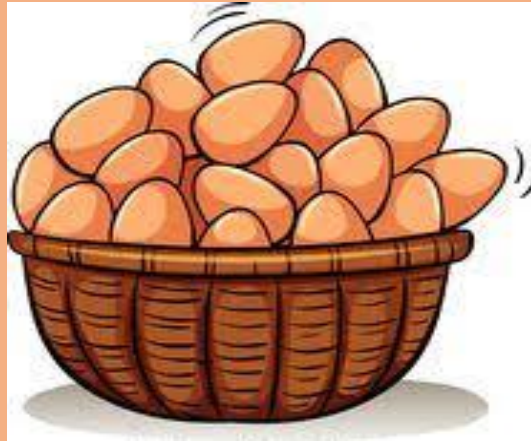
למרות שהייתי עדיין ילד בן שלוש עשרה עוררה בי השכונה סקרנות כי במקומות אחרים לא ניתן היה לראות בחורות עם בגדי -ים.

כשגרתי בנתניה הייתי הולך כל יום לשפת הים וכשראיתי שם את הבנות הייתי נזכר בסיפור מכירת הקובה בבצרה.

כשהערב היה יורד ורוח קרירה נשבה הייתי ממשיך להסתובב בשכונה .
מידי פעם הייתה אחת הזונות קוראת לי ומצחקת "תעאל יא ולד" ואני מניד ראשי בשלילה.
אז הייתי נזכר שהשעה כבר מאוחרת ואמי בטח דואגת לי ומחליט לחזור הביתה.
אמי כמו כל אמא הייתה שואלת אותי מדוע חזרתי מאוחר ומה יכולתי לענות לה שנהניתי לטייל ברחובות מלאי הפריצות?
אמרתי לה שמיד כשסיימתי למכור את הקובה חזרתי וכמובן אף מילה לגבי אילו שקנו אותן.

סוחר הביצים

אבי ז"ל סיפר לי בילדותי על סוחר הביצים.
סוחר ביצים קנה באחד בכפרים כמות גדולה של ביצים שהיו מונחות בתוך סל גדול.
שם את הסלסלה על ראשו ויצא לכיוון בגדד.
בדרך תכנן תכניות איך יכין לביצים מקום לדגירה , איך יבקעו מהם אפרוחים , איך הם יגדלו ויהפכו לתרנגולות ואז התרנגולות יטילו עוד ביצים וחוזר חלילה .
כך יהיה לו לול ענק והוא יהפוך להיות עשיר גדול.
וכך הוא המשיך לחלום כיצד הוא הופך להיות הגביר של העיר וכיצד המלך מזמין אותו ולפני כסא המלך הוא קד קידה ומצדיע .
ומרוב שראה את המלך מול עיניו וקד קידה ,נפל הסל וכל הביצים נשברו והתרסקו.
עמד האיש מלכת הסתכל על הסלסלה ואמר "היכן הלולים ?היכן העושר ?והיכן המלך ? מחשבות אדם הן הבל , "האדם מתכנן תכניות והאלוהים מגחך".(המשפט האחרון הוא תרגום מאידיש למשפט הסיום של סיפור דומה).

חטיפת ילדה בת חמש.

ביום בוקר בהיר שלחה אמי ז"ל את אחותי להביא שתי פיתות מהמוכרת שעל יד פתח הבית.

היא נתנה לה כמה מעות והילדה הלכה.

כשבוששה לחזור יצאה לחפש אותה.

מידי פעם היו חוטפים ילדים וילדות ואמי נכנסה לחרדה.

היא התחילה בחיפושים ברחוב השוק ולא ידעה את נפשה - מחפשת ובוכה ופותחת בזעקות שבר.

באה לעזרתנו בעלת הבית שהתגוררנו אצלה בשכירות.

לבעלת הבית היו קשרים עם מנהיגי הרחוב והשוק - שני ערבים אחד צאלח והשני איברהים. על פיהם יישק דבר.

הם היו אוכלים ושותים אצל בעלת הבית ולוטשים עיניים לבנותיה המתבגרות.

שני הגברתנים נתנו הוראה לכל הרחוב לחפש ילדה בת חמש עם עגילי זהב וכולם חפשו על פי הוראת שליטי הרחוב.

לבסוף נתגלתה הילדה בדיר עיזים.

התברר שילדה גדולה בת שש עשרה חטפה אותה מאחר וחשקה בעגיליה.

אביה של החוטפת הפליא בה את מכותיו וסיפור החטיפה תם.

חתונה מוסלמית בעיראק

כשהייתה שמחה, חתונה או כל אירוע אחר אצל המוסלמים היו מזמינים תזמורת נגנים של יהודים.

רוב הנגנים שלטו בזמר ובשירה הערבית.

בחול המועד של פסח התחתן בנו של שיח' מוחמד אפנדי , גדול עשירי בגדד .

למרות החג, לא יכלו לסרב למוחמד אפנדי .

השמחה נמשכה מהלילה עד הערב שלמחרת.

יצאו לתהלכה זמרים, נגנים ורקדניות בטן.

כשהגיעו הנגנים היהודים נשאלו היכן ברצונם לשבת והתשובה הייתה "ליד הכניסה לבית כי שם קריר יותר".

אך האמת הייתה שהנגנים היהודים ידעו שכל שמחה משפחתית מסתיימת בקטטות, ממש "חתונת דמים" ועל כן העדיפו לשבת במקום שניתן להימלט ממנו ברגע שמתחילה מהומה.

ריבה של סבתא בעיראק

בעונת הקיץ מגיעים לבצרה פירות טריים כמו שזיפים, אפרסקים ושאר פירות העונה.

סבתי חביבה החליטה להכין ריבה משזיפים.

באותם הזמנים לא בשלו על גז כמו היום.

בבית הייתה חצר פנימית והיו בה כיריים מאבני חמר.
את התנור היו מסיקים בענפים של עצי דקל ללא העלים.
לענפים האלה קראו קרב ואתו היו מבשלים את כל התבשילים. כולל את החמין
(תבית) של העיראקים.

חמין עיראקי-"תבית"

היו מניחים את התבשיל בסיר מברונזה ואת הסיר על התנור.
יום אחד סבתי ניקתה את השזיפים והייתה בטוחה שעוד מעט תוכל לכבד את
ילדיה ונכדיה בריבה מפרי ידיה.
בימים ההם לא היה חשמל בכל בית- בלילות הדליקו בחדרים עששיות גדולות
והייתה גם עששית ניידת ששימשה כפנס קראו לה פנוס.
עם הפנוס הזה סבתי הלכה לבדוק את תהליך הבישול של הריבה

היא הרימה את המכסה וקרבה את העששית כדי לראות את הריבה- אך לא שמה לב שטיפות של נפט נשרו מהעששית לריבה.

בבוקר כולם מחכים בקוצר רוח לריבה. סבתא מבטיחה שעוד מעט הריבה תתקרר וכולם יקבלו.

בשמחה ובצהלה היא מחלקת לכולם -אך אבוי, לריבה טעם של נפט....

סבתא שואלת " מאיפה בא הנפט?".

מסבירים לה והאכזבה רבה.

אוכל עירקי--מאכלים נוספים

במיה ברוטב עגבניות

אוהה.. כמה שבמיה זה דבר טעים. נראה שבמיה ורוטב עגבניות הלכו יד ביד מאז ומעולם. המתכון הבא ישאיר אתכם עם רוק בפה

אורז אדום

מתכון להכנת תבשיל אורז אדום, מאכל עיראקי מסורתי, שמתאים כליווי לכל מנה: בשרית, חלבית או מנת דגים

קובה סלק עירקית (מרק קובה אדומה)

מתכון להכנת קובה סלק עירקית (המוכר גם בשם: מרק קובה אדומה)

נסיעה עם ארון המתים

באחד הימים סבתי חביבה ז"ל לקחה אותי מבצרה מקום מגוריי לעיר חילה.

העיר בבל העתיקה שחורבותיה ליד חילה

העיר חילה נמצאת בין בצרה לבגדד נסיעה של כמה שעות עם מיניבוס של שנות הארבעים.

הייתי אז בן שש ונהניתי לנסוע אתה בנסיעות ארוכות.

הנסיעה יצאה מהעיר בצרה, האוטו היה מלא בנוסעים, בין הנוסעים היו איכרים שבאו לקניות בעיר.

בין היתר רכשו ארון מתים עם מכסה ושמו אותו על גג המכונית.

בהמשך הנסיעה מחוץ לעיר עמד אדם שרצה לעלות. במכונית לא היה מקום והנהג הציע לבחור לשבת על הגג.

כך נסע הבחור עד שהתחיל לרדת גשם.

הבחור על הגג החל להירטב ואז החליט להיכנס לארון.

האוטו המשיך לנסוע והנהג הבחין בשני בחורים שעומדים בצידי הדרך ומחכים להסעה.

הנהג שמח להרוויח עוד כמה מעות והעלה אותם על הגג וכולם "מבסוטים".

יושבים שני הבחורים על הגג מכוסים בעבאיה ורועדים מקור ומשוחחים ביניהם ובינתיים הבחור שבתוך ארון המתים החליט לבדוק אם הגשם פסק.

הוא הרים את המכסה והושיט יד החוצה כדי לבדוק מה מצב הגשם.

שני החברים שישבו למעלה, ראו שהמת קם לתחייה ומרוב בהלה הם קפצו מהרכב הדוהר ונפלו בצידי הכביש.

הנהג עצר את הרכב, גם הוא בבהלה, יצא החוצה וראה את שני החברים שרועים על הכביש עם שברים בכל חלקי הגוף.

הנהג שאל אותם "למה קפצתם מהרכב?". והם ענו מתוך כאבים שהמת קם לתחיה,

הנהג לא הבין.

יצא "המת" מהארון וסיפר שבסך הכל רצה להסתתר מהגשם.

מעשי קונדס בשכונה

בשכונה שגרנו בה לא היו כבישים סלולים אלא רק אדמה מהודקת.

כל יום היו מגיעים רוכלים שבאו למכור את מרכולתם.

בין הרוכלים היו מוכרי לבן שהיה נתון בתוך קערות הקערות התלבשו האחת על השנייה. ונשאו אותן על הראש.

הלבן היה טעים מאד ואכלנו אותו במיוחד במוצאי שבת.

היו גם נושאי חסות שהחזיקו את החסות על הראש על משטח שזור מקני סוף-
ועוד רוכלים שהחזיקו את הסחורה באותה השיטה.

אנחנו הילדים היינו משחקים בכל מיני משחקים וכשהתעייפנו היינו מספרים
סיפורים על מה שקרה בבית -הספר ואחר כך מעלים הצעות למעשי קונדס.

אחד מהם, יחזקאל, אמר שבא לו להפיל את נושא הלבן הוא הציע רעיון : "בואו
נחפור בור בדיוק במסלול של רוכל הלבן נמלא אותו במים, על המים נשים חול
וקש, ואז, כאשר ידרוך הרוכל על הבור המוסתר הוא יאבד את שיווי המשקל
וייפול עם מגדל הלבן."

כולנו הסכמנו ולמחרת בצענו את התכנית.

הגיע הבן אדם, רגלו נכנסה לבור והמסכן נפל עם מגדל הלבן.

בקושי קם מהבור עם קללות לאילו שפגעו בו.

אנחנו לא ידענו את נפשנו מרוב צחוק כמעט והטלנו מימינו במכנסיים.

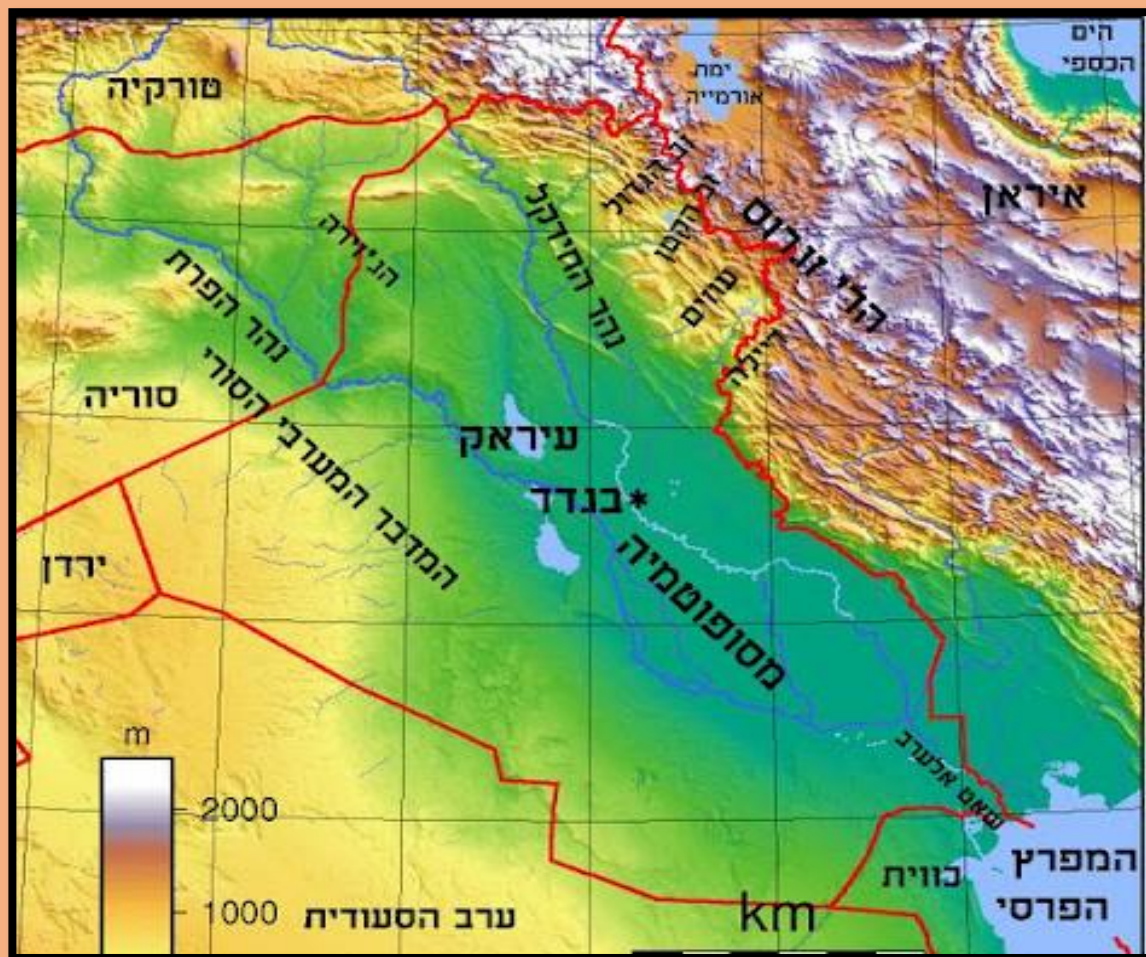
היום כשאני חושב על כך אני מבין שמעשינו היו משום התעללות לשמה.

סיפורי עלילות ילד יהודי עיראקי

אנו קבוצת ילדים בגילאי אחת-עשרה, שתיים-עשרה.

בשבתות יוצאים לטיול על אופניים בכל רחבי בגדד. שוחים בחידקל, קונים לחמנייה עם עמבה וזו ארוחת הצהרים - ובערב חוזרים הביתה.

ככה בכל שבת.

נהרות הפרת והחידקל-מפה

הנהרות מתמזגים ב"שאט אל ערב" (הנהר הערבי) אשר נשפך למפרץ הפרסי

סיבה להיות חולה

באחד הימים לא התחשק לי ללכת לבית הספר והחלטתי להיות חולה .
כדי להיות ממש חולה אתה צריך לעמוד מספר שעות בשמש הקודחת של העיר
בצרה הידועה בחומה הלוהט ואז לקבל מכת שמש המלווה בחום .
שכנעתי עוד ילד שיעמוד איתי בשמש אך הוא פרש לפני .
המשכתי לעמוד וקיבלתי את מכת החום וגם את מחלת הטיפוס.
כמובן שההורים היו מאוד מודאגים ממצב המחלה שלי .
כידוע לכם שבשנות הארבעים הרפואה לא הייתה מפותחת כמו היום. מצבי
הלך והדרדר עד סכנת חיים. הורי היו אובדי עצות ולא ידעו מה לעשות .
אבי עבד באותם הימים בחברת bata, חברה אנגלית שהיה לה סניף בעירק
החנות הזו שכנה במקום יוקרתי בבצרה שנקרא אלעשר .
חבריו של אבא מהקהילה היהודית שחיו בבצרה הודיעו לאבא שלי על רופא
הודי שמומחה למחלות ילדים . אבא לקח אותי אליו ולמזלי הצליח הרופא
לרפא אותי .
ולמדתי לקח שיותר בשמש לא עומדים .
חופשת הבטלה מן הלמודים כמעט עלתה לי בחיי .

איזה מקצוע אבחר

בצהרים הייתה אמי מצידת אותי במתקן של סירי אוכל שמתלבשים אחד על
השני עם מנשאה. הייתי צריך לקחת את האוכל לאבי למקום עבודתו בחנות.
כמובן שהייתי נשאר אצל אבא לעזור לו בחנות הנעלים ואגב כך רצה שגם
אלמד את מקצוע הסנדלרות .
אמי לעומתו רצתה שאלמד ושאהיה חיט חליפות .
ובאמת החלפתי מקצוע לחייטות וגם למדתי לתפור על מכונת תפירה (אגב את
כל התיקונים בבית אני מתקן במכונת תפירה).

בשלהי קיץ בבגדד , הייתי בן שתים עשרה בערך , אבא עדיין עבד בחנות הנעלים (הוא ייצר נעלי גברים בעבודת יד).

אני, הילד, הייתי מגיע לחנות של אבא בסיום יום הלמודים בבית המדרש כדי לעזור לו.

בין היתר היה מנצל אותי לשליחויות לכל מיני מקומות .

הוא היה גוזר את כל הדוגמאות הדביק את כל החלקים (ללא הסוליות) וקשר אותם (בכל פעם היו בערך חמישה עשר זוגות).

פֶּנֶת

פנת באיור מן הלוח 'רצענות' (תרפ"א, 1921) בהוצאת ועד הלשון, באדיבות האקדמיה ללשון העברית.

גוף הנעל המחובר לסוליה

ואז היה שולח אותם לתפירה. אצל תופר ערבי לנעלים. אני הגעתי לתופר הנעלים ומסרתי לו את החבילה. התופר בקש ממני להמתין עד סיום העבודה.

התיישבתי בפתח החנות והמתנתי.

אותו יום היה יום קיץ חם ובמהרה נעשיתי צמא.

מול החנות של התופר היה מסגד ובכניסה למסגד הייתה ברזייה שכל מתפלל מוסלמי היה משתמש במימיה כדי לשטוף את ידיו ורגליו לפני התפילה. כך נהוג בכל מסגד.

לתומי נכנסתי למסגד, ניגשתי ישר לברזייה, שתיתי בהנאה את המים הקרים והרוויתי את צימאוני. ככלל, לא חששתי כי תמיד היה לי בטחון שלא יזהו אותי כיהודי כך שהיה לי העוז להיכנס לכל מקום מוסלמי, בלי חשש שיזהו אותי .

עד שאני יוצא מהמסגד וחוזר לחנות הגיע בחור כבן שמונה עשרה ששאל את בעל החנות "מי הילד הזה בן מי הוא?" ובעל החנות התופר אמר לבחור: "זה הבן של ציון".

"אז משיב לו הבחור "אז זה יהודי" ולא גמר את המילה והחטיף לי סטירת לחי מצלצלת ואמר לי "איך אתה מעז להיכנס למסגד ולשתות מים?, טינפת את קדושת המסגד יא אבן אלכלב (בן כלב)".

אני לקחתי את זה קשה בכיתי כמובן ובעל החנות, איך שהוא, הרגיע אותי קצת.

אך המכה כאבה לי ובכיתי, חזרתי לחנות של אבא בוכה ומבוהל סיפרתי לו את מה שהיה על המכות שקיבלתי.

אבא מיד קם והלך לאותו תופר נעלים להתלונן בפניו.

התופר התנצל על המקרה כי אבא סיפק לו עבודה.

מאחר שאמי רצתה שאלמד חייטות הלכתי ומצאתי עבודה אצל חייט טוניקות לנשים ושם עבדתי כל יום אחרי הצהריים עד שעות הערב המאוחרות.

תארו לכם ילד בן שתיים עשרה שלוש עשרה עובד משעות הצהריים עד שעות הלילה ובסיום העבודה צריך לחזור הביתה לבד בין הסמטאות של בגדד.

חושך מצריים ואני הולך בפחד אימים.

מכל פינה עלול לצאת איזה מופרע או שיכור ואז אינך יודע מה עלול לקרות ואתה ילד בסך הכול בן שתיים עשרה.

באחד הערבים כשנשארתי לעבוד (למדתי תפירה. ובצעתי שליחויות שונות) הגיע אלינו לחנות גבר ערבי לבוש בתלבושת ערבית מסורתית עם כתונת ועבאיה דהיינו גלימה שעוטפת את גופו הענק ועם הכפיה והעקאל על ראשו.

הערבי מזכיר לי היום את סדאם חוסיין שליט עיראק לשעבר שהאמריקאים בפלישה לעיראק חיסלו אותו.

האיש הענק הזה בא ומתיישב בפתח החנות מצווה אלי וקורא לי "יה וּלד תעאל הון". (ילד בוא הנה).

אני בפחד ואימה ניגש אליו ואיני יודע מה הוא רוצה ממני.

הוא מצווה עלי ללכת לקיוסק הנמצא במרחק של כעשר דקות הליכה ולהביא בקבוקי בירה לכל העובדים בחנות וגם לו כמובן.

תארו לעצמכם ילד בן שנים עשרה, הולך להביא כמות של קרוב לעשרה בקבוקי בירה ללא תיק או מנשאה .

הגעתי לחנות עם הבירה וחילקתי לעובדים ולו כמובן והיה חסר בקבוק בירה אחד .

ואתם לא מתארים מה אני עומד לספר לכם ברגע זה. האיש הזה שלף שבריה (פגיון) ורצה לפגוע בי ולרצוח אותי .

וזה לא נדיר בעיראק גם בגלל ויכוח על יונה רצחו אדם .

באותו רגע שראיתי את שליפת הפגיון נמלטתי כל עוד נפשי בי לכיוון הבית אך בדרך עצרתי לראות אם הוא עדיין רודף אחרי .

ואני מסתכל אחורה ורואה שהוא היגיע לקיוסק ומחפש אותי ושואל את בעל הקיוסק אם ראה אותי .

אני מרוב פחד נכנסתי לאחד הבתים שבבעלות יהודית לבקש מקלט לזמן מה .

אני ידעתי שהבית הזה שייך ליהודים ופתאום מתברר לי שהבית הזה מאוכלס בערבים כי היהודים כנראה עזבו את עיראק .

ברגע זה ביקשתי מדיירי הבית המוסלמים מחבוא לכמה דקות עד שיעלם האיש הגדול הזה שרצה לפגוע בי .

אני מציץ דרך הדלת הראשית של הבית ורואה שהוא מחפש אותי. נשארתי עוד כמה דקות מאחורי הדלת עד חלוף הזעם, אז בקשתי מדיירי הבית סליחה ותודה על שאפשרו לי לשהות אצלם מספר דקות עד שתחלוף האימה ואז יצאתי מהבית .

ראיתי שהסכנה חלפה ומיד פתחתי בריצה מטורפת לכיוון הבית הגעתי .

הביתה מבוהל ומפוחד וסיפרתי לאימא שלי את מה שקרה לי .

מאז לא חזרתי לעבוד בחנות הזו מפחד האיש הזה .

סיפור הרכבת

בשנת 1944 ואני בן שבע ואחותי בת שנתיים אבא החליט לעבור לבגדד .

ארזנו את כל מה שאפשר היה לארוז :מזוודות מברזל וחבילות. מצעים כולל שמיכות פוך ועוד.

כל זה העלינו למונית שירות גדולה ונסענו לתחנת הרכבת.

הרכבות באותם הזמנים היו רכבות קיטור עם הקטר השחור .

בקרונות היו ספסלים מעץ שהיו מוצבים האחד מול השני .

אבא העלה את כל התכולה על הרכבת וסידר לנו מיטה שנוכל לישון .

הנסיעה ברכבת ארכה כשמונה עשר שעות .

יצאנו בשעה ארבע אחר הצהרים מהעיר בצרה והגענו למחרת בשעה עשר בבוקר לבגדד זו נקראת הרכבת המהירה . והרכבת האיטית הגיעה אחרי 24 שעות דהיינו בארבע אחר הצהריים .

לי הייתה זו הנסיעה הראשונה ברכבת למקום בלתי ידוע מבחינתי .

הרכבת יצאה מעיר התמרים ושטה בין עצי הדקלים התפעלתי מאד מהמראות עד שירד הלילה.

.בהמשך הנסיעה נרדמתי על הספסל שאבי ריפד לי בשמיכת פוך אמי ואחותי הפעוטה נרדמו גם הן והרכבת דוהרת בחשיכת הלילה .

אבא נמנם מעט עם חצי עין פקוחה. מחשש מכל מיני אלמנטים לא רצויים כגון גנבים ופושעים למיניהם.

מנדנודי הקרונות רוב האנשים נרדמו והרכבת דוהרת.

אבי בחצי עין רואה מה מתרחש בהמשך הנסיעה הרי היושר והצדק לא שולטים כאן.

בעיראק הייתה קבוצה מאורגנת שפעלה ברכבת והיו קשורים בה

ביניהם : מבקש הנדבות, הגנב והשוטרים.

וזה הלך כך : מבקש הנדבות עבר במעבר -הקרונות היו חשוכים, התאורה עמומה והנוסעים כמעט כולם רדומים .

בין הנוסעים היו סוחרים שנסעו לבגדד לקניות וגם סתם עמך שנסעו לביקורים.

באותם הימים, בשנות הארבעים לא היו שיקים ולא ישראלכרט וגם לא ויזה בדרך כלל אנשים נסעו עם כסף מזומן, הכסף היה בתוך שקית והשקית בתוך הכיס של הגלבייה כך שלא הייתה בעיה להבחין בחבילת הכסף בתוך הגלבייה.

וכאן הסיפור מתחיל, העני הבחין בסוחר עם השקית, העביר את המידע לגנב,

הגנב המקצועי כייס את האיש הרדום וישן שנת ישרים וזה לא מבחין במה שעוללו לו.

במשך נסיעת הלילה לאחר זמן האיש והאנשים על ידו מתעוררים בבהלה מנפילת מזוודה שמונחת על המדף העליון של הקרון והתנדנדה כל הדרך עד שהיא נפלה על הנוסעים שישבו מתחתה ולפתע שומעים צעקה "אללה אלאכבר, גנבו לי את הכסף" אבי רואה את כל המחזה הזה... והוא ממשיך לנמנם כאילו העניין לא שייך לו.

בתחנה הראשונה כשהרכבת עצרה הגנבים ירדו ונעלמו

בזמן הזה הגיעו השוטרים לשמע הצעקות לברר כביכול מה קרה והבטיחו לו שיעזרו למצוא את הגנב. אך כמו שאומרים "בוקרה פי אלמשמש" הלך הכסף והמסכנים נשארו בלי פרוטה בכיס.

אחרי כל המהומה שהתרחשה ברכבת. המשיכה הרכבת בנסיעתה במדבר הצחיח עד לתחנה הבאה בכפר קטן שם עצרה הרכבת להוריד ולעלות נוסעים בדווים.

עלתה משפחה בדווית עם דגים מיובשים שמילאו את כל הקרון בצחנה.

שוב קמה צעקה בקהל הנוסעים בגלל הסירחון שהתפשט בקרון בו נסעו.

קמו שני גברתנים, נגשו למשפחה הבדווית לקחו מהם את הדגים המסריחים והשליכו אותם דרך החלון.

הרכבת המשיכה בדרכה עד הקטסטרופה הבאה.

לאחר כל מה שעבר על הנוסעים התווסף עוד מקרה לא נעים כלל.

כמו כל הנוסעים בקרון התפללנו לבורא עולם שהנסיעה הזו תסתיים בשלום ונגיע סוף סוף למחוז חפצנו אלא שלא כך היה הדבר.

לפתע הרכבת עצרה ומתברר שבקרון שאנו נוסעים בו נשבר אחד הצירים.

הודיעו לנו, לכל נוסעי הקרון המקולל הזה לרדת מהקרון באמצע המדבר - בחושך, ובעלטה גמורה .

בלית ברירה נאלץ אבא להעיר אותנו ולהוריד אותנו מהרכבת עם כל הציוד שאיתנו .

התמקמנו במדבר העוין, נביחות הכלבים והשועלים הפחידו אותנו הילדים של כל נוסעי הקרון .

חששנו שהנוסעים הערבים יגלו חלילה שאנחנו יהודים .

למזלנו אבא ואימא היו לבושים לבוש ערבי מסורתי .

אבא עם הגלבייה והכפייה על הראש קשורה בסגנון ערבי עיראקי -ואמי הייתה עטופה בגלימה שחורה שנקראת עבאיה בסגנון הערביות העיראקיות .

כך לא הבחינו בנו כיהודים.

עד עלות השחר זמן תפילת המואזין כל הגברים הערבים יצאו לתפילת הבוקר ואבא הצטרף אליה כמוסלמי אדוק .

לאחר התפילה אבא ארגן ארוחת הבוקר קנה לנו פיתות ולבנה ומין מעדן בשם קמר שהוא שמנת יבשה .

לאחר שהשבענו את רעבונו . אבא התחיל לארגן אותנו לקראת המשך הנסיעה.

המתנו עד בוא הרכבת הבאה .

בבוקר, בשעה עשר בערך -בשעה טובה -שוב עלינו והתמקמנו באותה השיטה.

הנסיעה ביום הייתה לנו חוויה. לראות את המדבר, את שיירות הגמלים אשר מלוות על ידי הבדווים כאשר כל מרכולתם על הדבשות .

בהמשך ראינו את הביקתות שאנשי המקום גרו בהן ואת עדרי הכבשים ופה ושם ראינו סוסים ערביים יפים ואצילים ונאות - מדבר עם מעינות מים.

וכך נסעה לה הרכבת עד בואכה פאתי בגדד.

הגענו בשעה טובה לתחנת הרכבת בבגדד .

אנו התחלנו לרדת, אבא הוריד את כל הציוד שהבאנו איתנו . ובתוכו גם שק סוכר לדודתי עזיזה ז"ל שחכתה לנו בתחנה.

באותה הרגע עמד שוטר ובדק באצבע כל דבר שאבא הוריד מהרכבת .

ברגע שנגע בשק הסוכר עצר את אבא על הברחת סוכר כי באותם הימים היה צנע בעיראק והייתה הקפדה שלא יהיה שוק -שחור .

אבא בבעיה מה עושים ? . טוב, את הנוסחה אנו יודעים -בלי שוחד זה לא ילך.

דודתי הוציאה חצי דינר ודחפה לשוטר .

זהו סכום נכבד למי שכל משכורתו שלושה ארבעה דינר לחדש כמובן שהשוטר מיד שחרר את אבא ואנו המשכנו בדרכנו לעיר בגדד.

בהגיענו לבגדד הגענו לדירה שאבא שכר מבעוד מועד.

הייתה זו דירת חדר בבית שהיו בו מספר חדרים להשכרה וחצר פנימית כמו רוב הבתים אז.

מהחדר הקצו פינה לבישול .מקלחת לא הייתה לנו, היינו מתקלחים בתוך פיילה (גיגית) גדולה שהייתה משמשת גם גיגית לכביסה .

הבישול היה על פתילות .

כך התנהלו החיים .

אבא מצא עבודה במקצועו כסנדלר ליצור נעליים חדשות.

אותי רשמו לבית ספר יהודי .למעשה זה לא היה בית ספר רגיל אלא בית מדרש שלמדו בו ילדים עניים ובעיקר תורה .

לא למדו שום מקצועות אחרים : לא חשבון ולא קרוא וכתוב ערבית אלא אך ורק תורה .

אמי רצתה שאלמד בבית ספר פרטי כללי אך הפרוטה לא הייתה מצויה בכיסנו ומשום כך נשארתי ללמוד רק תורה .

לימוד התורה היה כרוך במכות אם לא ידעת לקרוא את הפסוק -חטפת מנה של מכות עם סרגל העשוי מעץ בוק וצבוע בלק .

המכה השאירה סימן ביד כדי שתזכור שצריך ללמוד טוב טוב את השיעור בתורה .

ואם למדת וקראת את הפרק ללא שגיאות אזי נתנו לך למשוך בחבל של ה"מהפה" זו מין מניפה שתלויה בתקרה ומושכים אותה בחבל על מנת לאוורר את הכיתה ברוח שהיא מייצרת על ידי משיכת החבל.

בשעות הצהריים הייתה מגיעה ארוחת הצהריים .

ארוחת הצהריים הייתה נתרמת על ידי משפחות אבלים לילדי העניים .

הארוחה הייתה מורכבת מפיתה עיראקית בתוכה שמו כף אורז אדום וחתיכת עוף בזה השבענו את רעבוננו.

שמחים ושבעים היינו הולכים הביתה .

תלמידי מדרש תלמוד תורה בבגדד

אחר הצהריים הלכתי לעבוד כשוליה בחנות בגדים שם תפרו בעיקר תלבושת נשים [מעילי נשים] עיקר העבודה שלי הייתה שליחויות אך בין לבין למדתי גם לתפור על מכונת תפירה.

טיול אופניים של תלמידי "אליאנס" בגדד, 1939. בית התפוצות, המרכז לתיעוד חזותי ע"ש אוסטר. באדיבות יעקב זילכה, תל אביב

המלך פייסל מבקר בבית הספר אליאנס לורה כדורי, בגדד 1924. בית התפוצות, המרכז לתיעוד חזותי ע"ש אוסטר

יהודים וערבים, עובדי חנות זינגר למכונות תפירה, בצרה, עירק, 1939
(בית התפוצות, ארכיון התצלומים, באדיבות מעתוקה דויד, ישראל)

עבודה בחנות בבעלות ערבית

בין יתר העבודות עבדתי אצל חייט ערבי בתפירה על מכונת תפירה רגלית.
עבדתי במסווה של ילד ערבי.

מכונת תפירה מונעת בעזרת הרגל

החייט הערבי היה מאד אדוק.

הרדיו בחנות היה מכוון לתחנת בגדד היינו מאזינים לתפילות דרך הרדיו וכל פעם שהמואזין היה קורא את השורה האחרונה בתפילה "צדק אללה אלעזים" (צדק אלהים העצום) היינו קמים כולנו מהכסא -לאות כבוד.

פחדתי כל הזמן שיעבור איזה מכר או חבר מהשכונה ויקרא לי "שוע" כי השם שנתתי לעצמי היה ראזי.

בצהרים היה בעל החנות שולח אותי לביתו להביא אוכל לארוחת הצהרים והגברת הנחמדה אמרה לי "יא ולד תעאל כול" (ילד בוא לאכול). ואני ילד מסורתי שומר כשרות ניסיתי להתחמק מהאוכל הטעים אך לא כשר. מה עושים במצב כזה ?

אני נשבעתי לה שאני שבע בכל זאת אכלתי מעט אורז אך בבשר לא נגעתי. בגמר האוכל הודיתי לה והיא ציידה אותי בצידה לבעלה לצהריים.

הגעתי לחנות מסרתי לו את סיר האוכל שאשתו שלחה לו. המוסלמי האדוק פתח את הצידה החמה עדיין ואמר "תביא שתי צלחות". אמרתי לו "בשביל מה שתי צלחות?" והוא אמר לי "שב תאכל איתי".

לא ידעתי מה לעשות אמרתי לו "יא סידי אכלתי כבר אצל אשתך" והוא אמר "שב תאכל".

מה יכולתי לעשות לא רציתי להעליב אותו ישבתי ואכלתי.

הקליינטים שהיו באים אליו היו מאד נחמדים אלי והייתי מקבל מהם טיפים והרבה.

בין באי החנות היו גם שיעים מהם היה צורך להיזהר.

אבי נכנס פעם בטעות לבית מרחץ שיעי ומיד חשדו בו בגלל צבע עורו הלבן. אני שיחקתי כל הזמן את המוסלמי ועזרו לי הפסוקים מהקוראן שידעתי בעל פה.

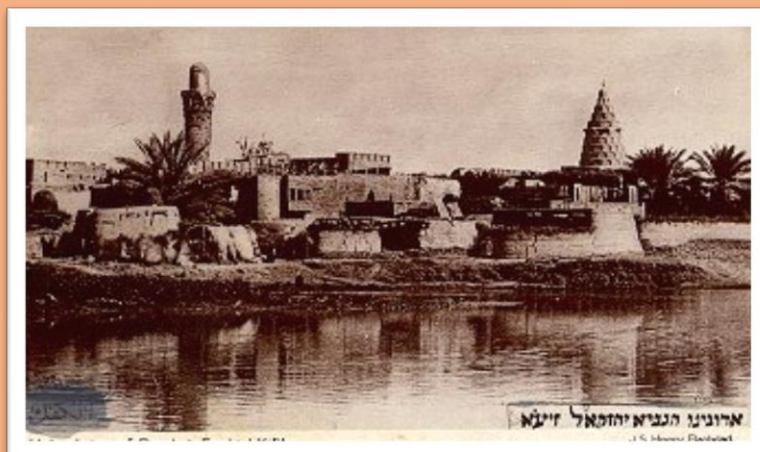
חבל שבזמן שרותי בצבא לא הייתה קיימת יחידת מסתערבים הייתי יכול להשתלב בה יפה.

חגי ישראל בעיר בצרה בתקופה שלפני העלייה.

ככלל, האוכלוסייה הערבית הייתה נהנית מכל חג של יהודים .

מבחינה כלכלית הייתה להם חגיגת רווחים מהחגים.

ביום הכפורים היו יודעים שהיהודים צורכים עופות לכפרות -אז היו מביאים
כלובים מלאים עופות מהכפר לשווקים של בגדד.
לחג הסוכות היו מביאים את הסכך מעצי הדקלים.

בחג השבועות היו באים יהודים מכל קצווי עיראק ומתנחלים -בלשון
האקטואליה -כל השבוע, בתוך המתחם של הנביא יחזקאל ומחוצה לו.
לשם הובאו דוכני אוכל וממתקים כגון מגשי הבקלאוות והזנגולה (בצק דליל
שטיגנו אותו בשמן עמוק ואחר כך טבלו אותו בסירופ סוכר) ועוד כל מיני
מאכלים עיראקיים.

בקלאווה

הערבים תושבי חילה היו נהנים לא פחות מהיהודים.
לקראת סוף חג הסוכות או בחול המועד הייתה יהדות בצרה יוצאת לחגוג את
החג בשייט "שאט אל ערב" (שם מתמזגים נהרות הפרת והחידקל ונשפכים
למפרץ הפרסי).

הסירות היו סירות דייגים (סירות מוטור) שהוסבו לסירות בידור לכבוד חגי היהודים.

בשיט היו חגיגות ושמחות בתוך הסירות היה אוכל בשפע ושירה ערבית עיראקית וכמובן רקדניות בטן והכל מבוצע על ידי אמנים ערבים.

ביקור בבית הכלא בבגדד

חברי לעבודה היה כאח לי תמיד היינו יחד גם מחוץ לעבודה, גרנו באותה שכונה ובילינו יחד בכל מקום .

ולו היה אח גדול ממנו שנעצר על ידי השלטונות העירקים בעוון השתייכות לתנועה, כל המאמצים לשחרר אותו עלו בתוהו .

כל בני הנוער שהיו בגילאי שבע עשרה ושמונה עשרה השתייכו לתנועה הציונית "החלוץ" שהייתה במחתרת בעירק .

הנוער התגייס לתנועה ולפעילות הגנה ואימון בנשק .

את הנוער הזה רדפו השלטונות העירקים באשמת השתייכות לתנועה מחתרית ובניסיון לברוח מעירק לגבול פרס ומשם להגיע לישראל .

מטרת הנוער הייתה לעלות ארצה בדרך בלתי לגלית.

אח של חברי נתפס בגין השתייכות לתנועה, נשפט ונשלח לכלא הבגדדי לתקופה של כשנתיים. באחת השבתות הזמין אותי חברי לנסוע איתו לבקר את אחיו בכלא יחד עם כל המשפחה .

מיד נעניתי לבקשתו והצטרפתי לנסיעה לכלא .

בפעם הראשונה שלי. ראיתי את הכלא בפנים ואת האסירים שבתוכו .

פגשנו את האח של חברי ראיתי איך נקרע לב אמו ממראה בנה היקר לה לבוש שק יוטה , שרשרת עם כדורי ברזל קשורות לרגליו והוא כולו בן שבע עשרה.

ישבנו אתו כשעה, אמו האכילה אותו ממטעמיה. אני מתוך סקרנות התחלתי להתבונן באסירים היהודים וגם הלא יהודים .

סרקתי את החצר של הכלא התנאים היו תת- אנושיים לא כמו בתי כלא מערביים כגון בתי כלא בארץ שם גם המחבלים כלואים בתנאים אנושיים ואפילו עם אפשרות ללמוד. לא כן בבתי כלא בעירק ובתי כלא בארצות ערב אחרות.

בחצר הכלא עמדו שני עמודי תליה עם חבלים הקשורים בראש העמוד .
עונש מוות היה שכיח בעירק .

כך תלו את איש העסקים שפיק עדס בבצרה באשמת סיוע לישראל . וכך תלו
תשעה בחורים יהודים באשמת ריגול . בשנת 1969 בבגדד .
כשגמרנו את הביקור ועמדנו ללכת, הבחור אחז באימו ולא רצה לעזוב אותה
וגם לה היה קשה להיפרד מבנה ולהשאיר אותו בתנאי כלא קשים .
היא הבטיחה לו שהיא וכל המשפחה והקהילה יעשו הכל בכדי לשחרר אותו
ואת שאר האסירים היהודים המואשמים בציונות ובקשרים לתנועה .
וכך היה, הקהילה היהודית והתנועה הציונית שחררו את כל אסירי ציון והעלו
אותם לארץ ישראל בעליית יהודי עירק .

עלייה לגלית לישראל . של יהודי עיראק במבצע עזרא ונחמיה

**הצעת החוק המתיר את יציאת היהודים מעיראק, שהניח שר הפנים צאלח
ג'אבר על שולחן הפרלמנט בעיראק בראשית מארס 1950, הדהדה כרעם
ביום בהיר בחללה של יהדות עיראק. ביהודים אחזה התרגשות עצומה.
עיראק – שיחסה העוין לישראל היה הקיצוני בכל מדינות ערב, היתה היחידה
במדינות ערב שלחמו בישראל במלחמת העצמאות שסירבה לחתום על הסכם
שביתת נשק. לפיכך, עורר צעדה המפתיע להתיר את יציאת היהודים חשדות
רבים: 'לא ידענו אז אם זוהי מזימה, אם יש כאן כוונה טובה או שמא הם רוצים
לאסור את היהודים שיצהירו על רצונם להגר מעיראק', סיפר לימים שלמה הלל,
שהיא איש 'המוסד' בעיראק באותם ימים.**

עלייתם של יהודי עיראק היא אחד הסיפורים המופלאים בתולדות העם היהודי. תנועת "החלוץ" שפעלה במחתרת, הגבירה את פעילותה בעיראק אחרי שהתדלדלו המאגרים האנושיים לעלייה של יהדות אירופה לאחר השואה. שלמה הלל, מרדכי בן פורת וחבריהם היו הרפתקנים צעירים שהובילו קהילה שלמה למרות העוינות שהפגינו אליהם מנהיגיה המסורתיים, אל ארץ אבות לא נודעת ואל הרפתקה מסוכנת מאוד.

בספרו "רוח-קדים" מספר שלמה הלל, אז צעיר בן עשרים ושש, כיצד הצליח עם חבורת תמהונים לנהל במשך שבועות מו"מ עם ראש ממשלת עיראק תאופיק אל-סווידי, אחרי שהתחפש לנתין בריטי ולבצע עסקה להוצאת שישים אלף יהודים. הוא מגיע לירושלים נכנס למשרדו של האיש החזק בסוכנות היהודית, לוי אשכול, ומבקש מטוסים להביא אותם לישראל. לוי אשכול מביט על הצעיר העיראקי התמהוני משהו וגוער בו. השתגעת? כל כך הרבה עולים! איך אפשר לקלוט אותם? איפה הם יעבדו? אין לנו שיכונים בשבילם. עכשיו סיימנו מלחמה קשה. אי אפשר. אני מציע אומר לוי אשכול לשלמה הלל, שאספק לך מטוסים לעשרת אלפים עולים בלבד. אחר-כך נראה.

הלל הבין שמחמיצים שעת כושר היסטורית ויצא רוגז, כועס ובוכה ופנה לראש הממשלה דוד בן גוריון. כששמע בן גוריון אמר בנחרצות: "להביא אותם מיד". שלמה הלל מספר לי "לא הייתי צריך לשכנע את בן גוריון". הוא חשש שהערבים יקלטו את טעותם בכך שבעצם עלייתם הם מחזקים את היישוב הציונית ויעצרו את גל העלייה. "צריך להביא אותם לפני שהם יתעוררו", פסק. וכך היה.

מקור וקרדיט: משה בן עטר,

מחנה עולים "שער העלייה", 1950

כרוז המודיע על כינוס הודיה עם סיום מבצע "עזרא ונחמיה", 1951

עולים מעיראק, 1950

לקראת עליה

בשנת 1948 הכריז דוד בן גוריון על הקמת מדינת ישראל.

שמענו את ההכרזה בחנות והשמחה הייתה עילאית אבל מאופקת.

באותו הזמן אנחנו הילדים פנטזנו על ארץ ישראל על הקיבוצים, על חיפה, תל אביב, ירושלים על הים התיכון כל מה שידענו מהתנועה.

המצב בבגדד היה קשה אבא החליט שאימא והילדים יחזרו לבצרה לבית הסבא ואבא יישאר לעבוד בבגדד.

במשך הזמן הזה החלה בריחה גדולה מעיראק הלחץ על היהודים והשנאה הלכו והתגברו במיוחד לאחר תום מלחמת - השחרור , כאשר הצבא העיראקי צעד מובס ברחובות בגדד .

ואז ממשלת עיראק הגיעה למסקנה שתאשר הגירה לכל מי שירצה ובתנאי שרכושו יוחרם והוא יוותר על אזרחותו.

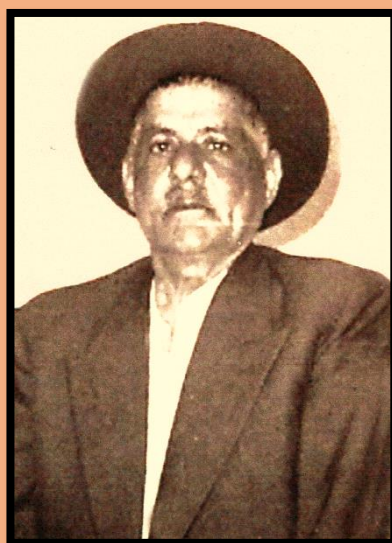
שמונים אחוזים ויתרו על אזרחותם וחיכו לתורם לעלות ארצה

הלול בשוק בצרה

לדודי כדורי ז"ל הייתה חנות למכירת עופות.

היו בה כמה כלובים מרשת עץ ובתוכם כמה עופות ומזה התפרנס.

דויד כדורי ז"ל

מדי פעם הייתי בא ליד החנות שלו ומתמקם לי עם עגלת העץ שגלגליה היו עשויים ממיסבים (לגרים) של מכונית שאני בניתי אותה.

בתוך העגלה הייתה לי פתיליה ועליה סיר גדול של פול מבושל. שלילה קודם בישלתי אותו על מנת למכור אותו בבוקר לעוברי אורח ולהביא פרנסה הביתה.

הימים היו ימי המתנה לעליה לארץ ישראל. אבי היה עדיין בבגדד. אבא שלח אותי את אמי ואחי ואחותי. לבצרה בתקוה שהוא יבוא אחרינו לבצרה.

מאחר שעבד עם משפחה ערבית וניהל להם חנות נעלים גדולה בבגדד. לא אפשרו לו לעזוב את העבודה בבגדד ולעלות לארץ ולכן המשיך לעבוד אצל המשפחה הערבית. והם ניסו לשכנע אותו שיישאר אצלם וימשיך לעבוד כי היה בן - בית אצלם.

הם הבטיחו לו שישמרו עליו. ועל משפחתו כשיחזרו לבגדד וגם הוא הבטיח להם שהוא יישאר בעירק וימשיך לעבוד אצלם.

בינתיים, בזמן ההמתנה לאבא -הינו צריכים להתפרנס כדי שיהיו לנו כמה לירות לקניית מזון לאמי ולאחים. אני המשכתי למכור את הפול כל בוקר. מכרתי גם לפת מבושלת בסיר גדול לפת שהעיראקים נוהגים לאכול אותו בשבת אחרי ה"תבית" דהיינו החמין.

מול החנות של דודי כדורי היה בית -קפה שבדרך כלל ישבו בו אנשים מבוגרים ולגמו תה בכוסות קטנות פה ושם לגמו גם ערק לשמח את ליבם.

הפול מתאים מאד לערק וכך אפשרו לי לגמור את הסיר עד הצהרים.

היה זה יום שישי, המשפחה של דודי נסעו כולם בבוקר לשדה התעופה של בצרה על מנת לטוס לישראל ומחכים לאביהם דהיינו לדוד שלי.

אבל הוא עדיין בחנות של העופות משעות הבוקר ומחכה לשעת כושר לנטוש את החנות ולנסוע ישר לשדה התעופה. ולהשאיר אחריו את כל החובות וההכנסות של הלול בשוק.

בזמן שאני מתמקם ליד החנות של דודי הוא ניגש אלי ואומר לי "שוע" כך קראו לי "בוא אלי תשב לי בחנות עד שאני אחזור מגביית חובות של הקליינטים".

ואני ממלא את בקשתו יושב ושומר לו על החנות עד שיחזור ואני ילד בן שלוש עשרה בסך הכל.

הוא מטיל עלי משימה שבחלקה מסוכנת, להתמודד עם אוכלוסייה של סוחרים ערבים עוינים כאשר יגיעו וידרשו את כספם עבור הסחורה שקנה מהם כל שבוע ומשלם להם ביום ששי. והיום הוא יום שישי.

מגיעים הסוחרים אחד אחר השני לחנות ולא מוצאים את דודי ואני יושב לתומי בחנות ומחכה באמת שיחזור. מגיעים אלי ושואלים אותי: "ואן לילי" כך קראו לו. "היכן כדורי" ואני עונה להם שאינני יודע.

"מי אתה מה אתה עושה בחנות?" ואני עונה להם שביקש ממני לשמור לו על החנות עד שיחזור. "ומתי יחזור?" "לא יודע" עונה להם, "מי אתה בשבילו?" "אני סתם ילד שמוכר פה פול". "ואתה לא מכיר אותו?"

בינתיים התחילו להתקהל אנשים סביב החנות ואני לבדי צריך להתמודד איתם ולשכנע אותם שאין לי קשר עם האיש הזה.

"טוב, אומרים הם" אנחנו הולכים וחוזרים אחרי שעה ונראה מתי הוא יגיע". "טוב יא סידי" (כן אדוני).

הלכו וחזרו אחרי שעה ואני ממתין בשקט, מה לעשות? בתוך תוכי ידעתי שהוא ברח לשדה תעופה להצטרף למשפחתו ולנסוע יחד איתם. למזלו הספיק לעלות למטוס ולהמריא בדרכו לארץ.

בינתיים אני צריך למצוא עצה איך לצאת מהצרה שהלביש עלי דודי.

בתבונה ובשכנוע של ילד הצלחתי לשכנע אותם שלי אין שום קשר לבן אדם הזה.

בין הקהל היו גם מספר יהודים וגם ערבים. הערבים אמרו "ואללה, הבן אדם נסע לפלסטין". אך למזלי לא ידעו שאני קרוב משפחה ושהוא דודי הם לא ידעו מה לעשות איתי רק דרשו את המפתחות ואמרו לי להסתלק.

ברחתי כל עוד נפשי בי.

נודע לי אחר כך שהסוחרים לקחו מונית ונסעו לשדה תעופה לתפוס את היהודי שברח להם בלי לשלם - אך הוא כבר לא היה .

יותר אני לא הגעתי לאזור השוק וגם לחנות .

בזה נגמר סיפור הבריחה של דודי מהשוק בבצרה לישראל .

מסע אופנים בשוק ההודים

מדי פעם היה הבוס המוסלמי שולח אותי לשליחויות שונות להביא אבזרי חייטות כגון בדים חוטים למיניהם ואביזרים שונים .

הייתי מקבל ממנו כסף עבור הנסיעות באוטובוס לשוק ההודים שהיה באזור נמל בצרה שנקרא "אל עשר" . במרחק של עשרה ק"מ מהחנות.

במקום לנסוע באוטובוס הייתי שוכר אופניים חדשות ויפות לשעתיים .

הייתי מספיק להגיע , לקחת את הסחורה ולחזור למקום עבודתי .

בימים שנסעתי לשוק ההודים רכבתי על אופניים בתוך שוק ההודים ההומה בני -אדם .

זה היה זה שוק גדול של סוחרים ערבים והודים לכן קראו לו שוק ההודים .

פילסתי לי דרכי בתוך השוק ההומה ואז תפס אותי שוטר של משטרת השוק שבדרך כלל אמורה לשמור על הסדר ועל ניהול תקין של המסחר ושמירה מפני אנשים רמאים או גנבים .

שמעתי שריקה ופקודה לעצור על זה שרכבתי על האופניים בתוך השוק .

השוטר לקח ממני את האופניים וניסה להוציא לי את האוויר מהגלגלים.

התחננתי בפני השוטר ברכתי אותו הבטחתי שלא ארכב בשוק שנית מתחנן לפני השוטר ומבקש בתחנונים ובברכות שייתן לי לצאת מהצרה הזאת.

הצלחתי לשכנע אותו, כנראה חס על ילד קטן והחליט לוותר לי .

הודיתי לו והמשכתי לדרכי עד היציאה מהשוק .

משם נסעתי חזרה במהירות על הכביש הראשי במהירות מסחררת . וזאת על מנת להגיע בזמן ולהחזיר את האופניים לבעליו.

וכך הסתיים לו מסע האופנים לשוק ההודים.

השוק בבגדד

לשוק בבגדד קראו לו "סוק אל שורג'ה".

זהו שוק בו בעיקר דוכני ירקות ופירות וגם חנויות אחרות בדומה לשוק מחנה יהודה.

בכניסה לשוק עוברים חנויות של בעלי מלאכה - בעיקר חייטים.

היו גם שווקים של סנדלרים, צורפים, כל שוק והייחוד המקצועי שלו.

בין היתר עברו דרך השוק רוכלים שמכרו דברי מתיקה ומאפים כמו בקלאוות, וכעכעות (מין בייגלעך עגולים).

בין הרוכלים היה יהודי שנשא על מגש סומסום עם דבש בצורת מעוין וזו לו פרנסתו.

הוא היה עובר דרך שוק החנויות של החייטים היהודים. ומנסה למכור את מרכולתו במשך היום.

יום אחד המוכר לא הצליח למכור את מרכולתו וכמחצית מהסחורה נותרה על המגש.

מה עושה היהודי על מנת להפטר מהסחורה שלו ?

הוא מחליט לחלק את הסומסום המתוק שלו בחינם.

היהודי מוכר בשוק עם החוכמות שלו אך עדיין אף אחד לא יודע מה מסתתר מאחורי חלוקת הסומסום בחינם לעובדי החנויות, מרביתם יהודים.

שמו של האיש היה בנימין אבו אל כר [בנימין אבא של אושר].

ועל החוכמות שלו סולחים לו וגם נהנים מחוכמתו אך צצים לו כל מיני רעיונות .

לאחר שגמר את חלוקת הסומסום והמגש ריק לגמרי . עומד בנימין אבו אל כר בקצה הרחוב וצועק במלוא גרונו "כל מי שאכל מהסומסום שלי ולא שילם לי תרבוץ קללה עליו."

ויהודים מאמינים, מי רוצה לקבל קללה על ראשו?

בלית ברירה כולם משלמים. והוא עובר מחנות לחנות וגובה את התשלום עבור חלוקת הסומסום כביכול בחינם .

וזהו אחד אחד מתעלוליו הרבים בשוק .

אותו יהודי, בנימין אבו אלכר, צריך להתכונן לחגים, ראש השנה, יום כיפור, ימי סליחות, ימים נוראים .

מה יהודי עושה ערב חג כאשר נטל ההוצאות מכביד עליו ?

מאיין תבוא הישועה?

והוא חושב ומחפש פתרון לבעיה איך ישיג את הוצאות החג עבור אוכל וביגוד חדש לו ולילדיו .

בלילה לא נרדם וחושב-אשתו מתעוררת ורואה את בעלה ערני ושואלת "מדוע אינך נרדם?" .

"איני יכול להירדם" עונה לה בנימין . " אני צריך להשיג כסף לחג " כל הלילה חשב . עד שהבריק בראשו רעיון.

האדם שמח וטוב לב ואומר לאשתו : "מצאתי פתרון. מחר יהיה כסף לחג " .

"מה תעשה שואלת האישה את בעלה?"

משיב לה הבעל " את זוכרת שלפני שנה רכשתי נעלי בית חדשות לבנות לערב ראש השנה ולא נעלתי אותם ונשארו חדשים ארוזים בקרטון?"

"ומה?" שואלת הגברת את הבעל "ומה תעשה עם הנעליים ? אבל אני סומכת עליך " .

"מחר בבוקר את אורזת לי את הנעליים ואני אצא איתן בדרכי לשוק החייטים למכור את הסומסום ובין היתר אמכור גם את הנעליים הלבנות החדשות לבעלי החנויות " .

ואשתו מקשה עליו "איך תמכור זוג נעליים אחד לכל בעלי החנויות?"

"חכי ותראי".

האיש יוצא בבוקר עם הסומסום ומוכר כרגיל ובאמתחתו נושא איתו את זוג הנעליים הלבנות. בשעות לאחר הצהריים מתחיל לשווק את הנעליים.

התחיל מהחנות הראשונה אצל אבו יחזקאל.

ניגש אליו ושואל אם הוא צריך נעלי בית חדשות לערב החג בזול, מראה לו את הנעלים ובן-האדם מנדנד בראשו לאות הסכמה קונה ממנו את הנעליים ואומר לבעל החנות "אם תרצה אקח לך את הנעליים הביתה".

ושוב מהנהן בעל החנות לאות הסכמה, וכך הלאה, חנות אחרי חנות, מוכר את הנעליים הלבנות לבעלי החניות באמתלה שיביא לבתייהם את הנעליים לערב החג.

בערב חוזרים בעלי החניות לנשותיהם ושואלים: "האם בנימין אבו אל כר הביא נעליים הביתה?"

כל הנשים ענו בלאו מוחלט. "על איזה נעליים אתה מדבר?" השובב הזה עוד פעם סידר אותנו. לקח כסף עבור נעליים ולא הביא דבר".

ומחכים לערב החג בבית הכנסת לשאול אותו מה עם הנעליים והאדם מגיע במלוא הדרו עם כתונת לבנה ונעליים לבנות חדשות על רגליו - לבוש ונעול בלבן לקראת תפילת ערב ראש השנה ושואלים אותו: "היכן הנעליים שהבטחת להביא לנו"

והוא עונה "הנה לכם הנעליים על רגליי".

"ומה עם הכסף שגבית מאיתנו?"

"וכי איך יכולתי להכין את החג מבלי למכור את הנעליים?"

כולם צחקו על זה ששוב התל בהם וכמובן שסלחו לו.

החיים אצל סבא

טרם עלייתנו ארצה-כל המשפחה גרה אצל סבא עזרא.

סבא עזרא התפרנס ממכירת חלקים פנימיים של בשר והייתה לו יכולת לכלכל את כל בני המשפחה.

הבנים הבנות ובני זוגם כולם חיו בביתו.

לאחר מות אשתו הראשונה נשא אישה שנייה - מבית טוב - שהייתה יתומה מאם.

לכן התגוררו אצלו גם ארבעת אחיה של אשתו השנייה של סבא עזרא. שהיא שימשה להם כאם.

הם המשיכו לגור אצלו אפילו לאחר נשואיהם -עד שהתבססו.

בחגים ובשמחות היינו מגיעים מבגדד לבצרה

אהבתי להיות אצל סבא וסבא אהב אותי.

הייתי הנכד הראשון ואותי פינק במיוחד.

תמיד הלכתי אתו לבית הכנסת ולכל מקום.

כשאימא עמדה ללדת את אחי אלי שלח אותה אבי ללדת בבצרה איתי ועם אחותי בת הארבע.

כשעלינו למונית בתחנת הרכבת שכחה אימא להעלות למונית סל גדול בו הניחה את בגדינו ושמעליו תפרה בד לכיסוי.

כשהגענו לסבא הבחינה אימא לאחר מספר דקות ששכחה את הסל בתחנת הרכבת.

סבא בלי לחשוב פעמיים לקח את אימא ויחד נסעו לתחנה.

סבא היה לבוש כבני המקום: גלבייה עם חגורה רחבה על בטנו, כפייה עוטפת את ראשו, פניו שחומים ומתחת לאפו שפם דרוזי גדול.

לאחר חיפושים נמצאה האבדה בחנותו של הספר.

פעילות מחתרית

בבית שגרנו בו היה קן של פעילי התנועה הציונית.

הפעילות הייתה בעיקר חברתית -שירה, ריקודי עם וכו'.

הילדים הינו מצטרפים לפעילות של הבוגרים בתקווה שנוכל ליטול חלק בפעילויות נוספות של הבוגרים .

אנו הילדים קיבלנו את המשימה של משלוח מכתבים מבית לבית ומשכונה לשכונה והעברת מכתבים לבוגרי התנועה.

בנו הילדים לא חשדו השלטונות בפעילות מחתרתית ולכן היינו יותר בטוחים.

כל פעם שהצטרכו לשלוח מסרים לקבוצה אחרת אנו הילדים העברנו את המכתבים ליעדם. למרחקים רחוקים היינו שוכרים אופניים ונוסעים לכול מקום.

כך מלאנו את חובתנו למאמץ המחתרתי של התנועה.

המחתרת הציונית בעיראק הייתה ארגון חשאי אשר פעל בקרב **הקהילה היהודית בעיראק** בין השנים 1941-1951. מטרת המחתרת היו: **חינוך עברי וציוני, הגנה ועליה לארץ ישראל**. מחתרת זו פעלה בשלוש זרועות עיקריות: תנועת החלוץ, תנועת ההגנה ("השורה") ותנועת ההעפלה.

אימי עולה לארץ

אמי ז"ל חלתה והייתה מטופלת על ידי אחות יהודייה לא כל כך רחמנייה.

היינו בהמתנה לעלייה לארץ ומצב אמי הלך והתדרדר.

החלטנו לשלוח אותה לפנינו כמה שיותר מהר. האמנו שבארץ יש רופאים יותר טובים והיא תהיה בידיים טובות.

שלחנו את אמי לפנינו אך לפני כן האחות המטפלת הגתה רעיון והציעה לאמי נעל שטוחה בלי עקבים במקום נעלי העקב שאמי נעלה.

האחות הנעילה לאמי את הנעליים ואחלה לה טיסה נעימה. אמי הודתה לה על הנעליים הנוחות.

האחות לוותה את אמי לשדה התעופה שם עברה בידוק על ידי העיראקים.

אמי לא ידעה שהאחות השתמשה למעשה בה כדי להבריח את כל הרכוש שלה שהיה טמון בתוך הנעליים במחשבה שלא יחפשו אצל אישה חולה.

אמי נשלחה ישר להיות החולים רמב"ם שם הפשיטו אותה מבגדיה והלבישו אותה בבגדי בית החולים

ולאמי, שלא ידעה דבר על תכניתה של האחות, לא היה מושג לאן לקחו את הנעליים ומה היה בהן.

כל רצונה היה רק להבריא.

.

כשהאחות הגיעה לארץ היא רצה מיד לבית החולים ושאלה את אמי היכן הנעליים.

אמי לא ידעה היכן הבגדים ומי לקח אותם.

האחות התחילה להשתולל ולחפש את הנעליים ואימי לא ידעה מה לעשות, משפחתה טרם הגיעה לארץ והיא הייתה חולה.

אמי הבטיחה לה שתקנה לה נעליים חדשות והיא בשלה.

אמי הבינה שהאחות סיכנה את חייה כי העיראקים היו יכולים לפגוע בה קשות על ניסיון הברחה.

בעזרת צוות בית החולים היא סילקה את האחות מעליה.

עקבותיהם של הנעליים לא נודעו עד היום.

אמי נפטרה בערב חג השבועות.

אבי הספיק להגיע לבית החולים עם מספר אנשים כדי לערוך את ההלוויה.

ומשם חזר למעברה.

אני הייתי בצבא ולא ידעתי על פטירתה.

בדרכי הביתה לחופשת החג החלטתי שאגיע קודם לבקר את חברי בקיבוץ ואחר כך אסע למעברה בנתניה.

קמתי עצוב מאד ונזכרתי בחלום שחלמתי על אמי שוכבת מכוסה על הרצפה ואינה מדברת ואינה זזה למרות בקשותיי. כנראה הרגשתי מה שקרה לה. מיהרתי לצאת למעברה ועוד לפני שהגעתי הביתה פגשה בי השכנה וספרה לי על אמי.

אמרתי לה שאני כבר יודע.

הספקתי לשבת שבעה רק כמה שעות עד כניסת החג.

לאחר החג חזרתי ליחידה.

הפגנת הקומוניסטים

מדי פעם היינו אנו הילדים משוטטים ברחובות בגדד ומטיילים להנאתנו.

לפתע פתאום הגיחו קבוצות קבוצות של מפגינים וצעדו ברחוב הראשי של בגדד.

אנו הילדים לא ידענו מה פשר ההפגנה הזו והיינו מאוד סקרנים לדעת מה קורה.

נעמדנו לצפות בהפגנה בצידי הרחוב הסואן מבני אדם.

לא הינו מודעים לכל מיני דעות פוליטיות אך תוך כדי ההפגנה התברר לנו שזו הפגנה של הקומוניסטים שהמשטר המלוכני ששלט בחסות הממלכה הבריטית לא מוכן לקבל אותם.

אנחנו הילדים עמדנו והתבוננו על התהלכה הבלתי צפויה בעירק לא ניתן היה לבקש רישיון להפגין כמו בארץ וזאת לתשומת ליבם של ערבי ישראל המפגינים גם בלי לבקש אישור להפגנה.

ברגע שההפגנה יצאה לרחובות בגדד באופן ספונטני המשטרה והצבא נכנסו לפעולה מול המפגינים המשטר המלוכני הורה לדכא את ההפגנה הבלתי לגלית בצורה אלימה דהיינו פתיחה באש מול המפגינים.

ברגע זה אנו הילדים ברחנו כל עוד נפשנו בנו לשמע היריות בחוצות בגדד והסתתרנו בסמטאות הגובלות ברחוב הראשי.

לא יכלנו להוציא את הראש, אך בכל זאת אנו הילדים היינו סקרנים לראות מה קורה.

בינתיים ההפגנה פוזרה והירי פסק ואנו יצאנו מהמחבואים שלנו לראות מה קרה .

עינינו חשכו למראות הזוועה שראינו ברחובות בגדד :

גופות של מפגינים שרועות על הכביש ופצועים רבים.

לאחר שההפגנה פוזרה הגיעו משאיות לאסוף את הגויות ואמבולנסים, לאסוף את הפצועים .

זה היה מראה מזעזע המשכנו לצפות במתרחש עד שהאירוע הסתיים .

וחזרנו כל אחד לביתו עם חוויה קשה שנשארה נצורה אצלנו הילדים כי לא סיפרנו להורים שהיינו באירוע הקשה הזה.

לינץ בכפר ערבי.

בזמן ההמתנה לעלייה, היינו צריכים לדאוג למזון .

באחד הערבים שלחו אותי לקנות לחם.

מאפיית הפיתות של היהודי הייתה סגורה ונאלצתי ללכת לשכונה ערבית-הליכה של כחצי שעה בדרך עפר, כשאני נאלץ לחצות תעלות מים בדרכי.

האמנתי כי לא יבחינו כי אני יהודי בגלל חזותי הערבית.

אולם, בהגיעי לכפר, קלטה אותי חבורת נערים שמנתה כחמישה עשר נערים - כולם בוגרים ממני.

הם החלו לצעוק שאני יהודי ולהכותני מכות רצח.

למזלי עבר במקום אדם מבוגר שחס עלי ומשך אותי אליו.

התחבאתי מאחורי גבו והצלחתי לברוח לא לפני שהודיתי לו על שהציל אותי.

חזרתי הביתה ללא לחם, פצוע, זב דם, בוכה ומילל וכואב כולי כאילו חזרתי ממלחמה.

ואני, בסך הכל, הלכתי לקנות לחם.

פרק ב'

עליה לארץ

קבוץ "משמר הנגב"

שרות בצה"ל

קיבוץ "משמר הנגב" בשנת 1950

עולים לארץ

לאחר ששלחנו את אימא, כשהייתי בן ארבע עשרה, הגיע תורנו לעלות ארצה.

לקראת העלייה אבא דאג לכל מחסורנו.

המטוסים שהביאו אותנו ארצה היו מטוסים של הצבא האמריקאי של מלחמת העולם השנייה.

במטוס היו ספסלים מעץ ושררה בו אפלה כמעט מלאה.

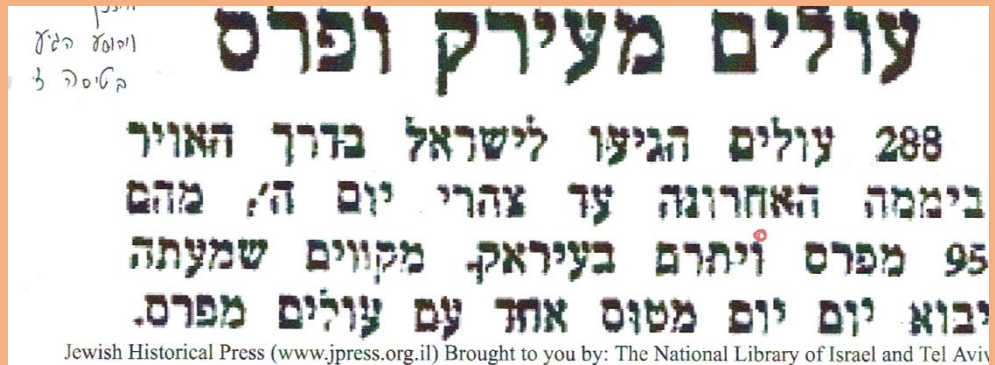
הטיסה הייתה בלילה וזו הייתה הטיסה הראשונה בחייהם של כולם.

היו אנשים שניסו לעשן אך נוסעים אחרים שחששו מהתלקחות מנעו זאת. לאחר שלוש שעות נחתנו בלוד אך קבלת הפנים הייתה כזו שלא חלמנו עליה. ריססו אותנו בכמות גדולה של די.די.טי כולנו היינו במיטב מלבושינו ולא תארנו לעצמנו שנזכה לכזו קבלת פנים, בכל זאת קבלנו הכל בסלחנות. ירדנו מהמטוס לאדמת הארץ ונשקנו אותה על שזכינו לחזור לארץ ישראל לאחר גלות של אלפיים שנה. לקראת הבוקר קבלנו תה ללא סוכר ופרוסת לחם עם ריבה.

בינתיים אחותי הקטנה בת השבע נעלמה לנו ובמקום לנוח מהטיסה התחלנו לחפש אותה עד שנמצאה תודה לאל.

למחרת הסיעו אותנו ל"שער העלייה" בואכה חיפה.

עיתון "חרות" יולי, 1951

יתכן ויהושע הגיע בטיסה זו

זה היה מין מחנה הסגר בו ישבו עד בירור הניירת ואז נשלחים למעברה שצמודה לעיר.

השהייה ב"שער העלייה" לא הייתה קלה, האנשים לא ידעו מה מצפה להם ופחדו מהקשיים.

היו מעברות רבות: חלסה-קרית שמונה. זרנוגה- רחובות, משק עזר-באר שבע ועוד רבות.

בשער -העלייה

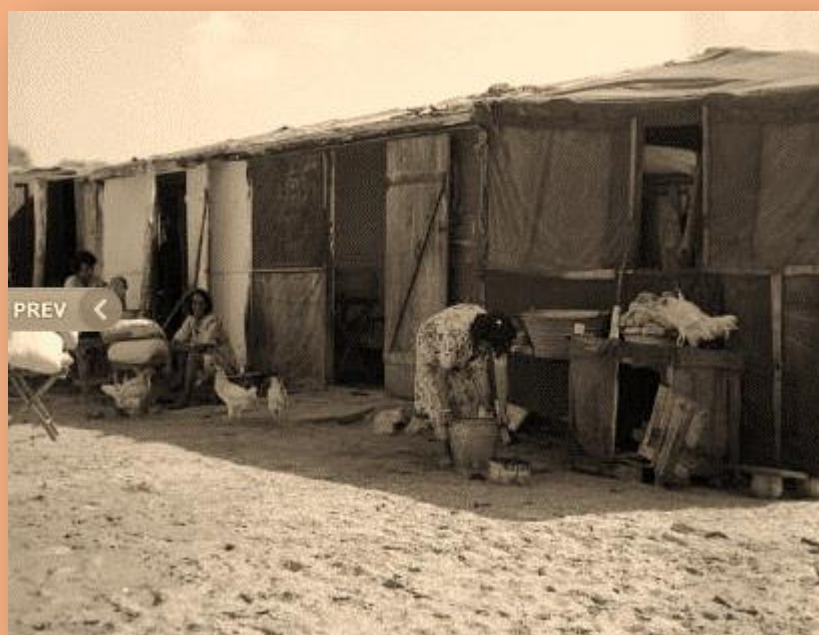
לאחר כמה שבועות נשלחנו למעברת זיכרון -יעקב.

טנדר הביא אותנו לביתנו החדש אוהל הודי צבאי.

אני ואבי מתחנו את חבלי האוהל וניקינו את הקוצים שבתוכו.
הכנסנו את המיטות והמזרנים שהיו ממולאים עשבי -ים במקום צמר.
אנו הילדים התאקלמנו מהר במעברה שיחקנו, קטפנו, חרובים וסברס.
אבא התחיל לעבוד ביקב של זיכרון אני עבדתי בבציר והרווחתי לירה ליום.
בנוסף לנו גרו באוהל סבתא חביבה ודודה פרחא.

עוברים לבדונים

אחרי שנה באוהל התחילו להקים בדונים.

בדונים היו סוג של מבנים דמויי צריף עם רצפת ביטון, מסגרת- עץ, וקירות מבד ברזנט.

המים והשירותים היו בחוץ.

העולים היו דתיים ועל כן הוקמו בתי כנסת לכל העדות.

בימי שישי היו מכינים אוכל לשבת בכל התנאים על פתילות נפט.

באחד מערבי השבת הניחה עולה מפרס את החמין על הפתיליה בבדון.
הבדון היה מרופד כולו בשטיחים.
בלילה התחילו לנשוב רוחות חזקות שהפילו את הפתיליה והנפט על הרצפה.
הכל החל לבעור.
למזלם הם התעוררו בזמן, השכנים הגיעו עם דליי מים ולא היו נפגעים, אך כל
הרכוש נשרף.

באחד הימים הלכנו כמה ילדים לקטוף סברס על הרי זיכרון- יעקב.
הפרי היה מצוי שם בשפע והוא היה בשל, עסיסי וטעים.
באחת הפעמים טיפסתי על השיח כדי להגיע לפרי היפה ביותר ואז קרס השיח
וקבר אותי תחתיו.
הילדים עשו מאמץ עילאי כדי לחלץ אותי.
הם הוציאו לאט לאט את הקוצים הגדולים מגופי כדי שאוכל לחזור הביתה.
מאז לא דרכה רגלי יותר במקום.

התחלתי לעבוד בבציר כדי לסייע לפרנסת המשפחה.

אבא עבד ביקב, הסעות לא היו והם היו הולכים כמה קילומטרים עד שהגיעו למקום. העבודה הייתה קשה ולא מתאימה לאנשים שהיו בעלי עסקים או בעלי מקצוע בעיראק (חייטים, סנדלרים, צורפים).

כאן היו פועלים פשוטים.

מרב ייאוש היו שותים יין, חוזרים הביתה וישנים עד הבוקר.

מגיעים ל"משמר הנגב"

אנו הילדים במעברה שמענו מפי ילדים בוגרים מאתנו על החיים בקיבוץ.

רצינו מאד ללכת לקיבוץ. ואז התמזל מזלנו והגיעו למעברה אנשי "עליית הנוער" לאסוף ילדים משוטטים.

ידענו מעט עברית אז, תוך כדי משחק ניגשו אלינו איש ואישה שליחי "עליית הנוער" ושאלו אותנו אם אנחנו רוצים לבוא לקיבוץ.

ואנחנו קפצנו משמחה.

השליחים שאלו אותנו איפה ההורים כי צריך לקבל את הסכמתם. ולחתום על טופס.

"אפוא ההורים?" אמא בבית חולים רמב"ם ואבא עובד ביקב עד 12 בלילה.

נותרה רק סבתי המנוחה חביבה.

ניגשתי לסבתי ואמרתי לה שאני הולך לקיבוץ ובקשתי שתחתום.

שמו לה טיפת דיו על האצבע, לחצה על הנייר- וכך קבלתי את האישור.

לקחתי באותו הרגע כמה לבנים לבשתי חולצה ומכנסיים יפים ואמרתי לסבתא להגיד לאבא שאני הלכתי לקיבוץ.

באותו היום אחר הצהרים בסביבות השעה ארבע העמיסו אותנו על טנדר ולקחו אותנו למוסד "אחוזת" בחיפה שהיה מעין מחנה מעבר ומשלוח לכל המשקים והקיבוצים בארץ.

כשהגענו לאחוזת קיבל אותנו צוות מדריכים, חלקם ניצולי-שואה עם מספר על היד.

ציידו אותנו בבגדים חדשים ובנעלים גבוהות, קיבלנו חדרים עם מיטות מסודרות ועטופות בסדינים לבנים וצחים.

אכלנו ארוחת ערב ליד שולחן, מה שלא היה במעברה קבלנו ביצה, עגבניה, מלפפון, מרגרינה וריבה ולחם פרוס .

התה אמנם היה חלש לטעמנו אך התרגלנו.

גם בבוקר ובצהריים היה אוכל מצוין יחסית לתקופה.

בימים ששהינו ב"אחוזת" הועסקנו בגינון ושרנו הרבה.

שהינו שם כחודש ומשם נשלחנו ל"משמר-הנגב" .

הגיעה בחורה מהקבוץ לתחנה המרכזית בתל אביב כדי לקחת אותנו.

היינו שמונה, כולנו דוברי ערבית מעיראק, אילנה, קראה בשמותינו.

המתנו בתחנה המרכזית עד שהגיע האוטובוס שהיה למעשה משאית GMC שהוסבה לאוטובוס.

רעש המנוע והעשן היו נוראים.

בשעות הערב המאוחרות הגענו ל"משמר הנגב".

התאורה סופקה על ידי גנרטור מקומי והיה חשוך.

המלווה הביאה אותנו לחדר האוכל ושם חיכינו למדריך.

הגיע בחור צעיר, יחף, עם מכנסים קצרים מלאי טלאים שהודיע שהוא המדריך והמורה שלנו.

הסתכלנו עליו וחשבנו שהוא לא נורמלי כי אצלנו מורה ומחנך צריך להיות עם תלבושת הולמת וכאן מגיע איזה שלומפר וקורא לעצמו מורה.

"טוב שלום ילדים אני המדריך שלכם ושמי דוד אלון"

דוד אלון (1926-2000) היה ארכאולוג ישראלי. (ויקיפדיה)

**דוד אלון חקר במיוחד את התקופה הנאוליתית והתקופה
הכלקוליתית בדרום הארץ, ובפרט בנאב המצרי. בין היתר,
חפר יחד עם הארכאולוג צופר בר יוסף מצדה בנחל חימה,
במדבר יהודה, שם נמצאו שרידים מהתקופה הנאוליתית
כולל דבק מלפני יותר מ-8,000 שנה, הנחשב כדבק הצטיק
ביותר שנמצא.**

המדריך דוד אלון ז"ל-הראשון שגילה את מיקומו של הישוב העתיק "גרר"
וקיבל על כך הערכה רבה מהחוקר הנודע אולברייט

בתחילת שנות החמישים של המאה ה-20 גילה את האתרים
הכלקוליתיים של באר שבע ביר אבו מטר וביר ספאדי.
אתרים אלה נחפרו לאחר מכן על ידי הארכאולוג הצרפתי
ז'אן פרו.

בחפירות באתר הכלקוליתי בגילת גילה את כלי החרס אשה
נושאת מחבצה ואיל נוסא על גבו שלשה בליכים. בין גילוי
נמנות גם מערות המסתור מימי מרד בר כוכבא. הוא גם
היה הראשון שהבין את משמעות המערות שגילה.

אלון נמנה עם מקימי קיבוץ משמר הנגב, אחד מייסודי 11
הנקודות שקמו במוצאי יום כיפור 1946. בנו, גיל, נהרג בקרב
אום-כתף במלחמת ששת הימים. אלון נמנה עם המראיינים

שאספו את פרקי השיח שהביאו ליצירת שיח לאומי לאחר
מלחמת ששת הימים.

אלון נפטר מדלקת ריאות ב-2000, למן קצר לאחר זאת
ספרו "אור חדש ליציאת מצרים".

ואז הוא רשם את שמותינו ונכנסנו לחדר האוכל - אחרי שאכלנו ושבענו לקח
אותנו לחדריו.

הקבוץ היה צעיר -בן חמש שנים. חברי המשק צעירים בני 22, 23 -היו צברים
יוצאי פלמ"ח, פולנים צרפתים ודרום אמריקאים חלקם ניצולי שואה..

תקופת הקיבוץ הייתה התקופה הטובה ביותר בחיי. למרות הבדלי המנטליות
(למשל סירבנו ללבוש פיג'מות לבנות כי הם נראו כמו תכריכים).

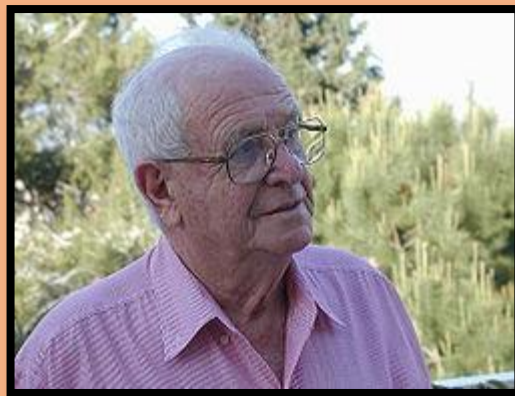
דברנו ביננו ערבית. התחלקנו לשתי קבוצות "נגב " ו"מדבר".

קבוצה אחת למדה בבוקר ועבדה אחר הצהרים והשנייה ההיפך.

היו לנו שלשה מדריכים: דוד אלון ז"ל שלימד היסטוריה.

מומוס שלימד עברית וגאוגרפיה. והיה עמנו עד הגיוס לצבא.

ואליעזר רפאלי ז"ל שהיה לימים נשיא אוניברסיטת חיפה -לימד תנ"ך וטבע.

אליעזר רפאלי (ז"ל)

היו לנו גם כמה מטפלות שדאגו לכל צרכינו.

במשך השנים בקיבוץ הפכנו להיות צברים לכל דבר שלטנו בשפה העברית,
יצאנו לטיולים ועסקנו בחפירות ארכאולוגיות.

לחופשות יצאנו כל כמה חודשים- כשיצאנו בחגים שלחו אתנו מצרכי מזון למשפחה- ודמי נסיעה ודמי כיס. עבורנו.

בני משפחתי התרגשו מאד לקראתי, אחותי נשלחה בינתיים לקיבוץ "מעגן מיכאל" ואחי הקטן נשאר עם אבא וסבתא.

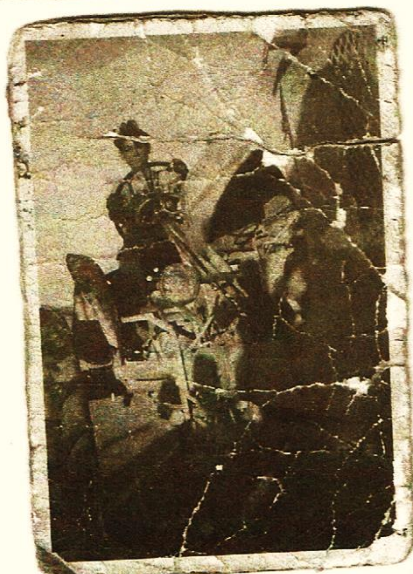
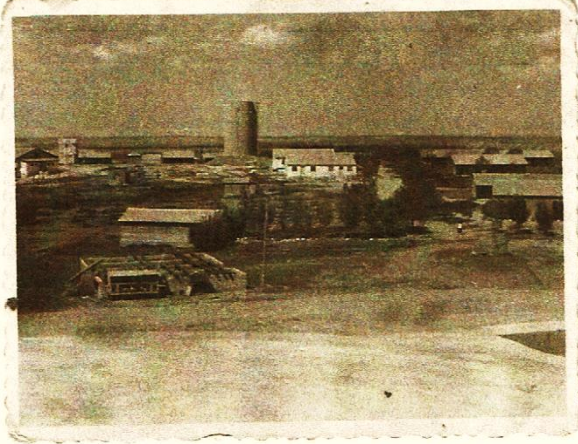
אימא הועברה לטיפול בבית החולים "רמת מרפא" היא שמחה והתגאתה בי מאד. לקראת סוף דרכה בבית החולים "שער מנשה" השביעה אותי לדאוג לאחי ואחותי הקטנים וכך עשיתי כל העת.

גם אבי לפניי עבר ילדות לא קלה ונשא באחריות כלפי אחיו וכך עשיתי גם אני .

מפגש לאחר עשרים וחמש שנים של הנערים ב"משמר הנגב"

חברת הנוער "במשמר הנגב"

חברת הנוער "במשמר הנגב"

דאר נע הונגב 85315 טל. 07-911111 פקס. 07-911220
רכז חשק 07-911202 * הנוח"ש 07-911209 פקס 07-911384

5 בנובמבר 1995

הננו מאשרים בזה כי יהושע יהב ת"ז: 74161431 למד בקיבוץ משמר הנגב במסגרת חברת הנוער בשנים 1951 עד 1956 וסיים י"א כתות.

ב ב ר כ ה,

קבוץ משמר הנהג

גיל מולכו
מזכיר פנים
משמר הנגב

לא היה לי רישיון נהיגה אך מי היה צריך רישיון באותם הימים?

החלטנו לסחוב את הטרקטור של הפלחה וביום שבת כשהפלאחים היו במנוחת צהרים יצאנו לכיוון הבוסתנים המרוחקים - באזור תל שריעה - מרחק של כמה קילומטרים משדות המשק.

אכלנו והעמסנו בפירות נוספים, את הטנדר.

בדרך למשק חיכתה לנו הפתעה, וקסלר שומר השדות האגדי, גדל הגוף, ראה אותנו, עצר ושאל "נוער מה זה?". ואנחנו פוחדים וחרדים ממה שצפוי לנו.

אחד מחבריי אמר לו שהבאנו קצת פירות "ומי נתן לכם רשות לקחת את הטנדר?".

משה וקסלר ז"ל - שומר השדות

אמרנו את האמת.

"ומי לימד אותך לנהוג?"

אמרתי לו שלמדתי לבד. "טוב, טוב סע בזהירות ואוי לכם אם אתפוס אתכם פעם נוספת".

משה עצמו היה בצעירותו שובב גדול יותר מאתנו.

מחוץ להיותו שומר שדות היה גם רפתן וכן נהג משאית של המשק.

משה ז"ל הכיר היטב את כל שבטי הבדווים בנגב .

בזכותו של רחמים שהרבני ז"ל, פתחנו פינת חי במשק הוא הביא לנו צבאים לטאות ארנבות (כאשר לא היו עדיין חוקים נגד ציד).

התהלכו סיפורים במשק על מעשי הקונדס שעשה משה וקסלר ז"ל.

ספרו עליו שפעם כאשר נהג במשאית עצר אותו שוטר תנועה, שאז קראו לו "טראפיק" כדי לרשום לו דו"ח, שאז קראו לו "רפורט".

עד שהשוטר רושם את הדו"ח, לקח משה את האופנוע של השוטר נסע לקיבוץ והתחיל לעשות שם חרקות.

השוטר הנדהם לא ידע מה לעשות, התקשר למשטרה וסיפר שאחד בשם משה וקסלר מ"משמר הנגב" גנב לו את האופנוע וברח.

בתקופה ההיא כולם הכירו את משה וקסלר וכולם היו חבריו לנשק במלחמת השחרור ולכן אמרו לשוטר "תעזוב אותו" ואומנם משה חזר ושוחרר.

רחמים ז"ל היה מומחה ללכידת נחשים אותם הביא למורה לטבע.

בזכות המדריך שהיה ארכיאולוג ומורה להיסטוריה -דוד אלון, מצאנו בטיולי השבת חרסים שונים בפרט מהתקופה הביזנטית.

א"ש לילה

יצאנו שתי קבוצות (נגב ומדבר) לא"ש לילה ליד הוואדי שחוצץ בין הקיבוץ לכפר רהט שהיה אז כפר קטן שהשיח' שלו היה סולימן אל הוזייל.

קבוצת "מדבר" יצאה עם ראובן המדריך ללוחמה בוואדי, וקבוצת "נגב" יצאה עם המדריך גיורא, לאימון בתוך הכרם.

תקשורת לא הייתה בין הקבוצות.

כשהילדים עם המדריך גיורא הבחינו בדמויות מכיוון הוואדי הם היו בטוחים שמדובר בפדאיונים ופתחו עליהן באש חיה.

השיח' סולימאן אל הוזייל

אחת מפעולות הזוועה שבצעו הפדאיונים (שנת 1954)

למזלנו הם תפסו מחסה והתחילו לצעוק בכל כוחם וגם חברי משק יצאו במהירות והתקרית הסתיימה בלי נפגעים.

חדר האוכל-אולם הופעות

חדר האוכל שימש באותם הימים של שנות החמישים גם אולם הופעות לערבי תרבות וסרטים.

אנחנו "נוער" כפי שכינו אותנו -מיד כששמענו שיש איזה מופע בערב תפסנו את חזית האולם וחיכינו.

כשהייתה מגיעה אקורדיוניסטית היינו מצפים שתהיה לנו שירה בציבור ומשהו משמח אך האקורדיוניסטית הפעם ניגנה מוסיקה קלסית שלנו ילידי עיראק ומרוקו -צרמה.

אנחנו גדלנו על עבד - אלוהאב ועל אום כולתום.

היינו עייפים מהעבודה ומהלימודים ונרדמנו - ואז הפסיקה לנגן ואמרה שאינה יכולה לנגן כשנרדמים מולה והיא מבקשת שנצא.

אחד החברים בקש שנצא אך חלק מהנוער התנגד, הרגשנו כאילו מגרשים אותנו ונעלבנו.

יצאנו החוצה והקמנו מהומה עד שהמדריכים שלנו הרגיעו אותנו.

לימים התחלתי לאהוב מוזיקה קלאסית ובמיוחד את מוצרט. וזאת גם בזכותם של המדריכים.

הגיעו אלינו גם הצגות הגיע תיאטרון "הבימה" עם חנה רובינא, לא הבנו את המילים במיוחד מאחר והמבטא היה שונה.

פעם לקחו אותנו גם להצגת תיאטרון בתל אביב.

הוויכוחים במקלחת המשותפת

היו ויכוחים אידיאולוגיים חוצבי להבות בין החברים.

אנחנו, הנוער, לא הבנו ולא התעניינו בוויכוחים האלה אבל הזדהינו עם המפלגה החדשה שהוקמה "אחדות העבודה"

הזדהינו עם יגאל אלון, ישראל גלילי, ישראל בר יהודה והמנהיג יצחק טבנקין.

יגאל אלון

לימים לאחר הצבא למדתי בסמינר הקיבוצים ב"אפעל" זכיתי לשמוע את טבנקין.

כשהייתי בנתניה הצטרפתי לסניף "אחדות העבודה" שם.

מעשי קונדס בחברת הנוער

גרנו בשני צריפים שוודיים הרחק ממגורי החברים קרובים מאד ללולים. באותם הימים העוף לא היה בתפריט ותשוקתנו לבשר עוף גברה מיום ליום. ואז ברדת החשיכה היינו מתגנבים ללול צדים שניים שלושה עופות ומבשלים אותם בפח שהכיל בעבר שמן.

את התבלינים קבלנו ממי שהיה תורן לשטיפת כלים במטבח באותו היום. וכך סעדנו פעם או פעמיים בשבוע.

היה גם אירוע נוסף שזכור לי : באחד הערבים לאחר ערב חברה וריקודי עם נכנסנו למטבח לאכול לחם וריבה .

במטבח עמד כד גדול של לבניה שהייתה מיועדת לארוחת הבוקר.

התחלנו לאכול מהכד ובינתיים החלו הילדים לשפוך אחד על השני לבניה והכל התכסה בנוזל הלבן .

השומר משה וקסלר ז"ל בעל השפם הענק שפחדנו ממנו פחד מות -הגיע עם דוד אלון ומיד ניקינו וסדרנו הכל.

הודיעו לנו שלא נקבל ארוחת בוקר ובתגובה לא יצאנו לעבודה ואז התפייסנו.

ניווט לילה

באחד מלילות הקיץ, כאשר הירח היה מלא החליט המדריך דוד אלון לעשות לנו ניווט וזה לאחר שלימד אותנו לנווט לפי כוכב הצפון.

הוא הסיע אותנו לכיוון "תל שריעה" שהיה מרוחק כחמישה ק"מ מהקיבוץ והתחיל לשלוח שניים שניים או שלושה - לקיבוץ.

אילו שירדו ראשונים הגיעו ללא בעיות אך לאלה שירדו מאוחר יותר הייתה משימה קשה יותר.

אנחנו השלושה שירדנו אחרונים לא הצלחנו למצוא את דרכנו .

הירח התכסה ולא היה אור לא היו מכשירי ניווט אחרים-היינו אבודים.

הלכנו והלכנו עד שראינו אור.

התקרבו וראינו שטרקטור של הקיבוץ זורע חיטה. בעזרת מכונת הזריעה שנקראת דריל.

שדה חיטה

שני הבחורים שעבדו שמחו מאד על העזרה שנקרתה בדרכם והם גייסו אותנו
לסחוב את שקי החיטה המיועדים לזריעה
ובינתיים מחפשים אותנו ודואגים לנו ובמסגרת החיפושים מגיעים לאנשי
הפלחה ומנסים לברר היכן הילדים .
הטרקטוריסט צביקה הצביע על שלושתנו ישנים על שקי החיטה לאחר שנרדמנו
מרוב עייפות.
עשינו ניווט עם עבודת לילה לא מתוכננת.

שבוע במחנה גדנ"ע בבאר אורה - 1953

במחנה בבאר אורה ל שלייד אילת למדנו להפעיל נשק ולירות והשתתפנו
בשמירה על המקום.
בימים ההם מסתננים מחבלים שנקראו אז פדאיונים הטילו פחד על הישובים.
באחד הלילות כאשר שמרתי עם בת זוג הודיעה לי הנערה שיש מסתננים בין
העצים.
גם אני השתכנעתי מדבריה ואז בלי לחשוב הרבה פתחתי באש.
לרובה הצ'כי יש קול אדיר במיוחד בערבה.
בזמן שיריתי כל המחנה התעורר.
התברר שהכל היה דמיון אף מסתנן לא נכנס למחנה.

בשבוע זה בקרנו גם בתימנע ובאילת .

באילת היו רק מספר צריפים היא הייתה אז עיר מקלט לעבריינים שנשלחו לעבוד ולהשתקם שם.

אילת בראשיתה

הצטרפות לחברת "אפק"

לפני הגיוס היינו אמורים להצטרף לחברת נוער מקיבוץ "אפק" שבצפון ולהתגייס יחד עימם לנח"ל.

הגענו לקיבוץ "אפק" עבדנו בכל ענפי המשק כולל בבריכות הדגים וגם למדנו אני לא מצאתי את מקומי שם וחזרתי ל"משמר הנגב".

הועלתה עוד תכנית להצטרף לקיבוץ "נווה אור" שהיה אז קיבוץ חדש בעמק בית-שאן ונוסד על ידי גרעין הכשרה של יוצאי "החלוץ" בעיראק. אך התוכנית לא יצאה בסופו של דבר אל הפועל.

משפחה אומנת

כמו בכל קיבוץ מחלקים את הנוער למשפחות.

המשפחות בקיבוץ היו צעירות החברים היו מבוגרים מאיתנו בשבע שמונה שנים רובם יוצאי הפלמ"ח.

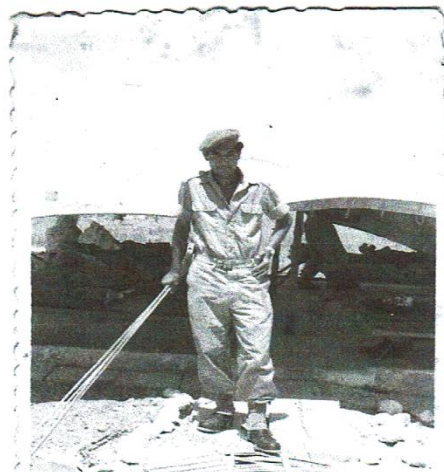
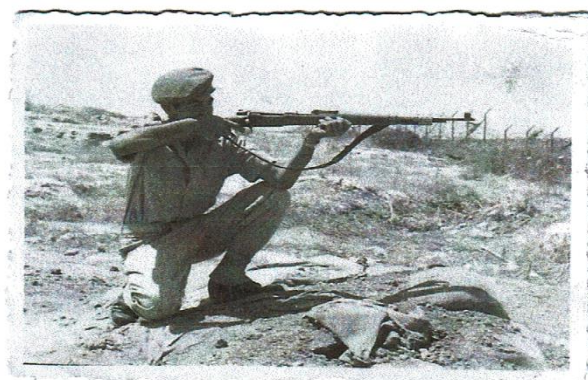
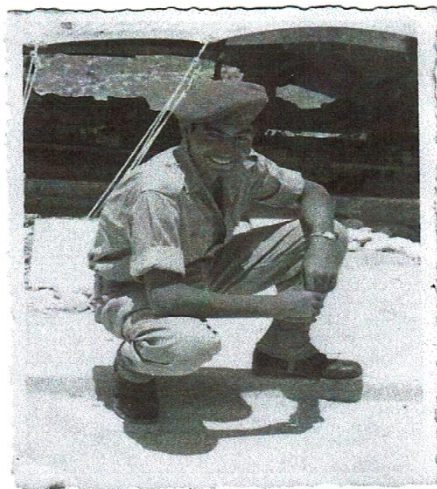
כל משפחה אימצה לה נער שיוכל לבוא אליה אחר הצהרים.
נפל בחלקי להיות עם משפחה שעבדתי עם הבעל במוסך והאישה הייתה מורה לריקודי עם.
היה להם ילד והיא הייתה בהריון נוסף .
התחלתי לבקר אותם לקראת גיוסנו לצבא.
לצערי הם נפרדו והיא נשארה לבד אחרי הלידה .
עזרתי לה מאד עם הילדים ונקשרנו מאד זה לזו.
כשהתגייסתי היא הייתה שולחת לי חבילות.
בחופשות העדפתי לנסוע לקבוץ .והייתי מגיע לשם בכל הזדמנות.
המשכנו ביחסי ידידות טובים והמשכתי לסייע לה גם בטיפול בילדים .

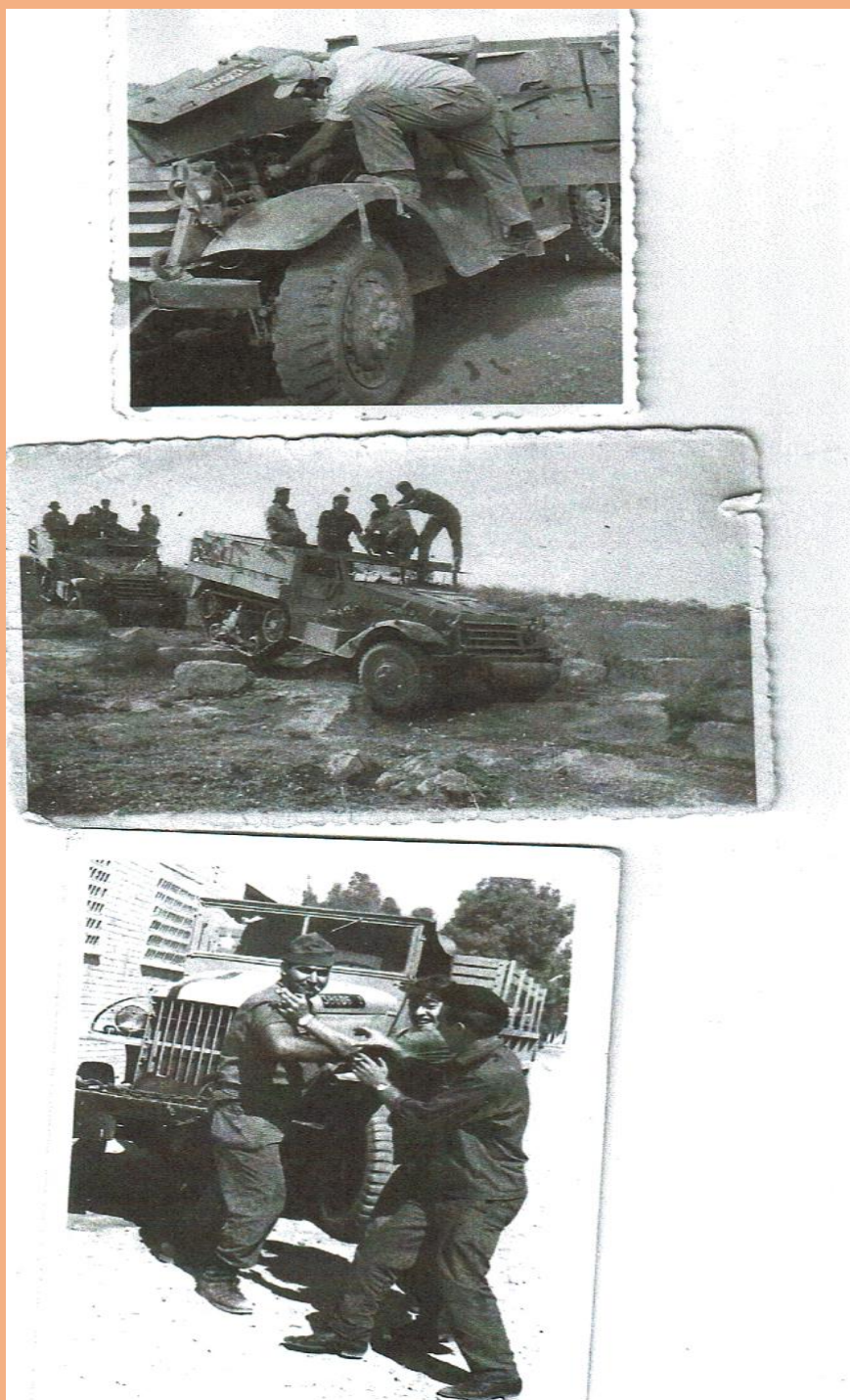
גיוס לצבא

חלק מחבריי יצאו לנח"ל עם קבוצת "אפק" ואילו אני ועוד כמה חברים התגייסנו ליחידות קרביות שונות.
אני התגייסתי לגדוד 52 ב"גבעתי".
עשינו טירונות קשה בת שבעה חודשים.
מסע קשה שזכור לי היה בחודש ינואר .יצאנו למסע בן ארבעים ק"מ ממחנה כפר -יונה לכיוון צפון.
עברנו את חדרה והגענו לאזור בנימינה לאזור הבריכות והדיג.
היה חשוך מאד האדמה הייתה בוצית הגענו בחשכת הלילה ל"מעגן מיכאל".
ישנו עד הבוקר והתעוררנו עם עיניים נפוחות מעייפות .
אז הגיעו אלינו ילדי הנוער של הקיבוץ ביניהם אחותי.
אחותי לא האמינה למראה עיניה רצה והביאה לי כריך, הודיתי לה ונשקתי לה אך לא היה נעים לי לאכול את הכריך.

סדיר ב"גבעתי"

סדיר בקיץ

יצאנו למסע חזרה דרך חוף-הים עד נתניה ומשם למחנה כפר-יונה שנקרא מחנה עשרים ואחד.

אחר כך אכלנו כולנו מעט ושתינו תה חם.

זה היה המסע הכי מפרך אך כמובן לא היחיד.

במדינה כולה איש אחד בלבד שנחשב
למלך פנימה ולא יכול להפיק במסע
המפקדים שרו שיר תהילה למה עשו
עצרתו בין שהשתתפו במסע. ועליו התמדה
וכח סבל ועצב רוח מלחמת עשרים היו
להיות אחוז לתמיד את האמירה והמלה
שהו שייכות למלך החלש דומא.

לפני שנתחיל הסעודה השנייה החשובה החייב
סלח על סגולת הלישונות. צוות מורס. שד
עבר השתלמות מיוחדת של תשעה ימים
בדעת האוויר. השמיים במשך יום וחצי
הצנצנאות באוני הודיילים. למען יביט את

A black and white photograph of a stone relief carving. The central figure is a man with a beard and a crown, looking slightly to the right. He is surrounded by other figures in traditional attire, some of whom are also wearing crowns. The carving is set against a textured background, possibly a wall or a large stone block. The style is characteristic of ancient Indian art, with detailed features and a sense of depth.

המשמעות ההיסטורית של מסע חיילי צה"ל

— מִזֶּמֶר שֶׁמִּדְּרֹאֵל שְׁנִיִּצֵּר —

מימים קשים אלה על בשורת דמאח
היוסמויות על הנשק הרב ההולך ומתגבר
בין ארצות. השבוע הדבר שבין מי היכולת
להתמיד השבוע במאמץ כ"א הכוללת
כ"א. הנה נתאחד דברים שבהם
הכולל על העלויות לבי צבאות ערב. וזה
השבוה לא פחות מלכלתו הענין הן יום
או ימים אל כל כח המאמץ המאמץ העומד
לדמות המדונה ולא פחות מהתחלוקה
לכלתו המדונה. וזה שבוה למבצר.

אגדה מספרת שבר מוכבא היו לו שמו
מאתיים אלף לוחמים שבדי להליות את
אומץ לבם קיצצו אצבע אחת מידם ודיק
לאחר שהתכנסו מיליו ומענו שהוא מרבה

היא פרת נפש, כמו האנשים ש'
ישם בה בכל הדורות: פליטת-פארה-בר'
זית, שונא-עושר-וארמנות, מורד-שיג'
ות-הכנענה, סמס-יחזקיה-השכחה.

כאן הוא קרובה מאד השכינה, אין היא שורה על הצרים הגדולות. על הצדדים ה' מורקרים. במצות דודס התענוגות. אבל היא מפרה על עברי מ' תהומות. אצל הרי כראשית שלום. בקרב נפגשים גלמרים כארץ המדבריות הזאת. הסונאת על-מחר' שית ודרכיכשיש. ושים אקורים הלושים זה לזה רמזים במחלות.

אין דאס יפה הארץ. דיא ביה לכל האמ
רים הליכים והמוסמים כמו ארץ חסד
ישראל. ומשום בל הארץ. הא אב
זרית, מאימם קדוה, מביעתה. סליה
מנוז ודוריה מורא והמוסומה איש.

אין היא מבינה פרי מבינים. לא יית ולא
ריסון. לא נסן ולא חאנה. אבל היא מולי-
דה דעות. רעיונות. מידות. צמאן לדורות.
ומעשים פראים של נבירה והקרבנה. שאחר
אלפי שנים עוד יסדרו התלומדות.

אנבתה לזמנת יותר. שנאתה תהיה
יותר. אמונתה נפוקה יותר משל כל ארץ
אחרת בעולם. וזו אכולת יסבית. מפרת
ערציה לזלצם. יוקשת פניה ללבוש

והם אלה בים אלה. פעם אלה אם
יחזיק את אירלנד. פעם אלה אם גמליהם

החטיבה צעדה לעבר מצדה

— מפת : ישעיהו קלויזמן —

בדרך לחמיו של אלעזר בן יאיר - חסידות גבעתי -
המטע הראשון אל המדרה - המשימה: אל פסנת המדרה
דרך, מעלה האסירים ושביל החש - שבקים מות: חסידות
מבולות החדה - במעיינות קין גדי - עירומים בתוך השמך
המראי - בית מלכת בצל קץ עבות - המגדים כעלו את השמך
המטע - החשיבה ערומה נחלת.

16.3.1956

עיתון "מעריב" למעלה ועיתון "חרות" למטה

מדווחים על מסע של חטיבת "גבעתי" בו השתתפו כל חיילי החטיבה

"צעדת ארבעת הימים"

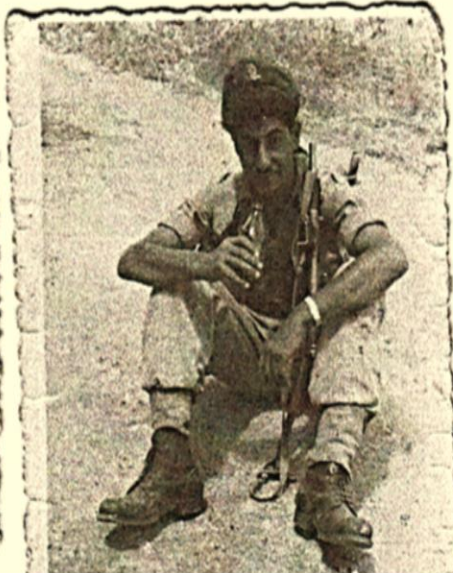
השתתפתי יחד עם חברי למחלקה ב"צעדת ארבעת הימים" שהייתה צעדה תחרותית בין חילית .

הלכנו ארבעים ק"מ ליום ארבעה ימים ללא הפסקה.

הצעדות הללו התקיימו כמה שנים והפסיקו, קראו להן "רצח בדם קר".

הצעדה בירושלים

יחידת הנח"ל ניצחה תמיד, ונסעה לצעוד בהולנד.

בצעדה בהולנד השתתפו חיילים מכל העולם.

אחרי הצעדה הגעתי לקורס מ"כים אך לא סיימתי אותו מכיוון שאמי נפטרה באותו הזמן.

חזרתי ליחידה שלי לגדוד 52 ולחבריי.

לאחר זמן מה נשלחתי לקורס קשר.

בזמן הזה היו פעולות איבה מצד ירדן ומצד עזה היו פעולות תגמול.

חבריי יצאו לפעולת התגמול בקלקיליה (1956), ואותי לא שתפו למרות תחנוני מאחר והייתי בקורס הקשר.

נשארנו בבסיס, ניסינו לעזור ככל שיכולנו ואיחלנו לחברים שיחזרו בשלום.

שניים מהפעולה שלי לא חזרו -המ"פ וסמל.

עוד 18 הרוגים היו לצנחנים.

מבצע קדש- אוקטובר 1956

הייתי בן תשע עשרה.

זו הייתה לי המלחמה הראשונה.

שבועיים לפני המלחמה לקחו אותנו למחנה שבטה לאימון על הזחל"מים.

למדנו איך לקפוץ מזחל ולהסתער על האויב, קרעו אותנו יומם ולילה.

בחודש אוקטובר קבלנו פקודה לעלות על הזחלים.

הכל היה מוכן ומצוחצח כולל מנות קרב.

מים היו בתחילה בהגבלה אבל אחרי כמה מקרי התעלפויות ומקרה מות אחד הסירו את ההגבלה.

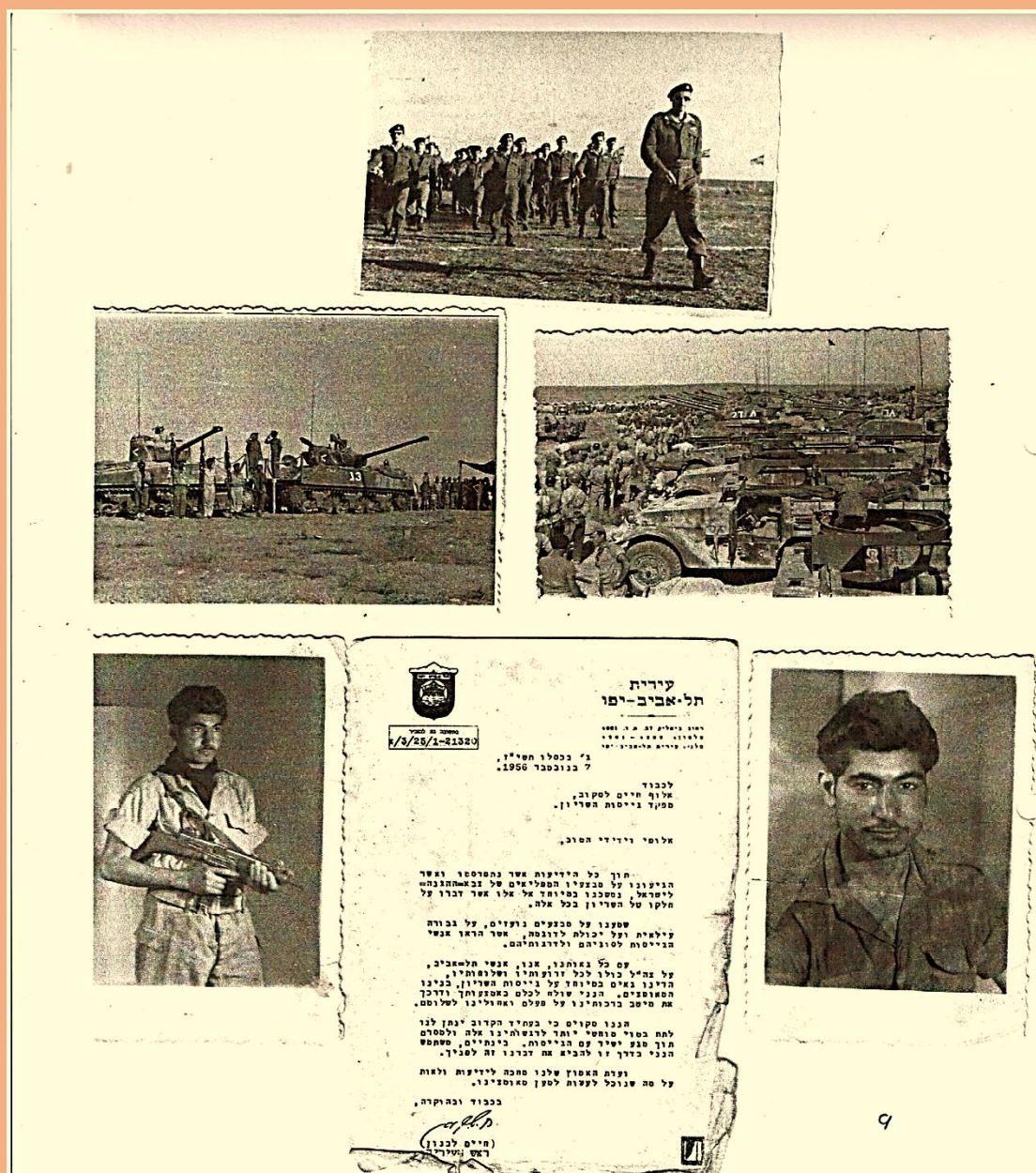

מאיר הר-ציון

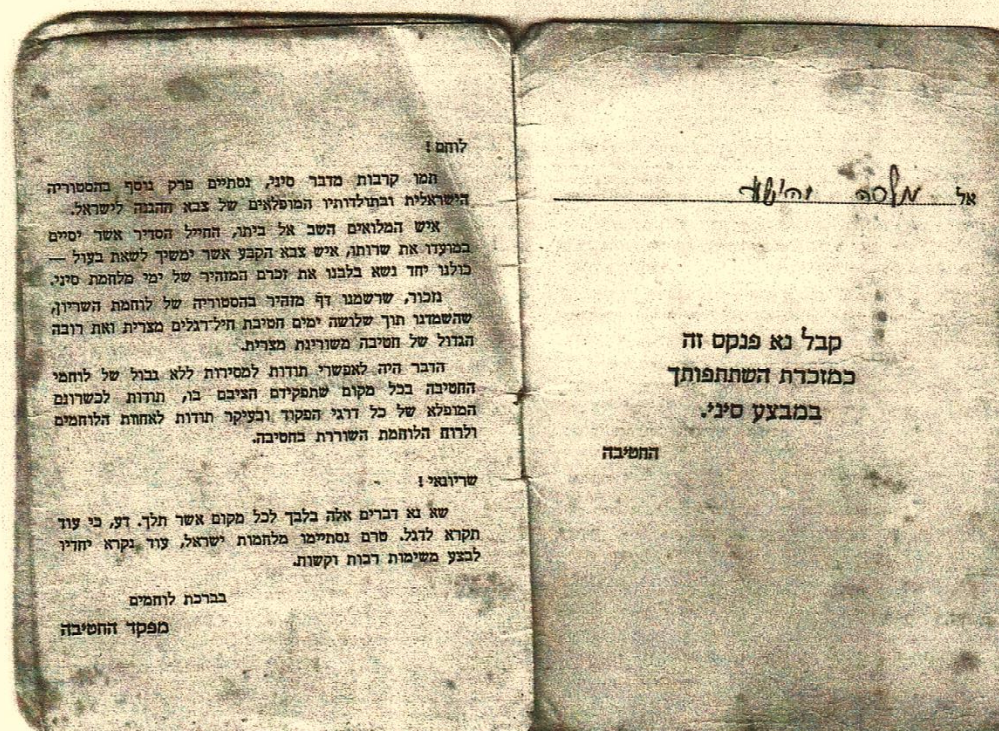
יצאנו בהתלהבות למלחמה למגר את הפדאיונים מעזה שהציקו לנו מאז תום מלחמת השחרור ואת הצבא המצרי

היו פעולות תגמול של יחידה 101 המיתולוגית עם אריק שרון וחייליו: מאיר הר ציון, דויד, רפול, מוטה גור ואחרים ועתה הגיע תורנו לתרום לביטחון ישראל..

המלחמה הייתה משולבת עם שני צבאות גדולים מאתנו הצבא הבריטי והצבא הצרפתי הם נלחמו על תעלת סואץ (הצבא המצרי היה ברובו על התעלה) הצבא הישראלי שהיה מורכב בעיקר מחיילי מילואים נלחם באבו עגילה, לימים הצטרפתי לאותו הגדוד שלחם שם.

מאגן אברהם - מאגן אברהם - מאגן אברהם

חבריי מהנוער השתתפו בצניחה במיתלה.

הגענו לראס סודר שם התמקמנו. קבלנו הודעה שטור מצרי מתקרב אלינו. חיכינו לו והנה במקומו הגיע כוח ישראלי ובמזל לא פתחנו עליו באש.

היה עוד כוח מצרי שחיכינו לו ובסוף הסתבר שכוח ישראלי אחר כבר חיסל אותו.

הייתה הוראה לא להיכנס לראס סודר אלא רק להביא תרנגולות ועגלים לאכילה.

ישבנו בראס סודר כשבוע, היו חיילים שבזזו בתים. כאשר הדבר נודע למ"פ ציווה על כל הפלוגה לזרוק את כל הציוד שלקחו לערימה אחת ואז לקח ג'ריקן של דלק שפך על השלל והצית את כל הערימה.

משם עלינו לצפון סיני, לאל-עריש שם ישבתי כחודש די השתעממנו שם השעמום הביא גם לטרגדיות, אחד החיילים שכלל לא היה חבלן החליט לפוצץ בית, הבית התפוצץ יחד עמו.

אבל גדול נפל עלינו.

קשר עם הבית בתקופת "מלחמת קדש"

בכל זמן המלחמה לא היה קשר עם הבית רק פעם אחת נחת מטוס פייפר זעיר על הכביש ונתן לנו גלויות לכתוב הביתה .

הטייס שלח את כל הגלויות דרך הדואר כדי להרגיע את המשפחה.

באחד הבקרים הלכתי עם חברי יחיא התימני לשוטט ברחובות אל עריש פתאום שמעתי אישה ערביה צועקת לבנה להיכנס הביתה כי היהודים באו.

באותו רגע עצרתי את חברי הסתכלתי לשמים ואמרתי "רק לפני חמש שנים הייתי בן ארבע עשרה ורעדתי מפחד מפני הערבים המוסלמים בעיראק ועכשיו הערבים מפחדים ממני " .

באותו הרגע היללתי את הקדוש ברוך הוא על מעשה הנס שנעשה לנו ועל הקמת המדינה.

ניגשתי לאשה ואמרתי לה "אין לך מה לפחד אנחנו לא פוגעים באף חף מפשע" "שוקרן שוקרן" אמרה האישה ונכנסה הביתה ואנחנו המשכנו בדרכנו לקנות מזכרות בשוק.

המנוף המעופף

לגדוד הביאו מנוף חדש ,שלל מהצבא המצרי ומיקמו אותו בחצר הסדנא.

אחד מאנשי המילואים עלה עליו והתחיל להפעיל אותו.

כל החיילים באו לראות .

אני ויחיא חברי בקשנו שירים אותנו לגובה , אחזנו בו המנוף הוא הרים אותנו אך לא הצליח לשחרר את ידית ההפעלה כדי שנוכל לרדת.

נשארנו תלויים , יחיא לא החזיק מעמד , נפל מגובה של עשרה מטרים ושבר את הזרוע.

הטיסו אותנו לבית חולים בארץ וחזר עם גבס.

אותי הצליחו להוריד למחצית הגובה ואיכשהו השתחררתי.

עוזבים את סיני

לאחר החלטת האו"ם ובלחץ המעצמות, נאלצה ישראל לסגת אך לא לפני שנחתמו הסכמים שאפשרו לה שיט דרך מצרי טיראן והשבת כוח האו"ם לגבול.

הנסיגה הייתה בשלבים, בשלב ראשון עד מבואות אל-עריש כשמולנו יושבים חיילי האו"ם.

בזמן הזה לא היה לנו מה לעשות חוץ משמירה.

בשעות הפנאי לקחנו סירת דייגים והחלטנו לשוט בים.

הסירה הייתה די גדולה ונראתה טוב רק שלא שמנו לב שיש חור מפגיעת כדור בתחתית הסירה.

המים התחילו להציף ואנחנו נסחפנו לים.

ניסינו להטיל עוגן אך העוגן ניתק מהחבל.

שני חבריי ידעו לשחות ואני לא.

צעקנו בכל הכוחות המ"כ - קיבוצניק שידע לשחות היטב - הגיע לסירה עם משוט נוסף.

עבדנו בכוחות משותפים, שאבתי את המים בכובע, היתר חתרו וחזרנו בשלום.

שחרור מוקדם מצה"ל.

חזרנו למחנה 81 ואחר כך נשלחנו למשטרת בית גוברין למארבים נגד הברחות מחברון לעזה, לילה לילה יצאנו לסיורים ומארבים.

לא אפשרו לנו לצאת לחופשות במשך חודשיים ואז נפוצו שמועות שבמסיבת פורים נדע על צ'ופר שצה"ל נותן לנו.

הגיעה המסיבה, על השולחנות היו מטעמים ואז הודיע המ"פ שצה"ל החליט לשחרר אותנו.

לא קלטנו ואז הוא חזר על דבריו. היינו אז שנה ושלושה חודשים בצבא כשכל השירות היה בן שנתיים וחצי אבל השירות שלנו היה כל כך אינטנסיבי שצה"ל חשב שעשינו די.

לאחר עשרה ימים של פעילות השתחררנו.

חזרנו למחנה 81 ולאחר יומיים נשלחנו ל"תל-השומר", עכבו את השחרור בכמה ימים היינו מתוחים כהוגן, אך לאחר כמה ימים הגיעה ההחלטה הסופית

.

קבלנו תעודת מילואים והשתחררנו.

תם פרק שרות החובה הצבאי שלי.

פרק ג'

חיים אזרחיים

הקמת משפחה

תחביבים

מלחמת ששת - הימים ויום - הכיפורים

חנה ויהושע בחגיגת בר- המצווה של הבן גידי

חזרה הביתה למעברה בנתניה

חזרתי הביתה למעברה בנתניה אליה עברנו, למשימות חדשות: לשקם את הור"י, להוציא אותם מהמעברה ולהתחיל לעבוד.

השנה הייתה 1958 התחילו אז לבנות את השיכונים בשכונת רמת-אפרים עם דירות בנות חדר וחצי אסור היה לי להיות בררן אלא לעבוד בכל עבודה שהוצאה לי.

עבודה ב"אגד" נתניה

בדיוק "אגד" היה זקוק למכונאי ואני למדתי מקצוע זה בקיבוץ .

קבלתי מיד פתק ולמחרת בבוקר הלכתי לשם.

מנהל המוסך שאל אותי מספר שאלות עניתי עליהן והתקבלתי.

הייתי בן עשרים ואחת, חזק, שרירי, לוחם ביחידה קרבית.

שלחו אותי לעבור בדיקות רפואיות ובינתיים עבדתי.

העבודה הייתה ידנית ללא כלים חשמליים ולמרות שהעבודה הייתה קשה עבדתי בשכר של 200 ל"י לחודש.

חסכתי 1000 ל"י והלכתי עם אבא לקנות
דירת שיכון.

שלמתי מקדמה על סך אלף ל"י וחתמתי על
משכנתא בסך 11.000 ל"י פלוס ריבית
לעשרים שנה.

אחרי שמונה שנים במעברה עברנו סוף סוף
לשיכון.

לאחר שישה חודשי עבודה במוסך וללא כל
הודעה מוקדמת לאחר שחשבתי שמצאתי
את מקומי במקום עבודה מסודר- קבלתי
מכתב פיטורין.

יהושע ואבא ציון

התירוץ היה שהבדיקות הרפואיות לא יצאו בסדר.

קבלתי את הפיטורין בהכנעה והלכתי שוב ללשכת -העבודה.

נשלחתי לעבודה בחברת סולל -בונה בבניין של מחוז מפא"י .

הימים היו אז ימי בחירות והגיע לשם נציג של אחדות -העבודה שנכנס לוויכוח
עם מנהל העבודה שהיה איש מפא"י.

אני שהייתי איש "אחדות -העבודה" ואהבתי במיוחד את יגאל אלון התערבתי
בוויכוח ולמחרת פוטרתי מהעבודה.

איש אחדות העבודה הבטיח לי עזרה. עבדתי יום לילה בבחירות וכשנגמרו הבחירות שוב הייתי מובטל.

נשלחתי ללמוד בסמינר הקיבוצים. אחר כך חזרתי לסניף נתניה ושם הציעו לי להיות נהג של שר הפנים ישראל בר- יהודה.

הלכתי לתחקירים במרכז המפלגה בתל -אביב וגם מזה לא יצא דבר. כי השר לקח נהג ירושלמי. ובצדק, כי הוא היה רב הזמן בירושלים.

הבנתי את עומק האפליה. איך יתכן שפוטרתני מ"אגד" היה ברור לי שהמניעים לפיטוריי לא היו טהורים.

אני בטוח שהיום לא היו מעזים לפטרני עם כל הכישורים

שהיו לי ואחרי כל מה שתרמתי למדינה.

התחלתי לעבוד בעבודות עפר למיניהן, כמכונאי, ואחר כך כנהג משאית קשרתי גם קשרים חברתיים רבים בעיר הרביתי לבלות וליהנות

טרקטור על פסי הרכבת

עבודתי כטרקטוריסט לעבודת עפר התמקדה באזור השרון תל מונד ועמק חפר כפר ויתקין והסביבה. עיקר העבודה הייתה לישר גבעות ליד חוף הים ולהכשיר את המקום למגרש חניה לחוף-ים יפה ששייך למכמורת.

במקום בנו גם בית מלון בשם "מיראמר".

יום עבודה היה בן שתיים עשרה שעות ליום.

היה לי משגיח ליום שלם משעה שש בבוקר עד שעת רדת החמה בשש בערב עבודת הטרקטור הייתה לפי שעת עבודה - לכן לא הייתה לי אפשרות למנוחה. למזלי המשגיח סיים את עבודתו בשעה ארבע אחר הצהרים וסמך עלי שאמשיך עוד שעתים עד סיום המשמרת. יש לציין ששכרי עבור העבודה הקשה על הטרקטור לא היה גבוה.

לאחר יום העבודה הזדמנו לי עבודות פרטיות כגון יישור פה ושם איזו חלקה ליד הבית כגון חצר. התשלום שקבלתי שימש לי כדמי כיס. יום אחד לאחר עבודתי בשטח ליד חוף הים לקראת ערב בסוף יום עבודתי אני יושב ונח לי על כסא נוח ליד הקיוסק עם כוס קפה ביד בא אלי בחור צעיר ומבקש שאעזור לו לחלץ לו את המכונית השקועה (בגלל הגאות) בחולות חוף הים שבה בילה קודם לכן עם חברתו. והוא כמובן מוכן לשלם עבור החילוץ. החלטתי לסייע לבחור ולזכות גם בכמה לירות מזדמנות. מיד בלי להסס קמתי ממושב הענוג רתמתי את הטרקטור למכונית ובמשיכה אחת הוצאתי לו את המכונית למקום מבטחים ועל זה הודה לי. מאחר ומדי ערב הגיעו לחוף זוגות רומנטיים שנפלו לאותה צרה והיו זקוקים לחילוץ יש לציין שהייתה לי הכנסה צדדית אחרי כל יום עבודה. עבודתי על הטרקטור לא הייתה קלה וגם מסוכנת. אנשי כפר ויתקין בקשו לישר שטח מול מסילת הרכבת ליד נחל - אלכסנדר בגמר עבודתי בשטח הייתי צריך לעבור לצד השני של פסי הרכבת. ניסיתי לעבור מתחת הגשר של פסי הרכבת אך הדבר לא עלה בידי כי הדרך הייתה צרה ולא יכלתי לעבור. בלית בררה החלטתי לטפס על הטרסה של פסי הרכבת ולעבור לצד השני עם הטרקטור.

הסתכלתי לשני הצדדים כדי להיות בטוח שהרכבת לא מגיעה ואני מתחיל לטפס על הטרסה על מנת לעבור לצד השני .

אני עולה עם הטרקטור ומתיישב על פסי הרכבת ומנסה להמשיך הלאה לצד השני והטרקטור לא זז.

אני מחוסר אונים אין לי זמן להישאר על הפסים כי בכל רגע הרכבת עלולה להופיע .

ירדתי מהטרקטור לראות כיצד אני יכול להיחלץ מן הצרה הזו שגרמתי במו ידי.

ראיתי שהצירים נאחזו בתוך פסי הרכבת ומיד עליתי על הטרקטור, הכנסתי למהלך אחורי ושחררתי את העוגנים אשר נתפסו בפסים .

התדרדרתי לאחור מבלי לנסות שוב לעבור את המסילה בעודי יושב על כסאי .

לא עברו מספר דקות הרכבת מתל אביב לכיוון חיפה הגיעה בדהרה ועברה את נחל אלכסנדר.

בתוך קרונות הרכבת אנשים הנהנים מהנוף משני צדי המסילה .

אך אף אחד, חוץ ממני, לא ידע על מה שהיה יכול לקרות ברגעים אלה לפני חמש, עשר דקות.

אסון גדול שיצרתי וגם מנעתי .

לקח לומדים מניסיון.

חפירת תעלת ניקוז

נשלחתי על ידי חברה לעבודות עפר לחפור תעלה לניקוז מים , ליד פסי הרכבת, עם טרקטור שופל על זחל.

מנהל רשות הניקוז הראה לי את תוואי השטח, הסביר לי את החוקים איפה מותר ואיפה אסור לחפור ואני חפרתי בהתאם להוראות.

ואז הגיעו מהנהלת הרכבת ומצאו שפנסי האיתות אינם פועלים כסדרם.

התברר שקרעתי את הכבלים האחראים על האיתות מאחר ולא הינחו אותי והודיעו לי היכן הם עוברים.

התברר שהייתי ממש בסכנת חיים.

מיד הופסקה העבודה ואני נשלחתי לבית הכנסת להגיד את "ברכת הגומל".

תחושות של אפליה וחיי חברה

הרגשתי אפליה בתקופת מגוריי בנתניה הרגשתי כי העיר נתניה היא אחת הערים הגזעניות ביותר בארץ היה בה אז רוב של פולנים ורומנים .

נפגעתי מאמירות גזעניות במקום העבודה שלי וגם ביחסים עם בנות.

יצאתי עם לא מעט בנות במיוחד תיירות יהודיות שבאו לחפש חתנים בארץ. היו לי אהבות וגם אכזבות.

נתניה-גן העיר

הרביתי לבלות במסיבות בבתים פרטיים ובמועדונים.
הייתה ברשותי מכונית אמריקאית פורד מרקורי מודל 1949 היינו מתלבשים
בחליפות ועניבות בסופי שבוע ומבלים.
חלק מחבריי נישאו לבנות שהכירו אותן בתקופה ההיא ונסעו אחריהן לחו"ל.
אחת מחברותי תושבות החוץ הייתה עולה חדשה מברזיל. יהודיה מדריכת
ספורט שמהרגע הראשון לא עזבה אותי ורצתה רק להתחתן.

עם חברים בנתניה

שנה היינו ביחד וכשאלם הבית הפולניה בבניין בו התגוררה שמעה שאני לא מוכן להתחתן היא לא הבינה איזו חוצפה יש לי, "השחור", לסרב לבחורה כמוה. הכרתי עוד בחורה מקנדה שהייתה בת דודו של חבר. בילינו נפלא יומיים ואז פתאום התעלמה ממני.

כאשר נשאל החבר מה קרה ומדוע בת דודתו מתעלמת ממני הוא אמר לי שהמשפחה שלה לא מוכנה שהיא תצא עם ספרדי.

ויתרתי על כל בנות חו"ל למען גננת ירושלמית יפת תואר ואהובה.

לאחר נשואיי עזבתי את נתניה ועברתי לגור עם עמך ישראל באופקים. גידלנו משפחה לתפארת שני בנים ושתי בנות ילדי זכו בתארים גבוהים אשתי סיימה לימודים בסמינר בית הכרם בירושלים ותמיד פרנסתי את משפחתי בכבוד. והכל בעשר אצבעותינו.

בקרוב נחגוג את חתונת הזהב שלנו עם ילדינו ונכדינו המתוקים.

המטמון

בעבודתי על הטרקטור, באזור תל מונד התבקשתי על ידי הבוס לחרוש חריש עמוק עם מחרשה של סכין אחת - בחלקה של אדמת בור שאף פעם לא עיבדו אותה.

היה יום חם של קיץ ואני התחלתי לחרוש תלם אחר תלם ומאחוריי להקת שחפים מלקטת בתוך התלמים חרקים שונים. מדי פעם התגלו גם נחשים.

שעת הצהרים הגיעה והתכוונתי לשבת לאכול את הכריך שהבאתי מהבית ולפתע המחרשה נתקעת ואני לא מצליח לשחרר אותה. האם גיליתי אוצר שיעזור למשפחתי ולי לצאת ממצוקותינו?

למרות החום הגדול חפרתי וחפרתי כשאני מזיע כולי. והאכזבה הייתה קשה.

לא אוצר ולא מטמון אלא מספר מטילי מתכת חלודים. כנראה שלא נועדתי להיות עשיר.

מלחמת ששת הימים

המצב היה מתוח בגבולות .

הרודן המצרי נאצר הכניס כוחות לסיני וסגר את מצרי טיראן בניגוד להסכמים שנחתמו בסיום מלחמת קדש .

צבאות -ערב ובראשם מצרים , התאחדו למלחמה בישראל . מצרים ,

סוריה ,ירדן ואחרות .

איך יכולנו להם. מעטים מול רבים וניצחנו אותם?

זו הייתה המלחמה השנייה שלי , השנייה לאחר מלחמת -קדש.

מלחמת ששת הימים תפסה אותי באחד הערבים . מבלה בבתי קפה עם חברים שותים ונהנים כהרגלנו כל ערב.

הייתי צעיר בן 29, רווק, חי עדיין עם ההורים .

באחד הערבים חזרתי הביתה מאוחר בלילה ואבי ז"ל מסר לי צו 8 .

ניסיתי להרגיע את אבי ולומר לו שזה שום דבר , סתם צו -גיוס .

בתאריך 19 במאי 1967 בבוקר , אמרתי לאבי שאני יוצא למילואים .

התלבשתי במדי צה"ל , ארזתי את התיק עם כמה בגדים לבנים להחלפה ועם הצו יצאתי לדרכי צפונה למחנה כורדני במפרץ חיפה.

היום הבסיס הזה לא קיים במקומו נבנו רבי קומות.

בבסיס התארגנו. ועלינו עם הטנקים והזחלים לכוונות בחורשת עין זיתים .

כשלושה שבועות שהינו מתחת לרשתות הסוואה בחוסר מעש.

עוד בטרם רעמו התותחים "נכבשה" העיר צפת על ידינו החיילים של החטיבה.

העיר צפת קבלה אותנו באהבה ובכיבודים -עוגות ומיני מטעמים .

אנשי צפת והסביבה נתנו לנו הרגשה של בית , מקלחות, מגבות, גרבים ולבנים מהדודות.

קיבלנו עידוד מהתושבים ואחלו לנו לחזור בשלום בריאים ושלמים .

בזמן שהותנו בחורשת עין זיתים. ב-5 ביוני 1967 נתנה הפקודה "סדין אדום" ונפתחה המלחמה .

אני וחברי לפלוגה עלינו על הזחל"מים .

התיישבתי בתוך תא הנהג והייתי מוכן לזוז לפקודה "נוע נוע קדימה ".

הפלוגה שלי פלוגת חרמש נעה אחרי הטנקים.

אחרי שהטנקים כבשו את השטח אנחנו טהרנו אותו.

הציר שלנו היה ציר טובאס שכם.

שכם

בהגיענו למבואות שכם. נפלה טעות באותו בוקר בפיקוד הירדני הירדנים חיכו לתגבורת עיראקית חיילי צה"ל נחשבו לעיראקים ועל כן נתקבלו בהתלהבות..

הטעות נתגלתה ברחוב הראשי של העיר.

ג'יפ ירדני שנהגו הבין כנראה כי הכוח שנכנס לעיר אינו כוח עיראקי. ניסה לדווח לפיקוד הירדני. הנהג נורה ונהרג במקום. הרחובות התרוקנו מהאנשים ומהמרפסות נפתחה אש על כוחותינו.

ולצערי נפגעו ונפצעו אחדים מאנשינו.

אנשינו השיבו אש חזקה מספר צלפים נראו נושרים מן המרפסות.

פתחנו באש על משטרת שכם מכל הכלים שהיו ברשותנו.

יהודה המקלען ירה ב- 05 - מקלע גדול, שהיה מוצב מעל ראשי בחצובה שמותקנת בזחל.

הוא רוקן כמות גדולה של ארגזי תחמושת כאשר קנה המקלע מוצב מעל ראשי.

כשפסקה האש לא שמעתי באוזניי תקופה מסוימת.

לאחר הקרב. ראש עיריית שכם נכנע עם דגל לבן. ואנחנו התארגנו בתוך העיר שכם, בלילה כדי להעניק טיפול מקיף לזחל.

העברנו את הלילה בשינה מנומנמת כאשר פה ושם נשמעו יריות בודדות של צלפים.

תפסנו שבוי ירדני או פלסטינאי פצוע שלא נתן לנו לישון מרוב כאבים מפקד
הפלוגה בקש ממני לשחרר אותו שילך, ולא יפריע לנו לישון.

וכך העברנו את שעות הלילה עד הבוקר. ובבוקר התארגנו לצאת מהעיר שכם
לכיוון עפולה.

במקומנו נכנסו חילי הג"א שהיום נקראים יחידות של פיקוד העורף.

יצאנו בשירת ניצחון על זחל"מים, התקבלנו על ידי אזרחי העיר עפולה בשמחה
ובצהלה.

הרעיפו עלינו מכל טוב שהביאו לנו לתוך הזחל: אוכל ושתייה, עוגות ודברי
מתיקה.

לקראת הערב התארגנו לשינה בשטח ישראל.

התאריך 1948 היום

הצעות נישואין

לאחר מלחמת ששת הימים חזרנו לשיגרה. שחררנו את המשאית שהייתה מגויסת לצבא ככל המשאיות האזרחיות שגייסו לטובת מאמץ המלחמה ועבודת המשק האזרחי.

אני חזרתי לעבודתי להוביל תוצרת חקלאית מהנגב למרכז ולפעמים הובלתי גם גזר שגידלו במערב הנגב הצפוני למפעל ליבוש ירקות בברור חייל. היום המפעל הזה הפך להיות אולם חתונות. איך הזמנים משתנים ?

עקב עבודתי בנגב כל השבוע נשארתי ללון בבאר שבע ובדרך כלל בבית החייל כי כולנו נחשבנו עדיין חיילים. בתי מלונות לא היו עדיין בנמצא.

ביום שישי כאשר הייתי חוזר לעירי נתניה לחופשת סוף השבוע חתה לי חברה -עלמה תימניה חנינית ויפה שליוותה אותי במשך כל המלחמה שלחה לי מכתבים וחבילות ודאגה לי מאד .

כאשר חזרתי בשלום מהמלחמה -המשכנו לצאת יחד ולבלות בנתניה.

באחד הערבים לאחר יום עבודה ארוך בעודי אוכל את ארוחת הערב במסעדת מוריס המיתולוגית בבאר שבע. נזכרתי בגננת צעירה ויפה שהכרתי לפני מלחמת ששת הימים כשלקחתי אותה ואת חברתה לאשקלון .

באשקלון התגורר דודה .

הסעתי אותן לבית הדוד ומשם פניתי לביתי בנתניה אך לא לפני שלקחתי מהבחורה שזה עתה הכרתי את מקום מגוריה.

עלה בדעתי לשוב ולבקר את הגננת הירושלמית שנשלחה ובאה ללמד בעיירה אופקים. לא שמעתי ממנה כל תקופת המלחמה ואחריה גם היא לא ידעה ממני מאומה אם אני חי או מת .

תקשורת טלפונית לא הייתה זמינה מה עוד שהיא התנדבה, בנוסף, -לסייע למאמץ המלחמה בעיר ירושלים שם התגוררה משפחתה

משפחתה - אחים ואחיות, היו מגויסים ביחידות קרביות ולא ידעתי מה עלה בגורלם - לכן לא ניסיתי לצור קשר וחיכיתי לאחר המלחמה.

באותו ערב ישבתי והרהרתי באותה הגננת היפה, ירוקת העיניים, שמצאה חן בעיני באותו רגע ממש שעלתה אלי למשאית והסעתי אותה לאשקלון . וליבי דבר אלי אז ואמר לי "זאת תהיה אשתי"!!

לאחר מפגש זה יצאנו מספר ערבים לסרטים ופעם למסעדת פאפא מישל.

לקראת סוף המלחמה כשישבנו באזור נפח ברמת הגולן והתעסקנו בכל מיני תעסוקות חלקו לנו מתנות ששלחו האזרחים לחיילים .

בין המתנות שלחו תקליטונים לחיילים. אני קבלתי תקליט שיר אהבה באנגלית שאינני זוכר את שמו- ואת התקליטון שלחתי לחנה כדי לבשר לה שאצלי הכל בסדר ואני עוד מעט משתחרר וחוזר הביתה.

בלי לחשוב פעמיים עליתי על המשאית ופתחתי בדהירה ישירה לאופקים .

ידעתי את מקום מגוריה בדירת המורות. בבניין בן ארבע קומות בעיירה הקטנה.

הגעתי, באותו ערב שהרהרתי בה לביתה והחלטתי שאם תקבל אותי בחיוב ובשמחה, יש סיכוי לקשר ביננו, אך אם אקבל יחס קר אלך לדרכי ואחזור לתימניה החיננית שלי בנתניה.

לא עליתי לקומה הרביעית אלא שלחתי ילד כבן שתיים - עשרה לדירת המורות בקשתי שישאל על גננת בשם חנה ואם היא תהייה שם ביקשתי שיאמר לה שיהושע מחכה למטה .

הודעה
רשמית
בציטונו
יהודים
העולים

י"א תרמ"ה 1955-38 ע"ד

„אופקים” - מרכז אזורי למושבי „מרחבים” בדרום

מאת סופר „למרחב”

אופקים. יום ג'. — מרכז אזורי שיספק את השירותים המרכזיים למושבי האזור. מוקם כאן בקצב מהיר, המרכז. שיהיה לפי התכנית יישוב עירוני-למחצה. מוקם בלב האזור ליד כביש „מרחבים”. מוקם מושב פדוים.

לפי תוכנו המרכז האזורי יתרכז במקום מחסני תנובה לקבלה ולטיפול בתוצרת החקלאית של שבעת מושבי האזור. יקב לעיבוד תנובת הכרמים. מוסדות, תרבות ובית ספר מרכזי. שיכיל כיתות המשך בלבד. מגפת המתכננים — להקים יישוב בעל רמה חברתית ותרבותית גבוהה ותנאים כלכליים גוהים. שיהיה גורם משיכה לעובדים מקצועיים ובעלי מקצועות חפשיים. אשר בתנאים ה	נוכחיים קשה להביאם לאזורי התיישבות. בשלב סופי מתוכנן היישוב לאוכלוסיה בת 6000 נפש. אולם ספק אם שירותים מרכזיים ל-7 מושבים אי אפשר למספר כפול של יישובים חקלאיים. יש בהם כדי לקיים יישוב עירוני בגודל זה. לפי שעה מצויים במקום תחנת הסרקטורים האזורית של הסוכנות על עשרות עובדיה. וכן משרדי המועצה האזורית.
---	--

14 משפחות עולים יגיעו למקום בשבוע הבא וישוכנו זמנית בצריפים. הם יצטרפו ל-30 משפחות העולים המצויות במקום זה 3 חדשים. העולים מועסקים בבניית 250 יחידות דיור הנבנות במקום בשלב ראשון. וכן בעבודות חקלאיות במשתלת קקיל ובחנות האגבות. כן נמצא בשלב בניית סופית. בנין ביהמ״ס המרכזי. עדיין אין במקום מרפאה. צרכניה ושירותים אחרים. והמשתכנים הראשונים. וביחוד נשותיהם. חייבים לכתת את רגליהם למושב הסמוך. כדי להשיג את מצרכיהם.

תמורת השירות הבטחתי לו כמה מטבעות לקניית ממתק.

הילד עשה כדברי עלה וירד יחד איתה .

כשחנה ראתה אותי, לא האמינה למראה עיניה "יהושע, אתה חי, תודה לאל אני לא מאמינה" ונפלה לזרועותי מרב התרגשות.

כנראה גם היא חיכתה לראות אותי למרות שלפני המלחמה יצאנו מעט מאוד .

גם אני התרגשתי מן המפגש אתה ובאותו הערב. אחזה את ידי ואמרה לי "בוא תעלה אלי הביתה כי כל חברותי ירצו לראות אותך".

חנה ספרה לחברותיה ש"כל החברים התקשרו ורק יהושע הזה שהכרתי אותי בטרמפ, ואני לא יודעת מה קרה לו הוא היחידי שלא התקשר".

עשיתי כדברה עליתי לדירתה המשותפת עם יתר המורות היא כיבדה אותי בשתייה חמה ובעוגה טעימה ודברנו על הניתוק שהיה ביננו.

המפגש לאחר המלחמה היה כל כך מרגש עד שבאותו הערב ישבנו ושוחחנו עד חצות הלילה על המלחמה עלי ועליה , היא ספרה לי שהתגייסה למל"ח (משק לשעת חירום) וספרה לי על ההפגזות שהפגזו הירדנים את ירושלים בכלל, ואת קריית יובל -מקום מגורי הוריה -בפרט.

באותו ערב החלטנו להמשיך להיפגש .

לי היה קל לפגוש אותה כל ערב אחרי העבודה- כי כל השבוע נשארתי לעבוד באזור הנגב המערבי והקשר הלך והתהדק .

חברתי התימניה החיננית המתינה לי כל סוף שבוע להיות איתה ואני -בין שני עולמות -ולא יודע איך אחלץ מחברתי הנתינית ואתנתק מבחורה שתלתה בי תקוות ודאגה לי בזמן המלחמה .

חברי החיילים כולל המ"כ של הכיתה ישבו יחד איתי על דופן הזחל באפס מעשה והתעסקו בי ובמכתבים שקיבלתי משתי החברות, חנה הגנת והמכתבים ששלחה לי לאחר ששלחתי לה את התקליט הרומנטי, והחברה השנייה.

ולפי מכתבי התשובה שקיבלתי משתי החברות החליטו פה אחד שחנה תהיה אשתי.

יש לציין שבמלחמת ששת הימים הייתי הרווק היחידי בזחל וכל חברי היו מילואימניקים נשואים .

ההתעסקות בי הייתה חלק מההווי של החברים.

לאחר המלחמה. לאט לאט התחלתי בכול מיני תחבולות להתרחק מהנתיבות.
ולהמשיך את דרכי עם בחירת לבי .

התחלתי לבקר אותה גם בבית המשפחה. הפעם השנייה שבקרתי אותה בבית
הוריה הייתה באישון לילה חורפי בירושלים .

היה זה כאשר חזרתי מכפר ליד חברון לאחר שהובלתי שקי קמח לאחד
הסוחרים בכפר.

השעה הייתה מאוחרת, הראות קשה, היה ערפל וגשם והכביש היה חלק
ומסוכן.

לא יכול הייתי לנסוע לנתניה ולא היה לי היכן ללון באותו הלילה הגשום והקר.
החלטתי להגיע להוריה של חנה שזה עתה הכרתי אותם.

בלית ברירה נקשתי על דלת ביתם .

הם שאלו מי זה בא באישון לילה ועניתי "זה יהושע".

האימא פתחה לפניי את הדלת, ראתה אותי רטוב ועייף -ובמהירות הכניסה
אותי פנימה ושאלה אותי מהיכן אני בא .

הסברתי לה שבאתי מאזור חברון. ומיד נכנסה למטבח חיממה לי צלחת מרק
שהיה כבר מוכן אצלה ואחר כך הגישה עוד מנה של תבשיל חם .

מאז שאמי נפטרה - לא אכלתי עד אז -אוכל של אימא.

לאחר מכן פינתה לי את מקומה במיטה החמה שישנה עליה ועברה לישון עם
אחת הבנות .

באותו הלילה אמרתי בלבי שמהבית הזה אני לא יוצא ולא עוזב .

כך העברתי את הלילה אצל הבחורה שזה עתה הכרתי .

ישנתי שנת ישרים עד הבוקר לא אשכח לעולם את האמא היקרה הזו.

העלמה מנתניה שאלה מדוע לא באתי אליה בשבתות ותירצתי שנסעתי לבקר
פצוע בבית חולים "הדסה" בירושלים -בעוד שבאותה העת נמצאתי אצל
חברתי הגננת מירושלים - בבית הוריה .

כל פעם שנסעתי לחנה בירושלים ספרתי לנתיבות שאני בביקור אצל הפצוע
הלא קיים עד שהרגישה שאני מתרחק ממנה .

ובאחד הערבים כשיצאתי איתה ובחזרה הביתה לפני שירדה מהמכונית
ששאלתי מבעל הבית שלי. - הציבה לי עובדה "אבא שלי הלך למצוא לנו דירה"
(אביה עסק בענף הבניין).

אני שותק, לא יודע מה לומר לה שלא תכעס ותתאכזב אך לא הייתה לי ברירה
-היא תתגבר, הזמן יעשה את שלו.

עניתי לה שאיני מוכן עדיין לחתונה כעת כך גם אמרתי לחברה מברזיל שחזרה
לארצה מאוכזבת ללא חתן.

התימניה טרקה לי את דלת המכונית ועלתה לביתה ומאז לא ראיתיה.

הרומן עם הגננת היפה שלי נמשך ללא הפרעה המשכתי לבוא אליה בערבים
ולהוציא אותה לסרט או למסעדה. כך המשכנו לצאת.

מדי פעם הזמינה אותי לאכול אצלה בדירת המורות: ביצה, חביתה, מעט צ'יפס
מעט סלט ובזה הסתיימה ארוחת הערב עם כוס תה או קפה.

כשראיתי את תפריט ארוחות הערב לא יכולתי שלא לקנות לה כמות של
מצרכים מגוונים של כל מיני קופסאות שימורים, מיני בשרים מעושנים וכל מה
שהיה באותה עת במכולת השכונתית.

מידי פעם הייתי מעלה לדירת המורות ירקות שהובלתי: כגון תפוחי אדמה
לטיגון הצ'יפס וכל ירק ופרי שהיה ברשותי.

המורות שגרו עם חנה חיכו ליהושע -כי ידעו שכאשר יהושע בא הוא מגיע עם
סלים מלאים או עם ארגז ירקות.

באחד הערבים התפתחה שיחה רצינית בדבר עתידנו.

חנה שאלה אותי אם אני רציני או אנחנו סתם מבזבזים זמן

באותו הרגע הייתי מופתע מעצם השאלה החד משמעית.

אך למען האמת הייתי כבר בן שלושים וחזרתי ממלחמה שנלחמתי בה בשתי
חזיתות -בגדה וברמת הגולן וחזרתי בשלום וכאן, לידי, אהובת לבי ולמה אני
מחכה?

הערב הסתיים בנשיקה על ספתה ובחיבוק חזק ואמרתי לה אני אבוא מחר
אחרי העבודה.

נפרדנו לשלום והלכתי לדרכי. גמלה ההחלטה בלבי שאני מתחתן עם חנה.

למחרת בבוקר נסעתי לשדה להעמיס את הגזר למפעל בברור -חיל.

המתנתי עד הוצאת הגזר בינתיים מגיע נהג שמסיע פועלים ופועלות מאופקים לעבודת ידיים בשדה ועימו נפגשתי כל בוקר.

התפתחה ביננו שיחה בין היתר ספרתי לו על גננת שהכרתי באופקים שאל אותי מי זו ועניתי לו "הגננת חנה" האיש קפץ ואמר לי: "שמע, הילדים שלי נמצאים אצלה והיא הגננת הכי טובה באופקים ואולי גם בכל האזור" אמרתי לו שאני יוצא איתה.

הנהג שאל אם היא מעוניינת בי והשבתי לו שלפי דבריה אני חושב שכן.

הוא הביט בי ואמר "תדע לך שהבחורה הזו לא למשחקים זו בחורה רצינית ואתה, אתה שובב לא קטן".

הבטחתי לו שאני הולך להציע לה נישואים עוד היום,

בגמר הנסיעה הראשונה, נכנסתי לאופקים והגעתי לגן בשעות הבוקר.

היא ראתה אותי מולה ואמרה לי: "מה אתה עושה פה?".

אני משיב ואומר לה: "את מתחתנת".

"מה אתה מבלבל לי את המוח מהבוקר על חתונה אתה יודע איזה לחץ היה עלי היום?"

ממש באותו היום הרמתי טלפון לבוס שלי אדון גלזר ז"ל והודעתי לו שאני יוצא לשבוע חופשה כי החלטתי להתחתן ואני זקוק לשבוע כדי לארגן את מבצע החתונה כאשר הגברת שלי תמשיך בעבודתה כגננת מתוך מסירות לגן ולילדים הפעוטים שלה.

ואני לקחתי על עצמי לטפל לבד בפרויקט החתונה בשבוע הזה.

שכרתי דירה בנתניה הזמנתי אולם חתונות חדש. שבמלחמת ששת הימים הופצץ על ידי מטוס טופולב עירקי.

בעקבות ההפצה נשאר חור ענק בדופן הקיר.

לאחר המלחמה תוקן קיר האולם ולזכר לאותו האירוע ציירו את תמונת הפצה על הקיר באולם.

עם סלימה, אשתו השנייה של הסבא עזרא

עם הוריה של חנה מאיר ושמחה

מעבר לאופקים, הקמת משפחה, הסעות והובלות עד עצם היום הזה
התמסרות מיוחדת להסעות חיילים מטעם מערכת הביטחון בטיולית
ואוטובוס

ואפילו להסעות פליטים גויסתי

מעט על עבודות אילו - בהמשך

מלחמת יום הכפורים

שבוע לפני המלחמה גויסתי ליחידה לבסיס פילון בצפון ליד ראש פינה .

מחנה פילון

התייצבנו ליום אחד וחזרנו הביתה ובזה חשבנו שנגמר העניין .

שבוע לאחר מכן היה מתח באוויר מאחר והייתה תקרית עם הסורים הפילו מספר מטוסים סורים מעל הכנרת .

ביום כיפור בבוקר לא חשבנו שעומדת להיות מלחמה עד שעה ארבע אחרי צהריים עת הגיעו חברי מהפלוגה לחפש אותי ועוד מספר אנשים שצריכים לגייס .

אותי מצאו בבית הכנסת. להפתעתי ראיתי את חברי מהפלוגה ושאלתי בתימהון מה הם עושים כאן ?

"מה זה לא שמעת שיש מלחמה? . רץ מהר הביתה להגיד שלום לאישה ולילדים" (אז היו לי שתי בנות קטנות בגיל שלוש ושנה וחצי) .

לבשתי את מדי צה"ל ובינתיים אשתי הכינה לי קפה ומשהו לאכול לאחר הצום לפני שאלך עם החברים.

אשתי הזילה דמעה בסתר, הרגעתי אותה , אמרתי שיהיה בסדר ושלא תדאג וזו חובתנו להגן על המדינה כי אין לנו מדינה אחרת.

לקחתי את התיק הצבאי שלי ונתתי לאשתי ולילדות הקטנות נשיקות וחיבוק חזק לפרידה .

נסענו ליעד שלנו "מחנה פילון".

ידענו כי מצפה לנו מלחמה קשה שלא הייתה כמוה.

הסורים תקפו אותנו מהצפון והמצרים תקפו אותנו מהדרום.

כל הלילה נסענו עד הבוקר כשהגענו ל"פילון" לא היו לנו לא הציוד ולא הזחלים של הפלוגה מכיוון ש"גולני" לקח לנו אותם.

נשארנו בהמתנה בבסיס והעמסנו תחמושת ופגזים לטנקים. עבדנו כמו חמורים על מנת לספק תחמושת ללוחמים. לאחר מכן המ"פ אלי ממעגן -מיכאל איש ומפקד אמיץ ונערץ על ידינו אסף כמה זחל"מים לפלוגה שלנו כדי לעלות לרמה לסייע לטנקיסטים. להביא להם את התחמושת עם הזחלים ולהעביר לטנקים -תוך כדי לחימה נגד הסורים.

את התחמושת העברנו מהמשאיות לזחלים כך שיכלנו לנסוע בשטח הלחימה אל הלוחמים בטנקים .

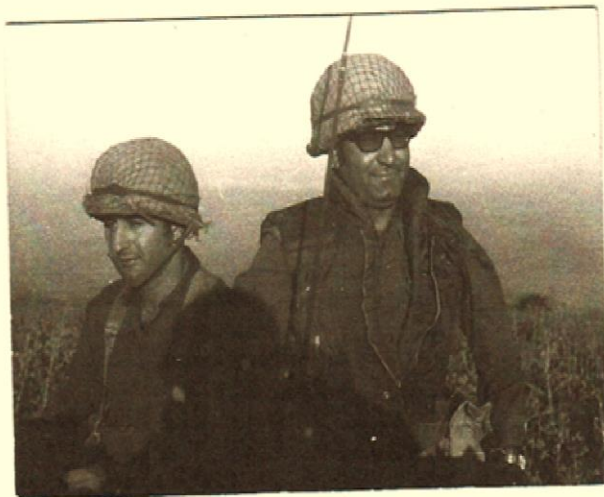
אנו נסענו בשיירה כשאחד הקצינים מוביל אותנו ליעד הלחימה תוך כדי הפגזות של ארטילריה סורית של פגזים שנפלו בכל עבר.

נסענו עם זחל מלא ועמוס פגזים של טנקים ובנס לא נפגענו מההפגזות.

טנקים סורים שנפגעו ברמת הגולן

הצגת תחילת המסע
ביום חמישי

נסענו עד שהבאנו ללוחמים את התחמושת. ובדרך חזרה לקחנו פצועים משטח המערכה לעורף. וכך המשכנו לספק תחמושת ללוחמים. תוך סיכון, בשטח הלחימה.

ביום חנינו בכפר אלחשב הסורי.

לאחר שהחזרנו את הסורים לפתחי דמשק. עדיין חיל האוויר המשיך לתקוף את כוחות הסורים ואנחנו צפינו בשמים איך מפילים מטוסים סורים.

לצערנו, כמה מטוסים שלנו הופלו על ידי טילים נגד מטוסים. אך צפינו בשמים וראינו את המטוסים שלנו מצליחים ברובם לחמוק מהטילים של האויב.

לאחר הפסקת -האש נשארנו מגויסים ברמת הגולן כשמונה חודשים.

אני וגם המשאית שהייתה לי לפרנסה.

יש לציין שהצבא שלח משכורות עבור שהייתנו במלחמה שנמשכה זמן רב.

עם השחרור חזרנו לשגרה.

ותודה לאל שחזרנו בשלום מהמערכה הקשה שעברנו במלחמה זו.

לצערי הרבה חיילים מכל החזיתות לא חזרו.

יהי זכרם ברוך.

לזכרם

לכבוד יוסי עמיר

כותב לך מכתב זה חייל ששרת במחלקה ובפלוגה שאתה פיקדת עליהן

בשנות השישים המוקדמות שם משפחתי היה יהושע מלכה אני מקווה שלא שכחת למרות השנים שעברו. לימים שיניתי את שם משפחתי ליהב.

היום הגעתי לגבורות נושק לגיל 80 ואני מאחל לך ולנו אריכות ימים ובריאות.

בימים אלה אני כותב את סיפור חיי לדורות הבאים ובין היתר. הקדשתי פרק מיוחד לזכרו של גדעון צימבל ז"ל מצאתי לנכון לשלוח לך העתק ממאמרי לזכרו של גדעון.

ראיתי אותך בכנס שנערך ב- 23 לספטמבר לפני ארבע שנים לציון 40 שנה למלחמת יום הכיפורים. לפני ארבע שנים במחנה פילון וכמעט לא זיהיתי אותך לאחר ארבעים שנה.

שמחתי לראותך ולראות את שאר מפקדי: את חיים בן חיים מפקד מחלקה במלחמת ששת הימים שהייתי נהג בזחל שלו בכיבוש טובאס ושכם ולאחר מכן בעליה לרמת הגולן.

ראיתי את חיים רכלבסקי אז בכנס. שמעתי שהוא נפטר יהיה זכרו ברוך.

העליתי את זכרם של מפקד הכיתה שלי סמ"ר צבי שניאור ז"ל שנהרג במלחמת יום הכיפורים, יהיה זכרו ברוך.

ואחד החיילים שנהרג בטעות בחמת - גדר שמו יצחק קרמג' יהיה זכרו ברוך.

את סיפור חיי המרתק בעירק ואחר כך חיי בארץ- אני מעלה על הכתב בספר.

אני מודה לך על זמנים ששרתתי תחת מפקדים כמוך תבדל לחיים ארוכים, וכמו גדעון צימבל ז"ל.

מאחל לך שלום ובריאות לאורך ימים היה שלום ומקווה שנתראה. שלום שלום

מאת יהושע יהב לשעבר מלכה

הכתובת שלי אופקים ת.ד. 426 היסמין 1

טל 089924249 פלפון 0505425381.

גדעון צימבל היה מפקדי מאז היה מ"פ בגדוד 278.

לימים נהייה לסמח"ט חטיבה 37 ונפל במלחמת יום הכיפורים.

גדעון היה מפקד נערץ עלי ועל כל חיילי הגדוד, כולנו אהבנו אותו והערצנו אותו.

היה איש מקשיב ועוזר לחייליו.

לאחר שחרורי משרותי הסדיר בצה"ל צורפתי לגדוד 278 ולפלוגה של גדעון

מכאן הצטרפתי לצוות נהגי הפלוגה ושמשתי נהג זחל באימונים ובמלחמת ששת הימים וגם במלחמת יום הכיפורים. המשכנו לשרת במילואים ברמת הגולן כל פעם בגזרה אחרת.

באחד הערבים לאחר פעילות שוטפת במשך כל היום בסיורים ובהבטחת צירים וכיוצא באלה. מתכנסים באחד הערבים של קיץ כשהירח מאיר את חשכת הלילה והכוכבים פזורים בשמים מעל.

רוב חברי הפלוגה מעלים זיכרונות מהמלחמות שאנחנו חיילי הפלוגה עברנו.

העלינו את זכרו של סגן אלוף גדעון צימבל הסמח"ט. שנהרג במלחמת יום הכיפורים.

עשה אתנו דרך ארוכה גדעון צימבל שנהרג והלך מאתנו בטרם עת.

באותו ערב כל אחד מספר את סיפורו ואני יחד עם חבריי יושב ומקשיב לזכרו וברגע זה אמרתי לחבריי :

"תקשיבו אשתי בהיריון ואם ייוולד לי בן אחרי שתי בנות אקרא לו על שם גדעון ז"ל."
ואכן כך היה,

נולד לי בן וקראתי אותו על שם גדעון ז"ל. שהיה אהוב על כל הפלוגה. יהיה זכרו ברוך.

יהושע וחנה עם בתם של גדעון ואיילת - עלמה

סא"ל גדעון צימבל ז"ל

דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי 'יזכור', שנערך ע"י משרד הביטחון

גדעון בן זהבה וירחמיאל, נולד בערב סוכות תרצ"א (8.10.1930) בתל עדשים. הוא למד בבית-הספר היסודי בתל עדשים ובבית-הספר החקלאי "מקוה ישראל".

גדעון היה מהמפקדים הבכירים בצה"ל, שנפלו במלחמת יום-הכיפורים. כל חייו הצטיין כחקלאי וכעובד אדמתו, כקצין וכמפקד מעולה, כבעל משפחה אוהב ומסור, כאיש חברה פעיל בחיי המושב וכאוהב נאמן של הארץ. היו לו תחומי התעניינות רבים, אך בראש מעייניו עמדו תמיד המשפחה והמושב, הצבא והביטחון, היחיד והציבור סביבו.

גדעון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1950 ושירת בחיל הרגלים ובחיל השריון. בשירות סדיר ובשנים ארוכות של שירות קבע ושירות מילואים עבר גדעון בהצלחה ובכישרון את כל מסלול הדרגות והתפקידים - מטוראי ועד סגן-אלוף - מתותחן בטנק 'סנטוריון' ועד סגן מפקד חטיבה. בדרכו זו עבר קורסים והשתלמויות לרוב ומילא תפקידים של מ"מ, מ"פ שריון וחרמ"ש, מג"ד וסמח"ט. מפקדיו העריכוהו כקצין מצוין, בעל כושר חשיבה וניתוח מעולים. את כל הקורסים סיים בציונים גבוהים וזכה בהוקרת מפקדיו ולהערצת פקודיו, חניכיו וחייליו. בחיי המושב שקד גדעון על פיתוח המשק שלו ושל משפחתו ועל עבודה ציבורית למען הכלל. הוא היה גאה במטע הפירות ובגידולי הפרחים, שגידל לתפארת, אך הקדיש זמן רב לפעילות כסגן ראש המועצה האזורית, הקים מפעלי חינוך, תרבות וספורט, ופעל רבות להקמת האוניברסיטה האזורית ומרכז ספורט גדול. לתל עדשים ולמועצה תרם מרעיונותיו להקמתם ולפיתוחם של מפעלים כלכליים רבים. כל ימי חייו החליף גדעון במהירות ובתדירות רבה את בגדי המושב'ניק במדי צה"ל, לצורך עבודתו הביטחונית, שכללה קורסים, השתלמויות, לימודים והדרכה, שירות בקווים הקדמיים, פיקוד על יחידות קרביות במלחמות ישראל, ואילו בימי רגיעה - אימונים, תרגילים והכנת יחידות ליום פקודה. גדעון היה אדם אופטימי, בעל מזג נוח, אוהב על הבריות ואיש משפחה למופת. מסור

היה לביתו, לרעייתו ולארבע בנותיו, נכון תמיד לעזור, להושיט יד ולהטות אוזן קשבת. בשעות הפנאי הרבה לטייל בארץ עם בני המשפחה, והיטיב להכיר את שבילי הארץ. תאב וסקרן היה לדעת, ללמוד ולהבין את תולדותיו של כל יישוב, פרטי נופו של כל מקום, לרבות הצמחייה והחי בו. במלחמת יום-הכיפורים היה גדעון סגן מפקד חטיבת שריון, שלחמה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרבות נפצע מפקד החטיבה וגדעון נקרא למלא את מקומו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע ונהרג בטנק שלו במהלך קרב שריון נגד הסורים על ציר "יהודיה", באזור צומת כביש הנפט. הוא הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין בתל-עדשים. השאיר אחריו אישה וארבע בנות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי גדעון היה קצין חרוץ, קפדן, יעיל וישר, מנהיג וחבר למופת.

רשימה על דרכו ועל דמותו של גדעון פורסמה בחוברת בשם "לזכרם", לזכר בני תל עדשים שנפלו במלחמה; כמו כן יצאה לאור חוברת לזכרו בשם "נגדע גדעון".

קמכג"י, יצחק (קרמג' - ע"פ ספר הזיכרון לחטיבה 37)

דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי "יזכור" שנערך ע"י משרד הביטחון

בן יוסף ופולינה. נולד בשנת תש"ד (1944) בדמשק, בירת-סוריה. למד בבית-ספר יסודי בלבנון וגם ב"תלמוד תורה". בשנת 1957 עלה לארץ. הצטרף לקיבוץ כברי ועבד עבודה חקלאית בו. לצה"ל גויס בדצמבר 1961. היה יוצא למילואים מדי פעם. ביום כ' בסיון תשכ"ז (28.6.1967) נפל בעת מילוי תפקידו. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי בקרית-שאול.

שמו הונצח בעלון המועצה האיזורית געתון. בחוברת-הזיכרון "אשר נפלו במלחמה" של הקיבוץ המאוחד הועלה זכרו.

יצחק היה חייל שקט וחביב. המוות של יצחק היה טעות אנוש.

אנחנו הפלוגה התמקמנו בחמת גדר מיד לאחר כבוש הרמה ותחזקנו את המקום.

היו בחמת גדר ברכות שחיה של מים מינרלים בתוך אולמות, מקום יפה עם צמחיה ומסגד בתוך המתחם.

המקום צמוד לנחל הירמוך היינו מקבלים הוראות לשחות בתוך נחל הירמוך על מנת לתפוס ריבונות על הנחל. ואכן שחינו בנחל והתעלמנו מהסכנות שארבו לנו מצד הגדה הירדנית.

לאחר מכן הציבו מוצב ליד הנחל .

הירמוך

אותו לילה יצחק קרמג שמר על גדות הנחל מפני מסתננים שעלולים לחצות את הנחל ולפגוע ביחידה וכך כל ארבע שעות הינו מתחלפים בשמירה .

יצחק המנוח סיים את המשמרת שלו והיה צריך ללכת לישון אך במקום ללכת לישון - נשאר במקום השמירה שלו וישב לעשן סיגריה .

החייל שבא להחליף אותו לא ראה אותו וחשב שהלך לישון וכשראה ניצוץ אור של הדלקת גפרור. חשב שמסתננים חוצים את הנחל והם הדליקו אור לחבריהם .

החייל לא חשב באותו הרגע ופתח באש לכיוון יצחק ז"ל שהדליק את הגפרור בעודו יושב ומנסה להדליק מספר פעמים את הסיגריה שהיה קשה להדליקה מחמת הרוח.

יצחק נורה ונפל במקום . החיל המחליף לא ידע שהרג את חברו לפלוגה. הטרגדיה התגלתה בבוקר . יהי זכרו ברוך.

הסיפור על הבדווים

בשנות השבעים עבדתי על משאית מאק דבל עם טנקר מים כדי להתז מים על תשתית של יסודות כביש כורכר על מנת לאפשר הידוק הכביש עם מכבש כך סללו את הכבישים.

בנוסף להובלת מים לכביש לעבודת מע"צ . הייתי מוביל מים לבארות של
הבדווים בשנת בצורת הבארות היו ריקים ממים לכן מדי פעם בקשו ממני
הבדווים להביא להם מים עם הטנק .

כ- 20 קוב מים לבאר.

לבדווים לא הייתה הערכה של מרחק או של זמן נסיעה בשטח הנגב המדברי.
כדי להגיע למאהל ולבאר .

כששאלתי בשפה הערבית הבדווית בה אני שולט היטב היכן הבאר ? וכיצד
מגיעים אליה ענה לי הבדווי שפנה אלי: "עוד מעט".

נוסעים ונוסעים והוא בשלו אומר לי "תכף נגיע".

בינתיים נוסעים על אדמת טרשים על גבי גבעות וואדיות והמרחק רק גדל עד
שבשעה טובה הגענו למאהל הבדווים

בדווים שואבים מים

בזמן שפיכת המים לבאר קורא לי להתארח במאהל לפי מסורת הבדווים .

מוזג לי ספלון קפה ואני יושב ישיבה מזרחית כמוהו ולוגם מן הקפה.

אנו יושבים ומשוחחים על החיים. ובצד יושבת בחורה צעירה עם תינוק ומניקה
אותו ואני שואל את הזקן המבוגר והמופלג בשנים. מי זאת? האם הבת שלך?
ועונה לי לא "זאת מרתי" כלומר אשתי. ואני בתמיהה שואל "איך יכולה להיות
אישתך?". ועונה לי "אצל הבדווים יכול להיות" ומתחיל לספר לי איך לקח את
הילדה הצעירה לאישה ללא מוהר, פשוט מאוד עשו עסקת חילופין.

הוא נתן את בתו לאביה והוא לקח מאביה את בתו כאשתו בלי לשאול את פי הבנות .

ככה היה לפני 40 שנה כשהובלתי מים לבארות הבדווים בנגב.

עדיין הבדווים מתחתנים עם כמה נשים. זה מנהגם.

עבודה, הובלת חיילים לשטחי אמונים. הסעות אחרות מטעם מערכת הביטחון טייסים וצוערים מכל הסוגים.

חמש שנים עבדתי עם הטייסת הבסיסית של פרחי טיס.

עם בחורים. מדריכי טיס נפלאים. שרתתי אותם באהבה והם החזירו לי אהבה. הייתי איתם באימונים וניווטים ביום בלילה ובמסעות ובכל סיום טקס מרגש על המצדה .

המשכתי לעבוד עם שאר חילות השדה. ולהסיע לכל מקום ביום ובלילה.

הרגשתי שאני עדיין בשורות סדיר עם חברי צעירים.

באחד הלילות החזרתי פלוגת חיילים לאחר אימון קשה לבסיסם.

בהגיעי למקום עצרתי פתחתי את הדלתות וחיכיתי שהחיילים ירדו וילכו לישון.

השעה הייתה שעת חצות.

בזמן העצירה נפלה עלי תרדמה למספר דקות. התעוררתי לנסיעה סגרתי את הדלתות הנעתי את הטיולית ונסעתי בדרכי הביתה בידיעה שכל החיילים ירדו למאהל והלכו.

פתאום קבלתי צלצול לפלאפון שלי. ומצדו השני של הקו שומע את קולו של הרס"ר האחראי על הנסיעה ושואל אותי "יהושע היכן השארת את החיילים?".

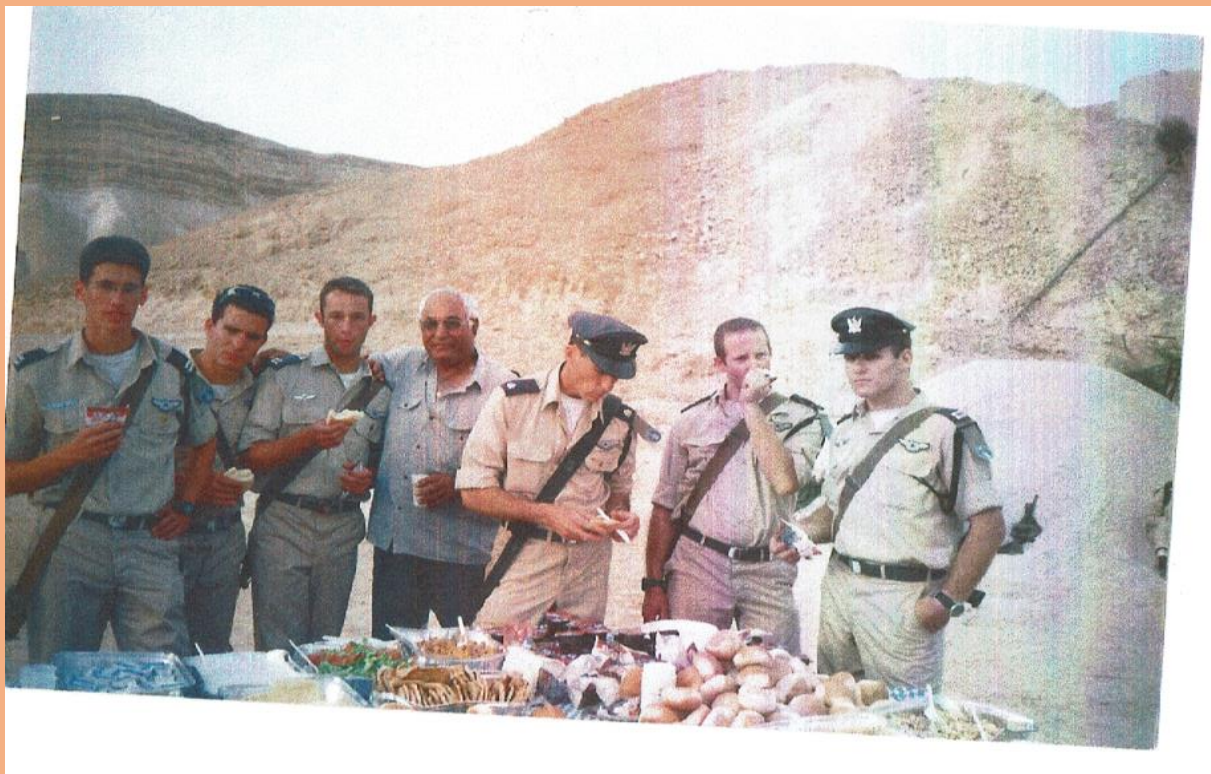
ואני עונה לו בתמימות "החיילים ירדו והלכו לישון". והוא עונה לי שוב שאף אחד לא נמצא במאהל.

הוא ביקש ממני שאעצור ואבדוק אני עוצר ומה רואות עיני? כל החיילים במקומותיהם ישנים שנת ישרים. עשיתי פרסה והחזרתי אותם למאהל.

כאשר שאלתי אותם מדוע לא ירדו מהרכב כדי ללכת לישון - התשובה הייתה "לא קיבלנו פקודה לרדת אז נשארנו ברכב".

וזהו סוף הסיפור.

איסוף פליטים מגבול מצרים

המשימה שקיבל הצבא הייתה לאסוף את הפליטים או מחפשי העבודה מגבול מצרים ולהעבירם לישראל.

אני עובד על טיולית של חברה אזרחית בשרות משרד הביטחון ומסיע את חיילי צה"ל לכל מקום לשטחי אימונים ולמשימות אחרות.

בין היתר נסעתי יחד עם חיילי צה"ל לגבול מצרים כדי לאסוף את הפליטים האפריקאים מכרם שלום עד קציעות לאורך כל גבול מצרים.

כל לילה היינו אוספים את הסודנים ואת האריתריאים כשהם פצועים מהירי של חיילי הצבא המצרי.

אגב החייל המצרי יורה בלי הבחנה גם לצד שלנו. ולא פעם היריות של המצרים סכנו את חיי ואת חיילי צה"ל אשר נסעו אתי בתוך הטיולית. עד שפסקו היריות ואז יכולים היינו להמשיך את הנסיעה לאורך הגבול.

המצרים ירו על מנת להבריח אותם לכיוון ישראל, כי המצרים לא רצו אותם. הם היו חוצים את הגבול לישראל וממתינים לצה"ל. שיאסוף אותם ויסיע אותם לקציעות.

כך היה עד הקמת הגדר לאורך כל גבול מצרים.
היום פוגשים את האפריקאים בשכונות דרום תל אביב.

פליטים ליד הגבול

משפחה -- מספר תמונות

עינב הבת המוסיקלית

עם הבת הבכורה אילנית בעת שירותה הצבאי

זוכה אפילו לביקורו של שר החינוך זבולון המר שבא לבקר עם פמליה גדולה
את הגן ושיבח אותו מאד.

אילנית ושגיא זלצמן ומשפחתם

גדעון , איילת ועלמה יהב

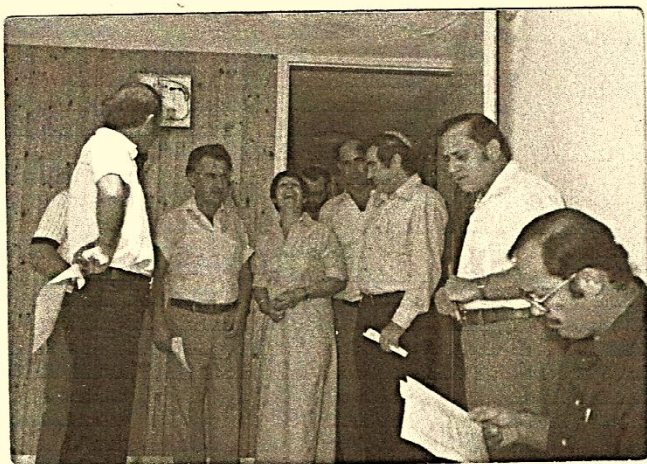

הנכדים הדר, רותם ועידו זלצמן

נועם -הבן הדייל

קבלת גזענים מן ארץ ישראל

**חנה עושה חיל כגננת כאן זוכה לביקורו ולתשבחות של שר החינוך דאז
שבא לבקר עם פמלייה גדולה את הגן, אותו שיבח מאוד**

פינת האומנות והפיסול

בזמן הפנוי שהיה לי התחלתי לאסוף פסולת מתכת ולהשתמש בה לפיסול .
רכשתי רתכת והשתמשתי בידע שהיה לי כמכונאי בעבר הרחוק .
כך שילבתי בין המקצוע לאומנות הפיסול במתכת.
בעבר גם ציירתי ואני תקווה כי אמשיך לצייר.
יצירות הפיסול נמצאות בחצר הבית.
יש לציין שחלק מהיצירות עשויות מחלקי מכוניות וחלק מפסולת ברזל .
מדי פעם בקרו אצלי אנשי אומנות שהתרשמו מאד.
באחת הפעמים השתתפתי גם בתערוכה לאומנות בבאר שבע .
מפאת חוסר הזמן ועיסוקי בעבודה וכנהג אוטובוס הפסקתי להמשיך לעסוק
באומנות הפיסול וחבל .

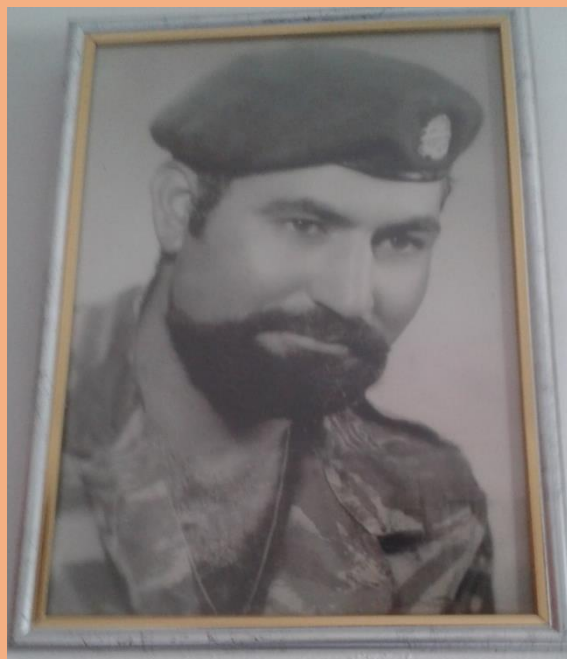

ברכות והערכות ליהושע- איש המשפחה והעובד המסור והאהוב.

יהושע

יהושע !

ראשית לכל יום הולדת שמח !

אני פשוט לא מאמין, אתה רוצה לומר לי שכבר הגעת לגיל 70 ?
הרי רק אתמול תפסת זרזירים וסחבת תרגולות מהלול ופתחת לנו את
הממטרות בלילה כאשר ישנו עם המיטות על הדשא מפאת החום הלוהט שבתוך
הצריפים, ורדפת אחרי סמי שלא הסכים להכניס את המיטה שלך ראשונה
אחרי נקיון החדרים של יום ששי אחרי הצהרים,

והצחקת אותנו בספורים וחוויות סביב המדורה ליד בית בורוכוב.

אז אתה רוצה להגיד לי שחלפו להן ככה 56 שנים בלי שנרגיש ?
ואם זה המצב, דע לך, שובבים אינם מזדקנים, אז לאט לך אחי, אל תזדקן,
רק תתבגר,

כי כבר אין לנו לאן למהר.

ובמה אברך אותך לסיום ?-

שאלוהים יעניק לך בריאות באותה המידה של רוחב הלב שלך,
ושחזע רק נחת מילדיך, מנכדותיך ומכל מעשיך.
ואל תאבד את חוש ההומור שלך.

חזק וברוך !

שמעון דיין.

שמעון דיין, חבר מ"משמר הנגב", כתב גם הוא ספר על תקופת נערוּתם

ליהושוע

זהו שיר קטן לאדם גדול
שכותב ואוחז בידו במכחול,
שיודע בין רגע להפוך מתכת קרה
ליצירת אומנות ענקית וחמה,
זהו שיר שכתבתי מעומקי נשמתי
לאדם שתמיד בליבי ואיתי,
שיודע להבין, להקשיב, לייעץ
שעבור ילדיו מוכן מיד להתרוצץ.
זהו שיר קטן לאדם מיוחד
הוא שלי, על ידי, הוא יחיד ומיוחד
ומה אבקש עבורך יהושוע,
מה אבקש עבורך – זה ידוע...
שתמשיך להיות מחייך ומקסים,
ובריא וחכם עד מאה ועשרים,
שישמור לנו עליך היושב במרומים
וישגיח טוב, טוב כשאתה בכבישים.

יהושוע,

הקדשתי לך שיר - אדם עצום וענקי
שנתן בידי את נועם, גידי, אילנית ועינב
שמילא את חיי באהבה ללא גבולות
מזל טוב יהושוע,
לך איחולים ותשועות

25

יום הולדת 70

עט לכתיבת תגובות, מאמרים כי איש כמוך, דעתן, אוהבים העיתונים ,

ולא נישכח גם "יש עם מי לדבר" על כל מצב ועניין

האדישות ממך והלאה

אתה חייב להשמיע ולהשפיע ברדיו ובכל מדיה.

הנה לך מחברת מעוטרת ויפה לרשום בה זכרונות,

ואת אשר על ליבך כי אתה מלא כרימון

ברגש, זכרונות אהבה והומור.

כפפה לבישול נגיש, להגן מפני חום הסירים.

אלוף הבישולים אתה, כולם אומרים,

לטעום את תבשיליך כבר מחכים.

בכל הזדמנות, הבישול עבורך הוא אומנות.

אנו רוצים לאחל לך מכל הלב

בריאות ואושר

והכי חשוב שתישאר צעיר לנצח, כי לא משנה הגיל , אלא מה שיש בפנים.

אז אבא וסבא יקר וחבוב,

שולחים אנו לך נשיקה וחיבוק.

ומקווים שתמשיך בעשייה ותהיה תמיד מאושר.

באהבה מאיתנו הילדים והנכדות

ליהושוע

שכינה יורדת משמים מעטרת את ראשך
ומציתה בשתי עיניים את האור הזה – לך.
ורוח חרישית תעבור ותלטף
את המצח, הלחיים, את האף והסנטר,
ותנצור בך האש שתמשיך ותחמם
את נפשך הנפלאה, את נשמתך ואת הלב.

היא תדליק לנו 70 להבות על העוגה
כי היום הזה, יהושוע, הרי נולד הוא בשבילך.

ואוהבייך, מכרייך מצפון ומדרום
מברכים את כל שנתייך ושמחים עמך היום:

בגדודים החיילים מצדיעים – בדום מתוח,
וגם צי של מטוסים יצא לטוס על כנף הרוח.

ומילים, ומשפטים על הדף אותם כתבת
בשירת המזל טוב יברכו אותך בצוואת,
כי אתה בקיא בכל, בדיון ובכתיבה,
וידך המאומנת תצייר פשוט נפלא.

פסלי מתכת שפיסלת בעמל וביצירה
יעמדו בגינתינו ויהיו לתפארה.

לנחג הדתנו

יהושע יהב

"לעולם לא תדע אם האנשים
שזולפים על פניך ישארו בליבך
אך ישנם אנשים שדי שהם
זולפים על פניך אתה מודה להם
על שעות של חוסר"

נתן אלתרמן

תודה על הכל

סג"ם
הדר קלינמן
ק. זילנר צפולית 7643

יפאר 2014

ליהושוע היקר,

בהוקרה ובהערכה רבה,
אוגדת עזה מודה לך מקרב
לב על עשייתך ועל תרומתך.

מאבישי נגר

קצין הובלה עזה

מרץ 2001

ליהושע

יהושע האומן שתמיד היה מוכן להקפיץ
ולהסיע בכל שעה כאן להגיע.
מרתך מתכות ואלוף הארוחות להן חיכינו
כל הדרך ובעיקר לחביתות הירק.
זו הזדמנות להודות על כל השעות
ששרתה אותנו בשתי התקופות.
תודה רבה על הכל.

מאת-

טייסת בסיסית
שי עטיה אסף גל
נועם גדות וחגי ניר

27.12.2007

יהושע נהג למופת

יהושע מוכר בין הקצינים כנהג מקצועי,
זהיר, אדיב ובעל יחסי אנוש מצוינים.
יהושע מקצוען בעבודתו עם חיילים וקצינים
והתנהגותו כלפיהם ראויה למופת.
אנו שמח לעבוד עם הנהג יהושע בכל
הזדמנות ובכל סיטואציה ואני סמוך ובטוח
שכך מרגישים גם שאר קציני היחידה.

בסלח' 314

אריק גולדשטיין, סמ"פ ג'

שמור

"לוגיסטיקה טובה היא עוצמה קרבית"

ליהושע הנהג הגבר!!!
תודה על כל ההשקעה ואהבה שלך לחיילים.
תמיד מחויב תמיד במקום הנכון.
בשום תודה

בדרכה רבה
צורנית דוראני ע' קליח צפנית

45

מפצצות ג'

יהושע שלנו

בזאת נודה לך על תקופת עבודה קשה ועמוסה של חצי שנה, בא אתה עמדת לשרותנו בכל שעה ביום וכלילה.

גם אם לפעמים היו צעקות כל זה היה רק מאהבה.
עובדך סביב השעון אינה דבר מובן מאילו. ועל כך כל הכבוד!
אנחנו מקווים שדרכנו יפגשו בהמשך ושנפגש רק משמחות.

אוהבים מעריכים ומוקירים לך תודה גדולה

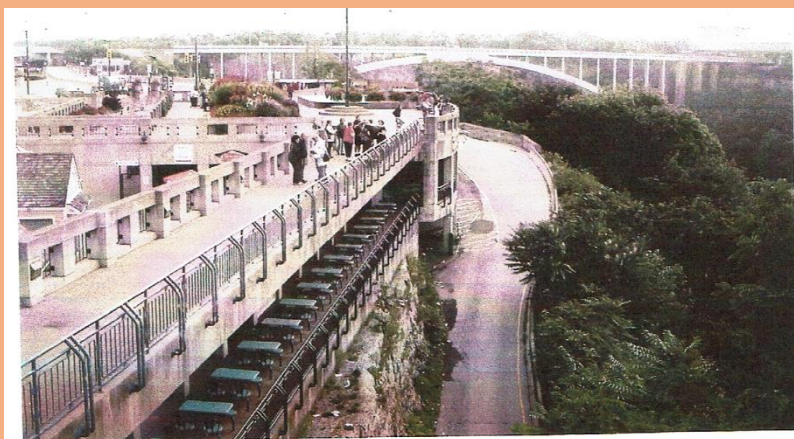
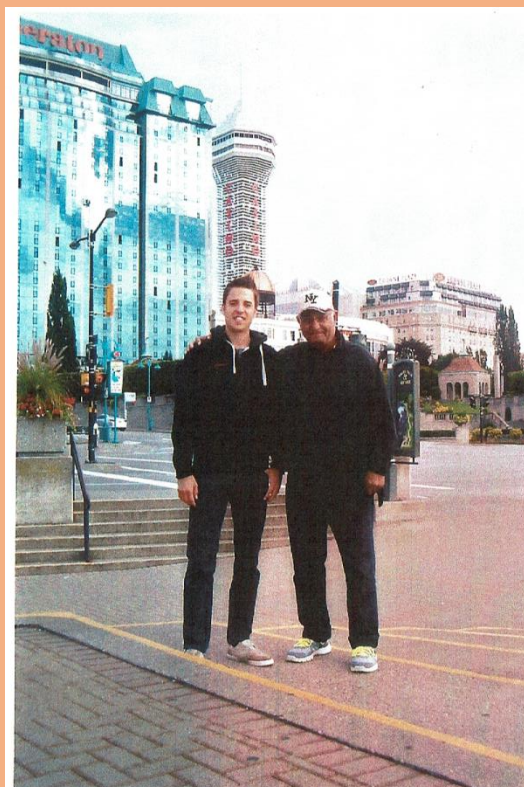
חיילי ומפקדי פלוגה ג' 2014

- טורפי הלילה -

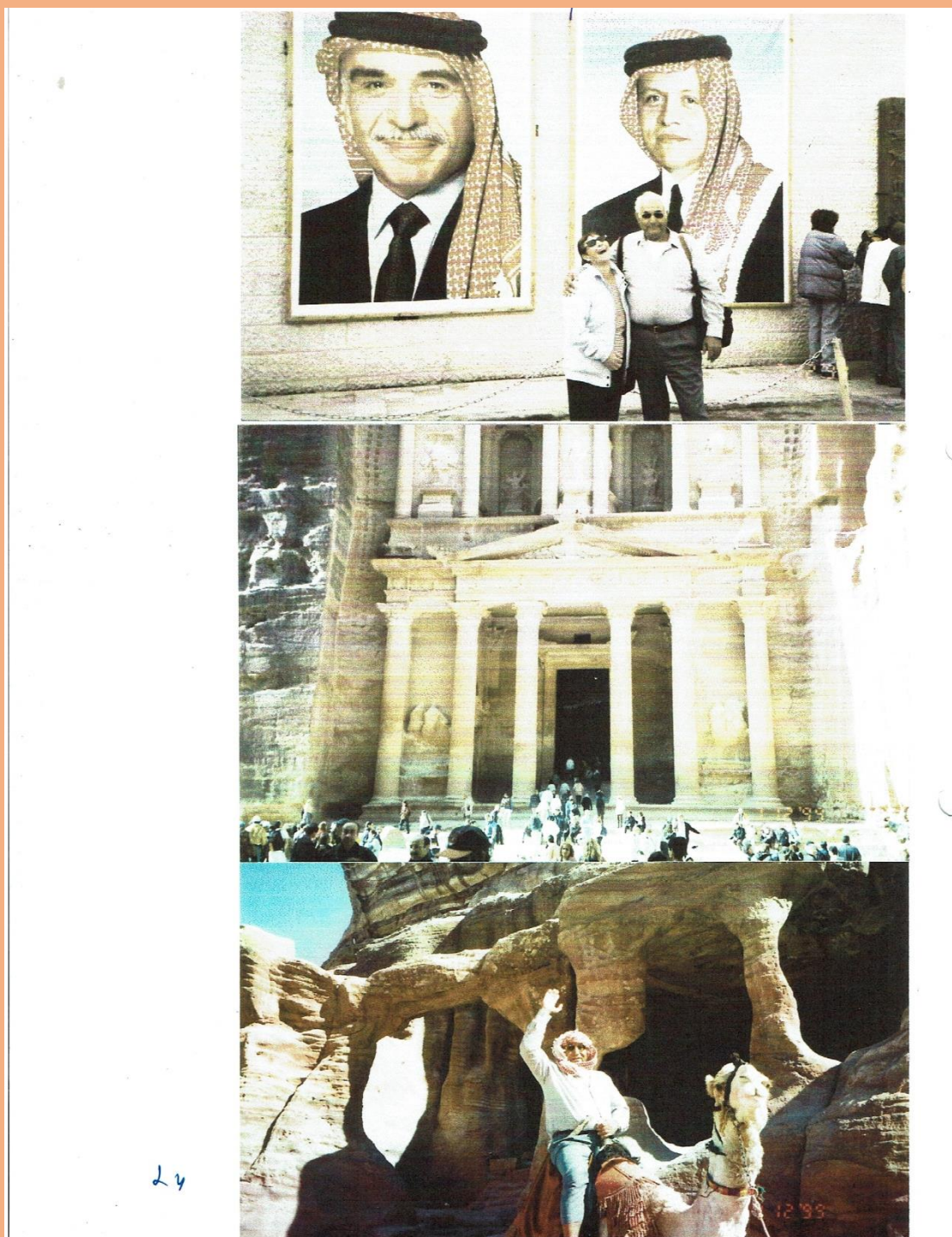
טיולים בכל מקום

אנחנו משפחה סקרנית והרפתקנית.

הרבינו - ואנו ממשיכים לטייל ברחבי הארץ וברחבי העולם מעט
תמונות ידגימו זאת

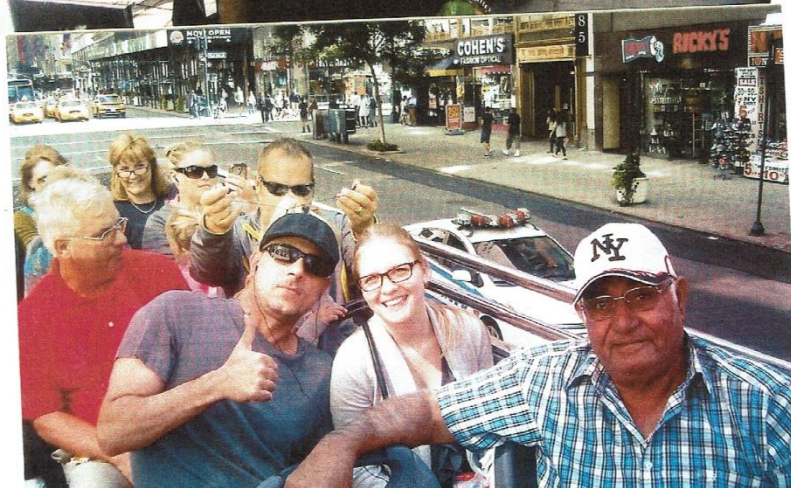
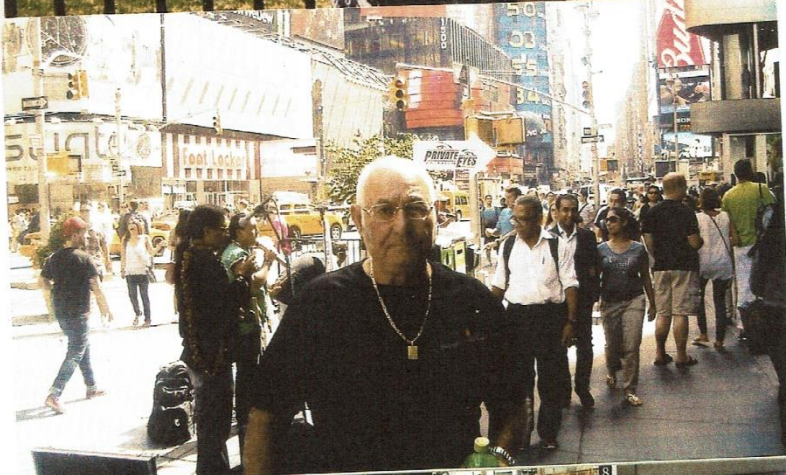
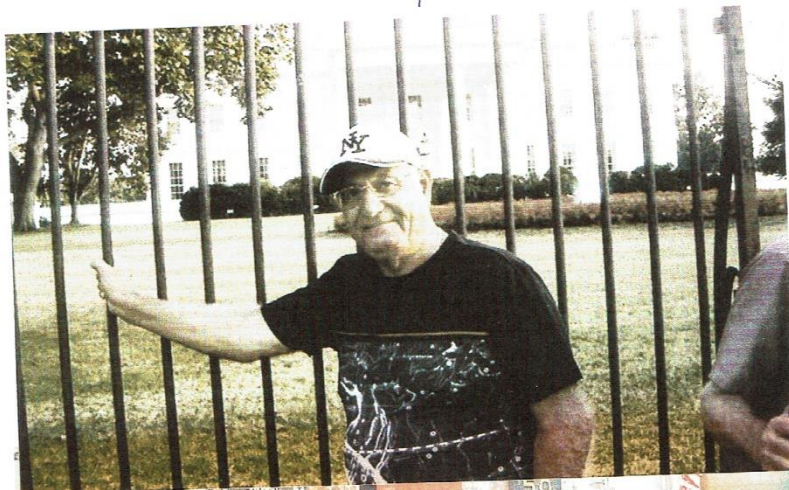

קנדה

ירדן

אמריקה

24

ארצות הברית

שיט באוניה יוונית

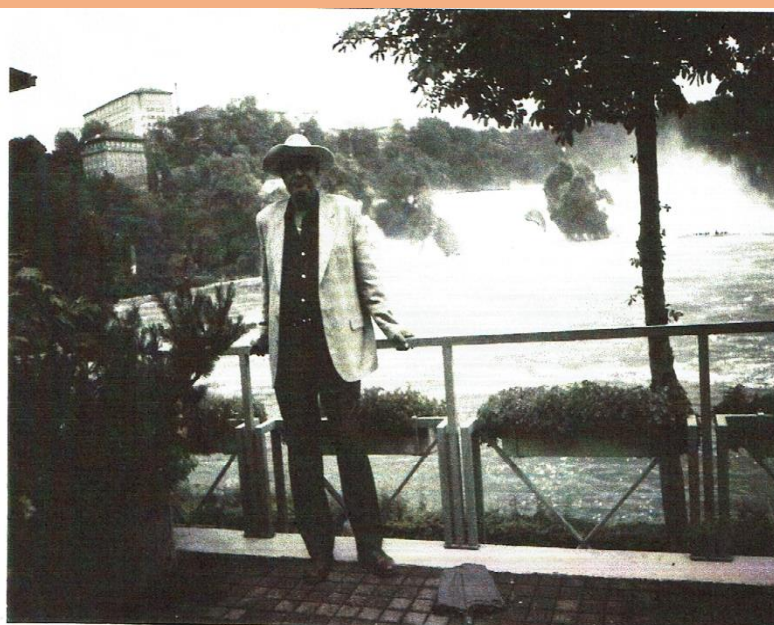
24

שיט באוניה יוונית

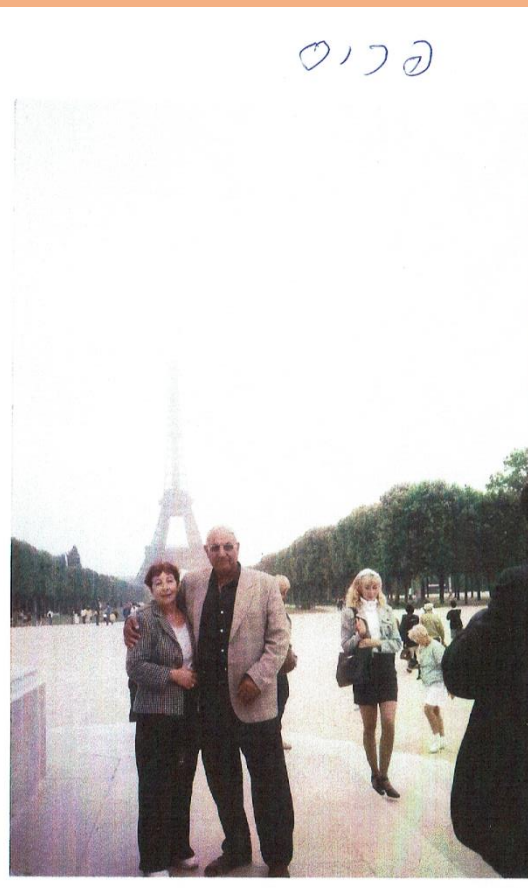
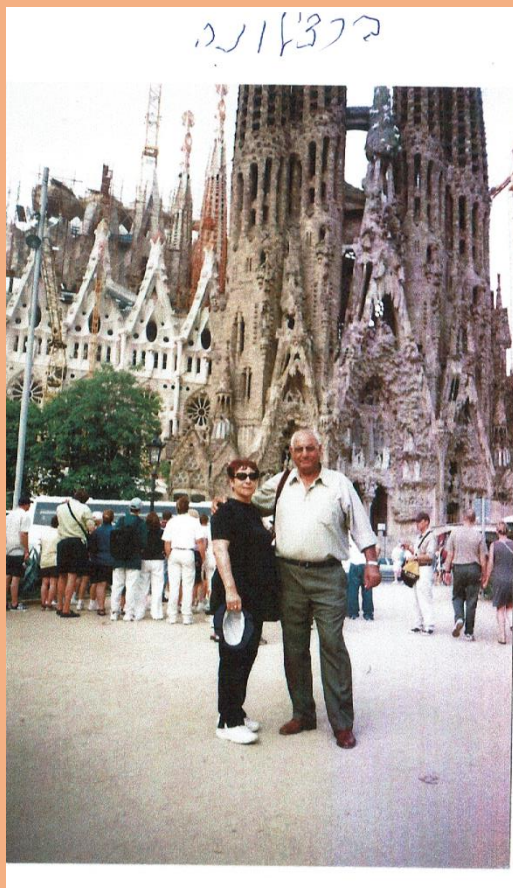

24

פראג.

שווייץ

ונסיים שוב באיחולי בריאות, אושר, וביטחון
 לכל חבריי, בני משפחתי, וכל עם ישראל
 באהבה רבה,
 יהושע